This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

KC
16960

NEDL TRANSFER
HN 64XM J

No. 341
KC16960

*341. Göttingen, 1742. With Juvenal.
D. Iunii Iuvenalis et Auli Persii Flacci Satyrae ad fidem [illegible]rum librorum accu- [illegible]e, ex officina Aca- [illegible] 1742. 12°. f.
M, *D*.
[illegible]ith arguments prefixed

M. H. M.
1894

~~No. 242~~

D. IVNII
IVVENALIS
ET
AVLII PERSII
FLACCI
SATYRAE

Ad fidem

Optimorum Librorum

accurate recenſitae

GOTTINGAE,
EX OFFICINA ACADEMICA
A. VANDENHOECK, 1742.

~~Lp 15.942~~
KC 16960
Harvard College Library
Gift of
Morris H. Morgan
Jan. 1, 1910

DEC. IVNII IVVENALIS
SATYRAE.

SATYRA PRIMA.

ARGVMENTVM.

In hac Satyra cauſas ſuas exponit Poëta cur Satyras ſcribat, dicitque primo tanta eſſe, & tam monſtroſa vrbis Romae ſcelera, vt difficile ſit Satyram non ſcribere; deinde nefandas Romanorum libidines, adulteria, veneficia, fraudes, luxuriam, ſordes, & infinita pene alia flagitia particulariter flagellat. Verum cum periculoſum eſſe ſentiat in viuos ſtili ſui aciem ſtringere, eosque nude, & aperte iugulare, ſtat demum ſententia quid in mortuos concedatur, periculum facere, atque ita ſub mortuorum nominibus, viuos callide & caute vellicat.

Semper ego auditor tantum? nunquamne reponam,
Vexatus toties rauci Theſeïde Codri?
Impune ergo mihi recitauerit ille togatas,
Hic Elegos? impune diem conſumpſerit ingens
Telephus? aut ſummi plena iam margine libri
Scriptus & in tergo necdum finitus Oreſtes?
Nota magis nulli domus eſt ſua, quam mihi lucus
Martis, & Aeoliis vicinum rupibus Antrum
Vulcani. Quid agant venti; quas torqueat vmbras
Aeacus; vnde alius furtiuae deuehat aurum
Pelliculae: quantas iaculetur Monychus ornos;
Frontonis platani, conuulſaque marmora clamant
Semper, & aſſiduo ruptae lectore columnae.
Expectes eadem a ſummo, minimóque poëta.

Et nos ergo manum ferulae ſubduximus: & nos
Conſilium dedimus Syllae, priuatus vt altum
Dormiret? Stulta eſt clementia, cum tot vbique
Vatibus occurras, periturae parcere chartae.
Cur tamen hoc libeat potius decurrere campo,
Per quem magnus equos Auruncae flexit alumnus:
Si vacat, & placidi rationem admittitis, edam.
Cum tener vxorem ducat ſpado: Maeuia Tuſcum
Figat aprum, & nuda teneat venabula mamma:
Patricios omnes opibus cum prouocet vnus,
Quo tondente grauis iuueni mihi barba ſonabat:
Cum pars Niliacae plebis, cum verna Canopi
Criſpinus, Tyrias humero reuocante lacernas,
Ventilet aeſtiuum digitis ſudantibus aurum,
Nec ſufferre queat maioris pondera gemmae:
Difficile eſt Satyram non ſcribere. Nam quis iniquae
Tam patiens vrbis, tam ferreus, vt teneat ſe?
Cauſidici noua cum veniat lectica Mathonis
Plena ipſo; poſt hunc magni delator amici,
Et cito rapturus de nobilitate comeſa
Quod ſupereſt: quem Maſſa timet; quem munere palpat
Carus; & a trepido Thymele ſummiſſa Latino:
Cum te ſummoueant, qui teſtamenta merentur
Noctibus, in coelum quos euehit optima ſummi
Nunc via proceſſus, vetulae veſica beatae?
Vnciolam Proculeius habet, ſed Gillo deuncem:
Partes quiſque ſuas, ad menſuram inguinis haeres;
Accipiat ſane mercedem ſanguinis, & ſic
Palleat, vt nudis preſſit qui calcibus anguem,
Aut Lugdunenſem rhetor dicturus ad aram.
Quid referam, quanta ſiccum iecur ardeat ira
Cum populum gregibus comitum premit hic ſpoliator
Pupilli proſtantis? & hic damnatus inani
Iudicio (*quid enim ſaluis infamia nummis?*)
Exul ab octaua Marius bibit, & fruitur Dis
Iratis: at tu victrix prouincia ploras.

Haec

Haec ego non credam Venuſina digna lucerna?
Haec ego non agitem? ſed quid magis Heracleas,
Aut Diomedeas, aut mugitum labyrinthi,
Et mare percuſſum puero, fabrumque volantem?
Cum leno accipiat moechi bona, ſi capiendi
Ius nullum vxori, doctus ſpectare lacunar,
Doctus & ad calicem vigilanti ſtertere naſo:
Cum fas eſſe putet curam ſperare cohortis,
Qui bona donauit praeſepibus, & caret omni
Maiorum cenſu, dum peruolat axe citato
Flaminiam: puer Automedon nam lora tenebat,
Ipſe lacernatae cum ſe iactaret amicae.
Nonne libet medio ceras implere capaces
Quadriuio? cum iam ſexta ceruice feratur
Hinc atque inde patens, ac nuda pene cathedra,
Et multum referens de Maecenate ſupino
Signator falſo, qui ſe lautum, atque beatum
Exiguis tabulis, & gemma fecerat vda?
Occurrit matrona potens, quae molle Calenum
Porrectura viro miſcet ſitiente rubetam,
Inſtituitque rudes melior Locuſta propinquas,
Per famam, & populum nigros efferre maritos.
Aude aliquid breuibus Gyaris, & carcere dignum,
Si vis eſſe aliquis: *Probitas laudatur, & alget.*
Criminibus debent hortos, praetoria, menſas,
Argentum vetus, & ſtantem extra pocula caprum.
Quem patitur dormire nurus corruptor auarae?
Quem ſponſae turpes, & praetextatus adulter?
Si natura negat, facit indignatio verſum,
Qualemcunque poteſt: quales ego, vel Cluuienus.
Ex quo Deucalion, nimbis tollentibus aequor,
Nauigio montem aſcendit, ſorteſque popoſcit,
Paulatimque anima caluerunt mollia ſaxa,
Et maribus nudas oſtendit Pyrrha puellas:
Quicquid agunt homines, votum, timor, ira, vo-
luptas,
Gaudia, diſcurſus, noſtri eſt farrago libelli.
Et quando vberior vitiorum copia? quando
Maior auaritiae patuit ſinus? alea quando

Hos animos? neque enim loculis comitantibus itur
Ad caſum tabulae, poſita ſed luditur arca.
Praelia quanta illic diſpenſatore videbis
Armigero! ſimplexne furor ſeſtertia centum
Perdere, & horrenti tunicam non reddere ſeruo?
Quis totidem erexit villas? quis fercula ſeptem
Secreto coenauit auus? nunc ſportula primo
Limine parua ſedet, turbae rapienda togatae.
Ille tamen faciem prius inſpicit, & trepidat ne
Suppoſitus venias, ac falſo nomine poſcas:
Agnitus accipies. iubet a praecone vocari
Ipſos Troiugenas: nam vexant limen & ipſi
Nobiſcum: da Praetori, da deinde Tribuno.
Sed libertinus prior eſt: prior, inquit, ego adſum.
Cur timeam? dubitemue, locum defendere? quamuis
Natus ad Euphratem, molles quod in aure feneſtrae
Arguerint, licet ipſe negem: ſed quinque tabernae
Quadringenta parant: quid confert purpura maior
Optandum, ſi Laurenti cuſtodit in agro
Conductas Coruinus oues? Ego poſſideo plus
Pallante, & Licinis: expectent ergo Tribuni.
Vincant diuitiae; ſacro nec cedat honori,
Nuper in hanc vrbem pedibus qui venerat albis:
Quandoquidem inter nos ſanctiſſima diuitiarum
Maieſtas: etſi, funeſta Pecunia, templo
Nondum habitas, nullas nummorum ereximus aras,
Vt colitur Pax, atque Fides, Victoria, Virtus,
Quaeque ſalutato crepitat Concordia nido.
Sed cum ſummus honor finito computet anno,
Sportula quid referat, quantum rationibus addat:
Quid facient comites, quibus hinc toga, calceus hinc eſt,
Et panis, fumuſque domi? denſiſſima centum
Quadrantes lectica petit, ſequiturque maritum
Languida, vel praegnans, & circumducitur vxor.
Hic petit abſenti, nota iam callidus arte,
Oſtendens vacuam, & clauſam pro coniuge ſellam:
Galla mea eſt, inquit; citius dimitte; moraris?

Pro

Proſer, Galla, caput: Noli vexare, quieſcit.
Ipſe dies pulchro diſtinguitur ordine rerum;
Sportula, deinde forum, iuriſque peritus Apollo,
Atque triumphales, inter quas auſus habere
Neſcio quis titulos Aegyptius, atque Arabarches
Cuius ad effigiem non tantum meiere fas eſt.
Veſtibulis abeunt veteres, laſſique clientes,
Votaque deponunt, quanquam longiſſima coenae
Spes homini: caulis miſeris, atque ignis emendus.
Optima ſiluarum interea, pelagique vorabit
Rex horum, vacuisque toris tantum ipſe iacebit:
Nam de tot pulchris, & latis orbibus, & tam
Antiquis, vna comedunt patrimonia menſa.
Nullus iam paraſitus erit: ſed quis feret iſtas
Luxuriae ſordes? quanta eſt gula, quae ſibi totos
Ponit apros, animal propter conuiuia natum!
Poena tamen praeſens, cum tu deponis amictus
Turgidus, & crudum pauonem in balnea portas.
Hinc ſubitae mortes, atque inteſtata ſenectus.
It noua, nec triſtis per cunctas fabula coenas:
Ducitur iratis plaudendum funus amicis.
Nil erit vlterius, quod noſtris moribus addat
Poſteritas: eadem cupient, facientque minores.
Omne in praecipiti vitium ſtetit: vtere velis,
Totos pande ſinus. dicas hic forſitan, vnde
Ingenium par materiae? vnde illa priorum
Scribendi quodcunque animo flagrante liberet
Simplicitas, cuius non audeo dicere nomen?
Quid refert dictis ignoſcat Mucius, an non?
Pone Tigillinum, taeda lucebit in illa,
Qua ſtantes ardent, qui fixo gutture fumant,
Et latum media ſulcum deducet arena.
Qui dedit ergo tribus patruis aconita, vehatur
Penſilibus plumis, atque illinc deſpiciet nos?
Cum veniet contra, digito compeſce labellum:
Accuſator erit, qui verbum dixerit, *hic eſt*.
Securus licet Aeneam, Rutilumque ferocem
Committas: nulli grauis eſt percuſſus Achilles,
Aut multum quaeſitus Hylas, vrnamque ſecutus.

Enſe velut ſtricto, quoties Lucilius ardens
Infremuit, rubet auditor, cui frigida mens eſt
Criminibus, tacita ſudant praecordia culpa.
Inde irae, & lachrymae. tecum prius ergo voluta
Haec animo ante tubas; galeatum ſero duelli
Poenitet. Experiar quid concedatur in illos,
Quorum Flaminia tegitur cinis, atque Latina.

SATYRA SECVNDA.

ARGVMENTVM.

In hac Satyra Iuuenalis primum in Philoſophos Hypocritas inuehitur, qui, cum eſſent indocti, & nulla non vitae, & morum infamia notati, virtutem tamen, honeſtatem, & ſanctimoniam verbis profiteri non erubuerunt; deinde paulatim ad Imperatorem progreditur, quem acerbiſſime inſectatur, quod leges contra adulteros, a ſe reuocatas, ipſe per immane nefas & inceſtum violarit. Poſtea in Iudices pergit, illorum habitum mollem, quem ne damnatae quidem meretrices vſurparent, miris modis exagitans: paulatimque (nemo enim fit repente turpiſſimus) foemineas veſtes induturos fore exiſtimat; vt nuper Otho, qui mediis in caſtris lacte aſinino faciem lotus, pro clypeo, ſpeculo vtebatur. Nobiles denique Romanos arguit, quod depoſita toga in arena gladiatores agerent. Quorum omnium ſcelerum cauſas aſſignat eſſe, quod Romae nemo amplius Deum eſſe reformidet, aut vlla inferorum ſupplicia eſſe credat.

Vltra Sauromatas fugere hinc libet, & glacialem
Oceanum, quoties aliquid de moribus audent
Qui Curios ſimulant, & Bacchanalia viuunt.
Indocti primum: quanquam plena omnia gypſo
Chry-

Chryſippi inuenies: nam perfecti[illegible] eſt,
Si quis Ariſtotelem ſimilem, vel Pitta[illegible]
Et iubet archetypos pluteum ſeruare C[illegible]
Frontis nulla fides: quis enim non vicus [illegible]
Triſtibus obſcoenis? caſtigas turpia, cum [illegible]
Inter Socraticos notiſſima foſſa cinaedos?
Hiſpida membra quidem, & durae per bra[illegible] ſetae
Promittunt atrocem animum: ſed podice laeui
Caeduntur tumidae, medico ridente, mariſcae.
Rarus ſermo illis, & magna lubido tacendi,
Atque ſupercilio breuior coma; verius ergo,
Et magis ingenue Peribomius: hunc ego fatis
Imputo, qui vultu morbum, inceſſuque fatetur.
Horum ſimplicitas miſerabilis, his furor ipſe
Dat veniam: ſed peiores, qui talia verbis
Herculis inuadunt, & de virtute locuti
Clunem agitant: ego te ceuentem, Sexte, verebor?
Infamis Varillus ait.. quo deterior te?
Loripedem rectus derideat, Aethiopem albus.
Quis tulerit Gracchos de ſeditione querentes?
Quis coelum terris non miſceat, & mare coelo,
Si fur diſpliceat Verri? homicida Miloni?
Clodius accuſet moechos? Catilina Cethegum?
In tabulam Syllae ſi dicant diſcipuli tres?
Qualis erat nuper tragico pollutus adulter
Concubitu: qui tunc leges reuocabat amaras
Omnibus, atque ipſis Veneri Martique timendas:
Cum tot abortiuis foecundam Iulia vuluam
Solueret, & patruo ſimiles effunderet offas.
Nonne igitur iure, ac merito, vitia vltima fictos
Contemnunt Scauros, & caſtigata remordent?
Non tulit ex illis toruum Laronia quendam
Clamantem toties, vbi nunc lex Iulia? dormis?
Atque ita ſubridens: felicia tempora! quae te

Moribus opponunt: habeat iam Roma pudorem:
Tertius e coelo cecidit Cato. Sed tamen vnde
Haec emis, hirſuto ſpirant opobalſama collo
Quae tibi? ne pudeat dominum monſtrare tabernae.
Quod ſi vexantur leges, ac iura, citari
Ante omnes debet Scantinia; reſpice primum
Et ſcrutare viros: faciunt hi plura; ſed illos
Defendit numerus, iunctaeque vmbone phalanges.
Magna inter molles concordia: non erit vllum
Exemplum in noſtro tam deteſtabile ſexu;
Taedia non lambit Cluuiam, nec Flora Catullam:
Hippo ſubit iuuenes, & morbo pallet vtroque.
Nunquid nos agimus cauſas? ciuilia iura
Nouimus? aut vllo ſtrepitu fora veſtra mouemus?
Luctantur paucae, comedunt colliphia paucae.
Vos lanam trahitis, calathiſque peracta refertis
Vellera: Vos tenui praegnantem ſtamine fuſum
Penelope melius, leuius torquetis Arachne,
Horrida quale facit reſidens in codice pellex.
Notum eſt, cur ſolo tabulas impleuerit Hiſter
Liberto; dederit viuus cur multa puellae.
Diues erit, magno quae dormit tertia lecto.
Tu nube, atque tace: donant arcana cylindros.
De nobis poſt haec triſtis ſententia fertur:
Dat veniam coruis, vexat cenſura columbas.
Fugerunt trepidi vera, ac manifeſta canentem
Stoicidae: quid enim falſi Laronia? ſed quid
Non facient alii, cum tu multicia ſumas,
Cretice, & hanc veſtem populo mirante perores
In Proculas, & Pollitas? eſt moecha Fabulla:
Damnetur ſi vis, etiam Carfinia: talem
Non ſumet damnata togam. Sed Iulius ardet,
Aeſtuo: nudus agas; minus eſt inſania turpis.
En habitum, quo te leges, ac iura ferentem
Vulneribus crudis populus modo victor, & illud
Montanum poſitis audiret vulgus aratris.

Quid

Quid non proclames, in corpore Iudicis iſta
Si videas ? quaero an deceant multicia teſtem?
Acer, & indomitus, libertatiſque magiſter,
Cretice perluces ! Dedit hanc contagio labem,
Et dabit in plures: ſicut grex totus in agris
Vnius ſcabie cadit, & porrigine porci;
Vuaque conſpecta liuorem ducit ab vua.
Foedius hoc aliquid quandoque audebis amictu:
Nemo repente fuit turpiſſimus. accipient te
Paulatim, qui longa domi redimicula ſumunt
Frontibus, & toto poſuere monilia collo,
Atque Bonam tenerae placant abdomine porcae,
Et magno cratere Deam : ſed more ſiniſtro
Exagitata procul non intrat foemina limen.
Solis ara Deae maribus patet: ite profanae,
Clamatur: nullo gemit hic tibicina cornu.
Talia ſecreta coluerunt Orgia taeda
Cecropiam ſoliti Baptae laſſare Cotytto.
Ille ſupercilium madida fuligine tactum
Obliqua producit acu, pingitque trementes
Attollens oculos; vitreo bibit ille Priapo,
Reticulumque comis auratum ingentibus implet
Coerulea indutus ſcutulata, aut galbina raſa,
Et per Iunonem domini iurante miniſtro.
Ille tenet ſpeculum, pathici geſtamen Othonis,
Actoris Aurunci ſpolium, quo ſe ille videbat
Armatum, cum iam tolli vexilla iuberet.
Res memoranda nouis annalibus, atque recenti
Hiſtoria; ſpeculum ciuilis ſarcina belli.
Nimirum ſummi ducis eſt occidere Galbam,
Et curare cutem ſummi conſtantia ciuis;
Bebriaci campo ſpolium affectare Palati,
Et preſſum in facie digitis extendere panem:
Quod nec in Aſſyrio pharetrata Semiramis orbe,
Moeſta nec Actiaca fecit Cleopatra carina.
Hic nullus verbis pudor, aut reuerentia menſae:
Hic turpis Cybeles, & fracta voce loquendi

Libertas, & crine ſenex fanaticus albo
Sacrorum antiſtes, rarum ac memorabile magni
Gutturis exemplum, conducenduſque magiſter.
Quid tamen expectant, Phrygio quos tempus erat iam
More ſupervacuam cultris abrumpere carnem?
Quadringenta dedit Gracchus ſeſtertia, dotem
Cornicini: ſiue hic recto cantauerat aere;
Signatae tabulae: dictum *feliciter!* ingens
Coena ſedet: gremio iacuit noua nupta mariti.
O Proceres, cenſore opus eſt, an haruſpice nobis?
Scilicet horreres, maioraque monſtra putares,
Si mulier vitulum, vel ſi bos ederet agnum?
Segmenta, & longos habitus, & flamea ſumit,
Arcano qui ſacra ferens nutantia loro
Sudauit clypeis ancilibus. O pater vrbis!
Vnde nefas tantum Latiis paſtoribus? vnde
Haec tetigit, Gradiue, tuos vrtica nepotes?
Traditur ecce viro clarus genere, atque opibus vir!
Nec galeam quaſſas, nec terram cuſpide pulſas?
Nec quereris patri? Vade ergo, & cede ſeueri
Iugeribus campi, quem negligis. Officium cras
Primo ſole mihi peragendum in valle Quirini:
Quae cauſa officii? quid quaeris? nubit amicus,
Nec multos adhibet. liceat modo viuere: fient,
Fient iſta palam, cupient & in acta referri.
Interea tormentum ingens nubentibus haeret,
Quod nequeunt parere, & partu retinere maritos.
Sed melius, quod nil animis in corpora iuris
Natura indulget; ſteriles moriuntur, & illis
Turgida non prodeſt condita pyxide Lyde,
Nec prodeſt agili palmas praebere Luperco.
Vicit & hoc monſtrum tunicati fuſcina Gracchi,
Luſtrauitque fuga mediam gladiator arenam,
Et Capitolinis generoſior, & Marcellis,
Et Catulis, Paulique minoribus, & Fabiis, &
Omnibus ad podium ſpectantibus: his licet ipſum
Admoueas, cuius tunc munere retia miſit.
Eſſe aliquos manes, & ſubterranea regna,

Et

Et pontum, & Stygio ranas in gurgite nigras,
Atque vna tranſire vadum tot millia cymba,
Nec pueri credunt, niſi qui nondum aere lauantur.
Sed tu vera puta. Curius quid ſentit, & ambo
Scipiadae? quid Fabricius, maneſque Camilli?
Quid Cremerae legio, & Cannis conſumpta iuuentus,
Tot bellorum animae? quoties hinc talis ad illos
Vmbra venit; cuperent luſtrari, ſi qua darentur
Sulphura cum taedis, & ſi foret humida laurus.
Illuc, heu! miſeri traducimur: arma quidem vltra
Littora Iubernae promouimus, & modo captas
Orcadas, ac minima contentos nocte Britannos.
Sed quae nunc populi fiunt victoris in vrbe,
Non faciunt illi, quos vicimus: & tamen vnus
Armenius Zalates cunctis narratur ephebis
Mollior ardenti ſeſe indulſiſſe Tribuno.
Adſpice quid faciant commercia: venerat obſes.
Hic fiunt homines: nam ſi mora longior vrbem
Indulſit pueris, non vnquam deerit amator:
Mittentur braccae, cultelli, fraena, flagellum:
Sic praetextatos referunt Artaxata mores.

SATYRA TERTIA.

ARGVMENTVM.

Vmbritium inducit Poëta amicum ſuum ex vrbe Roma Cumas migrantem, cauſaſque ſui diſceſſus exponentem, nempe quod in vrbe Roma nullus honeſtis artibus relictus ſit locus; quod ſoli homines improbi, & magnorum ſcelerum conſcii diteſcant ibi, & dominentur; quod aliae nationes exterae, & praeſertim Graeci, adulationibus ſuis ampliſſima poſſideant, & indigenas Romanos iure ſuo, & paterna haereditate excludant: deinde plurima vitae vrbanae incommoda enumerat, & pericula exinde prouenientia adiungit, vt aſſiduos tectorum la-

Hos animos? neque enim loculis comitantibus itur
Ad caſum tabulae, poſita ſed luditur arca.
Praelia quanta illic diſpenſatore videbis
Armigero! ſimplexne furor ſeſtertia centum
Perdere, & horrenti tunicam non reddere ſeruo?
Quis totidem erexit villas? quis fercula ſeptem
Secreto coenauit auus? nunc ſportula primo
Limine parua ſedet, turbae rapienda togatae.
Ille tamen faciem prius inſpicit, & trepidat ne
Suppoſitus venias, ac falſo nomine poſcas.
Agnitus accipies. iubet a praecone vocari
Ipſos Troiugenas: nam vexant limen & ipſi
Nobiſcum: da Praetori, da deinde Tribuno.
Sed libertinus prior eſt: prior, inquit, ego adſum.
Cur timeam? dubitemue, locum defendere? quamuis
Natus ad Euphratem, molles quod in aure feneſtrae
Arguerint, licet ipſe negem: ſed quinque tabernae
Quadringenta parant: quid confert purpura maior
Optandum, ſi Laurenti cuſtodit in agro
Conductas Coruinus oues? Ego poſſideo plus
Pallante, & Licinis: expectent ergo Tribuni.
Vincant diuitiae; ſacro nec cedat honori,
Nuper in hanc vrbem pedibus qui venerat albis:
Quandoquidem inter nos ſanctiſſima diuitiarum
Maieſtas: etſi, funeſta Pecunia, templo
Nondum habitas, nullas nummorum ereximus aras,
Vt colitur Pax, atque Fides, Victoria, Virtus,
Quaeque ſalutato crepitat Concordia nido.
Sed cum ſummus honor finito computet anno,
Sportula quid referat, quantum rationibus addat:
Quid facient comites, quibus hinc toga, calceus hinc eſt,
Et panis, fumuſque domi? denſiſſima centum
Quadrantes lectica petit, ſequiturque maritum
Languida, vel praegnans, & circumducitur vxor.
Hic petit abſenti, nota iam callidus arte,
Oſtendens vacuam, & clauſam pro coniuge ſellam:
Galla mea eſt, inquit; citius dimitte; moraris?

Pro-

Profer, Galla, caput: Noli vexare, quieſcit.
Ipſe dies pulchro diſtinguitur ordine rerum;
Sportula, deinde forum, iuriſque peritus Apollo,
Atque triumphales, inter quas auſus habere
Neſcio quis titulos Aegyptius, atque Arabarches
Cuius ad effigiem non tantum meiere fas eſt.
Veſtibulis abeunt veteres, laſſique clientes,
Votaque deponunt, quanquam longiſſima coenae
Spes homini: caulis miſeris, atque ignis emendus.
Optima ſiluarum interea, pelagique vorabit
Rex horum, vacuiſque toris tantum ipſe iacebit:
Nam de tot pulchris, & latis orbibus, & tam
Antiquis, vna comedunt patrimonia menſa.
Nullus iam paraſitus erit: ſed quis feret iſtas
Luxuriae ſordes? quanta eſt gula, quae ſibi totos
Ponit apros, animal propter conuiuia natum!
Poena tamen praeſens, cum tu deponis amictus
Turgidus, & crudum pauonem in balnea portas.
Hinc ſubitae mortes, atque inteſtata ſenectus.
It noua, nec triſtis per cunctas fabula coenas:
Ducitur iratis plaudendum funus amicis.
Nil erit vlterius, quod noſtris moribus addat
Poſteritas: eadem cupient, facientque minores.
Omne in praecipiti vitium ſtetit: vtere velis,
Totos pande ſinus. dicas hic forſitan, vnde
Ingenium par materiae? vnde illa priorum
Scribendi quodcunque animo flagrante liberet
Simplicitas, cuius non audeo dicere nomen?
Quid refert dictis ignoſcat Mucius, an non?
Pone Tigillinum, taeda lucebit in illa,
Qua ſtantes ardent, qui fixo gutture fumant,
Et latum media ſulcum deducet arena.
Qui dedit ergo tribus patruis aconita, vehatur
Penſilibus plumis, atque illinc deſpiciet nos?
Cum veniet contra, digito compeſce labellum:
Accuſator erit, qui verbum dixerit, *hic eſt*.
Securus licet Aeneam, Rutilumque ferocem
Committas: nulli grauis eſt percuſſus Achilles,
Aut multum quaeſitus Hylas, vrnamque ſecutus.

Enſe velut ſtricto, quoties Lucilius ardens
Infremuit, rubet auditor, cui frigida mens eſt
Criminibus, tacita ſudant praecordia culpa.
Inde irae, & lachrymae. tecum prius ergo voluta
Haec animo ante tubas; galeatum ſero duelli
Poenitet. Experiar quid concedatur in illos,
Quorum Flaminia tegitur cinis, atque Latina.

SATYRA SECVNDA.

ARGVMENTVM.

In hac Satyra Iuuenalis primum in Philoſophos Hypocritas inuehitur, qui, cum eſſent indocti, & nulla non vitae, & morum infamia notati, virtutem tamen, honeſtatem, & ſanctimoniam verbis profiteri non erubuerunt; deinde paulatim ad Imperatorem progreditur, quem acerbiſſime inſectatur, quod leges contra adulteros, a ſe reuocatas, ipſe per immane nefas & inceſtum violarit. Poſtea in Iudices pergit, illorum habitum mollem, quem ne damnatae quidem meretrices vſurparent, miris modis exagitans: paulatimque (nemo enim fit repente turpiſſimus) foemineas veſtes induturos fore exiſtimat; vt nuper Otho, qui mediis in caſtris lacte aſinino faciem lotus, pro clypeo, ſpeculo vtebatur. Nobiles denique Romanos arguit, quod depoſita toga in arena gladiatores agerent. Quorum omnium ſcelerum cauſas aſſignat eſſe, quod Romae nemo amplius Deum eſſe reformidet, aut ulla inferorum ſupplicia eſſe credat.

Vltra Sauromatas fugere hinc libet, & glacialem
Oceanum, quoties aliquid de moribus audent
Qui Curios ſimulant, & Bacchanalia viuunt.
Indocti primum: quanquam plena omnia gypſo

Chry-

Chryſippi inuenies: nam perfectiſſimus horum eſt,
Si quis Ariſtotelem ſimilem, vel Pittacon emit,
Et iubet archetypos pluteum ſeruare Cleanthas.
Frontis nulla fides: quis enim non vicus abundat
Triſtibus obſcoenis? caſtigas turpia, cum ſis
Inter Socraticos notiſſima foſſa cinaedos?
Hiſpida membra quidem, & durae per brachia ſetae
Promittunt atrocem animum: ſed podice laeui
Caeduntur tumidae, medico ridente, mariſcae.
Rarus ſermo illis, & magna lubido tacendi,
Atque ſupercilio breuior coma; verius ergo,
Et magis ingenue Peribomius: hunc ego fatis
Imputo, qui vultu morbum, inceſſuque fatetur.
Horum ſimplicitas miſerabilis, his furor ipſe
Dat veniam: ſed peiores, qui talia verbis
Herculis inuadunt, & de virtute locuti
Clunem agitant: ego te ceuentem, Sexte, verebor?
Infamis Varillus ait.. quo deterior te?
Loripedem rectus derideat, Aethiopem albus.
Quis tulerit Gracchos de ſeditione querentes?
Quis coelum terris non miſceat, & mare coelo,
Si fur diſpliceat Verri? homicida Miloni?
Clodius accuſet moechos? Catilina Cethegum?
In tabulam Syllae ſi dicant diſcipuli tres?
Qualis erat nuper tragico pollutus adulter
Concubitu: qui tunc leges reuocabat amaras
Omnibus, atque ipſis Veneri Martique timendas:
Cum tot abortiuis foecundam Iulia vuluam
Solueret, & patruo ſimiles effunderet offas.
Nonne igitur iure, ac merito, vitia vltima fictos
Contemnunt Scauros, & caſtigata remordent?
Non tulit ex illis toruum Laronia quendam
Clamantem toties, vbi nunc lex Iulia? dormis?
Atque ita ſubridens: felicia tempora! quae te

Moribus opponunt: habeat iam Roma pudorem!
Tertius e coelo cecidit Cato. Sed tamen vnde
Haec emis, hirſuto ſpirant opobalſama collo
Quae tibi? ne pudeat dominum monſtrare tabernae.
Quod ſi vexantur leges, ac iura, citari
Ante omnes debet Scantinia; reſpice primum
Et ſcrutare viros: faciunt hi plura; ſed illos
Defendit numerus, iunctaeque vmbone phalanges.
Magna inter molles concordia: non erit vllum
Exemplum in noſtro tam deteſtabile ſexu;
Taedia non lambit Cluuiam, nec Flora Catullam:
Hippo ſubit iuuenes, & morbo pallet vtroque.
Nunquid nos agimus cauſas? ciuilia iura
Nouimus? aut vllo ſtrepitu fora veſtra mouemus?
Luctantur paucae, comedunt coliphia paucae.
Vos lanam trahitis, calathiſque peracta refertis
Vellera: Vos tenui praegnantem ſtamine fuſum
Penelope melius, leuius torquetis Arachne,
Horrida quale facit reſidens in codice pellex.
Notum eſt, cur ſolo tabulas impleuerit Hiſter
Liberto; dederit viuus cur multa puellae.
Diues erit, magno quae dormit tertia lecto.
Tu nube, atque tace: donant arcana cylindros.
De nobis poſt haec triſtis ſententia fertur:
Dat veniam coruis, vexat cenſura columbas.
Fugerunt trepidi vera, ac manifeſta canentem
Stoicidae: quid enim falſi Laronia? ſed quid
Non facient alii, cum tu multicia ſumas,
Cretice, & hanc veſtem populo mirante perores
In Proculas, & Pollitas? eſt moecha Fabulla:
Damnetur ſi vis, etiam Carfinia: talem
Non ſumet damnata togam. Sed Iulius ardet,
Aeſtuo: nudus agas; minus eſt inſania turpis.
En habitum, quo te leges, ac iura ferentem
Vulneribus crudis populus modo victor, & illud
Montanum poſitis audiret vulgus aratris.

Quid

Quid non proclames, in corpore Iudicis iſta
Si videas? quaero an deceant multicia teſtem?
Acer, & indomitus, libertatiſque magiſter,
Cretice perluces! Dedit hanc contagio labem,
Et dabit in plures: ſicut grex totus in agris
Vnius ſcabie cadit, & porrigine porci;
Vuaque conſpecta liuorem ducit ab vua.
Foedius hoc aliquid quandoque audebis amictu:
Nemo repente fuit turpiſſimus. accipient te
Paulatim, qui longa domi redimicula ſumunt
Frontibus, & toto poſuere monilia collo,
Atque Bonam tenerae placant abdomine porcae,
Et magno cratere Deam: ſed more ſiniſtro
Exagitata procul non intrat foemina limen.
Solis ara Deae maribus patet: ite profanae,
Clamatur: nullo gemit hic tibicina cornu.
Talia ſecreta coluerunt Orgia taeda
Cecropiam ſoliti Baptae laſſare Cotytto.
Ille ſupercilium madida fuligine tactum
Obliqua producit acu, pingitque trementes
Attollens oculos; vitreo bibit ille Priapo,
Reticulumque comis auratum ingentibus implet
Coerulea indutus ſcutulata, aut galbina raſa,
Et per Iunonem domini iurante miniſtro.
Ille tenet ſpeculum, pathici geſtamen Othonis,
Actoris Aurunci ſpolium, quo ſe ille videbat
Armatum, cum iam tolli vexilla iuberet.
Res memoranda nouis annalibus, atque recenti
Hiſtoria; ſpeculum ciuilis ſarcina belli.
Nimirum ſummi ducis eſt occidere Galbam,
Et curare cutem ſummi conſtantia ciuis;
Bebriaci campo ſpolium affectare Palati,
Et preſſum in facie digitis extendere panem:
Quod nec in Aſſyrio pharetrata Semiramis orbe,
Moeſta nec Actiaca fecit Cleopatra carina.
Hic nullus verbis pudor, aut reuerentia menſae:
Hic turpis Cybeles, & fracta voce loquendi

Liber-

Libertas, & crine ſenex fanaticus albo
Sacrorum antiſtes, rarum ac memorabile magni
Gutturis exemplum, conducenduſque magiſter.
Quid tamen expectant, Phrygio quos tempus erat iam
More ſuperuacuam cultris abrumpere carnem?
Quadringenta dedit Gracchus ſeſtertia, dotem
Cornicini: ſiue hic recto cantauerat aere;
Signatae tabulae: dictum *feliciter!* ingens
Coena ſedet: gremio iacuit noua nupta mariti.
O Proceres, cenſore opus eſt, an haruſpice nobis?
Scilicet horreres, maioraque monſtra putares,
Si mulier vitulum, vel ſi bos ederet agnum?
Segmenta, & longos habitus, & flamea ſumit,
Arcano qui ſacra ferens nutantia loro
Sudauit clypeis ancilibus. O pater vrbis!
Vnde nefas tantum Latiis paſtoribus? vnde
Haec tetigit, Gradiue, tuos vrtica nepotes?
Traditur ecce viro clarus genere, atque opibus vir:
Nec galeam quaſſas, nec terram cuſpide pulſas?
Nec quereris patri? Vade ergo, & cede ſeueri
Iugeribus campi, quem negligis. Officium cras
Primo ſole mihi peragendum in valle Quirini.
Quae cauſa officii? quid quaeris? nubit amicus,
Nec multos adhibet. liceat modo viuere: fient,
Fient iſta palam, cupient & in acta referri.
Interea tormentum ingens nubentibus haeret,
Quod nequeant parere, & partu retinere maritos.
Sed melius, quod nil animis in corpora iuris
Natura indulget; ſteriles moriuntur, & illis
Turgida non prodeſt condita pyxide Lyde,
Nec prodeſt agili palmas praebere Luperco.
Vicit & hoc monſtrum tunicati fuſcina Gracchi,
Luſtrauitque fuga mediam gladiator arenam,
Et Capitolinis generoſior, & Marcellis,
Et Catulis, Paulique minoribus, & Fabiis, &
Omnibus ad podium ſpectantibus: his licet ipſum
Admoueas, cuius tunc munere retia miſit.
Eſſe aliquos manes, & ſubterranea regna,

Et pontum, & Stygio ranas in gurgite nigras,
Atque vna tranſire vadum tot millia cymba,
Nec pueri credunt, niſi qui nondum aere lauantur.
Sed tu vera puta. Curius quid ſentit, & ambo
Scipiadae? quid Fabricius, maneſque Camilli?
Quid Cremerae legio, & Cannis conſumpta iuuentus,
Tot bellorum animae? quoties hinc talis ad illos
Vmbra venit; cuperent luſtrari, ſi qua darentur
Sulphura cum taedis, & ſi foret humida laurus.
Illuc, heu! miſeri traducimur: arma quidem vltra
Littora Iubernae promouimus, & modo captas
Orcadas, ac minima contentos nocte Britannos.
Sed quae nunc populi fiunt victoris in vrbe,
Non faciunt illi, quos vicimus: & tamen vnus
Armenius Zalates cunctis narratur ephebis
Mollior ardenti ſeſe indulſiſſe Tribuno.
Adſpice quid faciant commercia: venerat obſes.
Hic fiunt homines: nam ſi mora longior vrbem
Indulſit pueris, non vnquam deerit amator:
Mittentur braccae, cultelli, fraena, flagellum:
Sic praetextatos referunt Artaxata mores.

SATYRA TERTIA.

ARGVMENTVM.

Vmbritium inducit Poëta amicum ſuum ex vrbe Roma Cumas migrantem, cauſaſque ſui diſceſſus exponentem, nempe quod in vrbe Roma nullus honeſtis artibus relictus ſit locus; quod ſoli homines improbi, & magnorum ſcelerum conſcii diteſcant ibi, & dominentur; quod aliae nationes exterae, & praeſertim Graeci, adulationibus ſuis ampliſſima poſſideant, & indigenas Romanos iure ſuo, & paterna haereditate excludant: deinde plurima vitae vrbanae incommoda enumerat, & pericula exinde prouenientia adiungit, vt aſſiduos tectorum la-

lapſus, frequentia incendia, iuuenum procacium petulantiam, graſſatorum denique & latronum incredibilem copiam, qui media in vrbe, in ipſis plateis, vnumquemque impune ſpoliant. Maxima Satyrici noſtri ars & elegantia in eo conſiſtit, quod quam plurima aetatis ſuae vitia (quantum commode fieri potuit) in vnam quaſi contraxit ſatyram.

Quamuis digreſſu veteris confuſus amici,
Laudo tamen, vacuis quod ſedem figere Cumis
Deſtinet, atque vnum ciuem donare Sibyllae.
Ianua Baiarum eſt, & gratum littus, amoeni
Seceſſus. ego vel Prochytam praepono Suburrae.
Nam quid tam miſerum, tam ſolum vidimus, vt non
Deterius credas horrere incendia, lapſus
Tectorum aſſiduos, ac mille pericula ſaeuae
Vrbis, & Auguſto recitantes menſe Poëtas?
Sed dum tota domus rheda componitur vna,
Subſtitit ad veteres arcus, madidamque Capenam;
Hic, vbi nocturnae Numa conſtituebat amicae,
Nunc ſacri fontis nemus, & delubra locantur
Iudaeis; quorum cophinus, foenumque ſupellex.
Omnis enim populo mercedem pendere iuſſa eſt
Arbor, & eiectis mendicat ſylua camoenis.
In vallem Egeriae deſcendimus, & ſpeluncas
Diſſimiles veris: quanto praeſtantius eſſet
Numen aquae, viridi ſi margine clauderet vndas
Herba, nec ingenuum violarent marmora tophum?
Hic tunc Vmbritius: quando artibus, inquit, honeſtis
Nullus in vrbe locus, nulla emolumenta laborum,
Res hodie minor eſt, here quam fuit, atque eadem cras
Deteret exiguis aliquid: proponimus illuc
Ire, fatigatas vbi Daedalus exuit alas:
Dum noua canities, dum prima, & recta ſenectus,

Dum

Dum ſupereſt Lacheſi, quod torqueat, & pedibus me
Porto meis, nullo dextram ſubeunte bacillo.
Cedamus patria: viuant Artorius iſtic,
Et Catulus: maneant qui nigrum in candida vertunt,
Queis facile eſt aedem conducere, flumina, portus,
Siccandam eluuiem, portandum ad buſta cadauer,
Et praebere caput domina venale ſub haſta.
Quondam hi cornicines, & municipalis arenae
Perpetui comites, notaeque per oppida buccae,
Munera nunc edunt, & verſo pollice vulgus,
Quum libet, occidunt populariter: inde reverſi
Conducunt foricas: & cur non omnia? cum ſint
Quales ex humili magna ad faſtigia rerum
Extollit, quoties voluit Fortuna iocari.
Quid Romae faciam? mentiri neſcio: librum,
Si malus eſt, nequeo laudare, & poſcere: motus
Aſtrorum ignoro: funus promittere patris
Nec volo, nec poſſum: ranarum viſcera nunquam
Inſpexi: ferre ad nuptam quae mittit adulter,
Quae mandat, norunt alii: me nemo miniſtro
Fur erit atque ideo nulli comes exeo tanquam
Mancus, & extinctae corpus non utile dextrae.
Quis nunc diligitur, niſi conſcius, & cui feruens
Aeſtuat occultis animus, ſemperque tacendis?
Nil tibi ſe debere putat, nil conferet unquam,
Participem qui te ſecreti fecit honeſti.
Carus erit Verri, qui Verrem tempore, quo vult,
Accuſare poteſt. tanti tibi non ſit opaci
Omnis arena Tagi, quodque in mare voluitur aurum,
Vt ſomno careas, ponendaque praemia ſumas
Triſtis, & a magno ſemper timearis amico.
Quae nunc diuitibus gens acceptiſſima noſtris,
Et quos praecipue fugiam, properabo fateri;
Nec pudor obſtabit. Non poſſum ferre, Quirites!
Graecam vrbem, quamuis quota portio faecis Achaei?
Iampridem Syrus in Tiberim defluxit Orontes,

Hos animos? neque enim loculis comitantibus itur
Ad caſum tabulae, poſita ſed luditur arca.
Praelia quanta illic diſpenſatore videbis
Armigero! ſimplexne furor ſeſtertia centum
Perdere, & horrenti tunicam non reddere ſeruo?
Quis totidem erexit villas? quis fercula ſeptem
Secreto coenauit auus? nunc ſportula primo
Limine parua ſedet, turbae rapienda togatae.
Ille tamen faciem prius inſpicit, & trepidat ne
Suppoſitus venias, ac falſo nomine poſcas.
Agnitus accipies. iubet a praecone vocari
Ipſos Troiugenas: nam vexant limen & ipſi
Nobiſcum: da Praetori, da deinde Tribuno.
Sed libertinus prior eſt: prior, inquit, ego adſum.
Cur timeam? dubitemue, locum defendere? quamuis
Natus ad Euphratem, molles quod in aure feneſtrae
Arguerint, licet ipſe negem: ſed quinque tabernae
Quadringenta parant: quid confert purpura maior
Optandum, ſi Laurenti cuſtodit in agro
Conductas Coruinus oues? Ego poſſideo plus
Pallante, & Licinis: expectent ergo Tribuni.
Vincant diuitiae; ſacro nec cedat honori,
Nuper in hanc vrbem pedibus qui venerat albis:
Quandoquidem inter nos ſanctiſſima diuitiarum
Maieſtas: etſi, funeſta Pecunia, templo
Nondum habitas, nullas nummorum ereximus aras,
Vt colitur Pax, atque Fides, Victoria, Virtus,
Quaeque ſalutato crepitat Concordia nido.
Sed cum ſummus honor finito computet anno,
Sportula quid referat, quantum rationibus addat:
Quid facient comites, quibus hinc toga, calceus hinc eſt,
Et panis, fumuſque domi? denſiſſima centum
Quadrantes lectica petit, ſequiturque maritum
Languida, vel praegnans, & circumducitur vxor.
Hic petit abſenti, nota iam callidus arte,
Oſtendens vacuam, & clauſam pro coniuge ſellam:
Galla mea eſt, inquit; citius dimitte; moraris?

Pro-

Profer, Galla, caput: Noli vexare, quieſcit.
Ipſe dies pulchro diſtinguitur ordine rerum;
Sportula, deinde forum, iuriſque peritus Apollo,
Atque triumphales, inter quas auſus habere
Neſcio quis titulos Aegyptius, atque Arabarches
Cuius ad effigiem non tantum meiere fas eſt.
Veſtibulis abeunt veteres, laſſique clientes,
Votaque deponunt, quanquam longiſſima coenae
Spes homini: caulis miſeris, atque ignis emendus.
Optima ſiluarum interea, pelagique vorabit
Rex horum, vacuiſque toris tantum ipſe iacebit:
Nam de tot pulchris, & latis orbibus, & tam
Antiquis, vna comedunt patrimonia menſa.
Nullus iam paraſitus erit: ſed quis feret iſtas
Luxuriae ſordes? quanta eſt gula, quae ſibi totos
Ponit apros, animal propter conuiuia natum!
Poena tamen praeſens, cum tu deponis amictus
Turgidus, & crudum pauonem in balnea portas.
Hinc ſubitae mortes, atque inteſtata ſenectus.
It noua, nec triſtis per cunctas fabula coenas:
Ducitur iratis plaudendum funus amicis.
Nil erit vlterius, quod noſtris moribus addat
Poſteritas: eadem cupient, facientque minores.
Omne in praecipiti vitium ſtetit: vtere velis,
Totos pande ſinus. dicas hic forſitan, vnde
Ingenium par materiae? vnde illa priorum
Scribendi quodcunque animo flagrante liberet
Simplicitas, cuius non audeo dicere nomen?
Quid refert dictis ignoſcat Mucius, an non?
Pone Tigillinum, taeda lucebit in illa,
Qua ſtantes ardent, qui fixo gutture fumant,
Et latum media ſulcum deducet arena.
Qui dedit ergo tribus patruis aconita, vehatur
Penſilibus plumis, atque illinc deſpiciet nos?
Cum veniet contra, digito compeſce labellum:
Accuſator erit, qui verbum dixerit, *hic eſt.*
Securus licet Aeneam, Rutilumque ferocem
Committas: nulli grauis eſt percuſſus Achilles,
Aut multum quaeſitus Hylas, vrnamque ſecutus.

Enſe velut ſtricto, quoties Lucilius ardens
Infremuit, rubet auditor, cui frigida mens eſt
Criminibus, tacita ſudant praecordia culpa.
Inde irae, & lachrymae. tecum prius ergo voluta
Haec animo ante tubas; galeatum ſero duelli
Poenitet. Experiar quid concedatur in illos,
Quorum Flaminia tegitur cinis, atque Latina.

SATYRA SECVNDA.

ARGVMENTVM.

In hac Satyra Iuuenalis primum in Philoſophos Hypocritas inuehitur, qui, cum eſſent indocti, & nulla non vitae, & morum infamia notati, virtutem tamen, honeſtatem, & ſanctimoniam verbis profiteri non erubuerunt; deinde paulatim ad Imperatorem progreditur, quem acerbiſſime inſectatur, quod leges contra adulteros, a ſe reuocatas, ipſe per immane nefas & inceſtum violarit. Poſtea in Iudices pergit, illorum habitum mollem, quem ne damnatae quidem meretrices vſurparent, miris modis exagitans: paulatimque (nemo enim fit repente turpiſſimus) foemineas veſtes induturos fore exiſtimat; vt nuper Otho, qui mediis in caſtris lacte aſinino faciem lotus, pro clypeo, ſpeculo vtebatur. Nobiles denique Romanos arguit, quod depoſita toga in arena gladiatores agerent. Quorum omnium ſcelerum cauſas aſſignat eſſe, quod Romae nemo amplius Deum eſſe reformidet, aut vlla inferorum ſupplicia eſſe credat.

Vltra Sauromatas fugere hinc libet, & glacialem
Oceanum, quoties aliquid de moribus audent
Qui Curios ſimulant, & Bacchanalia viuunt.
Indocti primum: quanquam plena omnia gypſo

Chry-

Chryſippi inuenies: nam perfectiſſimus horum eſt,
Si quis Ariſtotelem ſimilem, vel Pittacon emit,
Et iubet archetypos pluteum ſeruare Cleanthas;
Frontis nulla fides: quis enim non vicus abundat
Triſtibus obſcoenis? caſtigas turpia, cum ſis
Inter Socraticos notiſſima foſſa cinaedos?
Hiſpida membra quidem, & durae per brachia ſetae
Promittunt atrocem animum: ſed podice laeui
Caeduntur tumidae, medico ridente, mariſcae.
Rarus ſermo illis, & magna lubido tacendi,
Atque ſupercilio breuior coma; verius ergo,
Et magis ingenue Peribomius: hunc ego fatis
Imputo, qui vultu morbum, inceſſuque fatetur.
Horum ſimplicitas miſerabilis, his furor ipſe
Dat veniam: ſed peiores, qui talia verbis
Herculis inuadunt, & de virtute locuti
Clunem agitant: ego te ceuentem, Sexte, verebor?
Infamis Varillus ait. quo deterior te?
Loripedem rectus derideat, Aethiopem albus.
Quis tulerit Gracchos de ſeditione querentes?
Quis coelum terris non miſceat, & mare coelo,
Si fur diſpliceat Verri? homicida Miloni?
Clodius accuſet moechos? Catilina Cethegum?
In tabulam Syllae ſi dicant diſcipuli tres?
Qualis erat nuper tragico pollutus adulter
Concubitu? qui tunc leges reuocabat amaras
Omnibus, atque ipſis Veneri Martique timendas:
Cum tot abortiuis foecundam Iulia vuluam
Solueret, & patruo ſimiles effunderet offas.
Nonne igitur iure, ac merito, vitia vltima fictos
Contemnunt Scauros, & caſtigata remordent?
Non tulit ex illis toruum Laronia quendam
Clamantem toties, vbi nunc lex Iulia? dormis?
Atque ita ſubridens: felicia tempora! quae te

Moribus opponunt: habeat iam Roma pudorem:
Tertius e coelo cecidit Cato. Sed tamen vnde
Haec emis, hirſuto ſpirant opobalſama collo
Quae tibi? ne pudeat dominum monſtrare tabernae.
Quod ſi vexantur leges, ac iura, citari
Ante omnes debet Scantinia; reſpice primum
Et ſcrutare viros: faciunt hi plura; ſed illos
Defendit numerus, iunctaeque vmbone phalanges.
Magna inter molles concordia: non erit vllum
Exemplum in noſtro tam deteſtabile ſexu;
Taedia non lambit Cluuiam, nec Flora Catullam:
Hippo ſubit iuuenes, & morbo pallet vtroque.
Nunquid nos agimus cauſas? ciuilia iura
Nouimus? aut vllo ſtrepitu fora veſtra mouemus?
Luctantur paucae, comedunt colliphia paucae.
Vos lanam trahitis, calathiſque peracta refertis
Vellera: Vos tenui praegnantem ſtamine fuſum
Penelope melius, leuius torquetis Arachne,
Horrida quale facit reſidens in codice pellex.
Notum eſt, cur ſolo tabulas impleuerit Hiſter
Liberto; dederit viuus cur multa puellae.
Diues erit, magno quae dormit tertia lecto.
Tu nube, atque tace: donant arcana cylindros.
De nobis poſt haec triſtis ſententia fertur:
Dat veniam coruis, vexat cenſura columbas.
Fugerunt trepidi vera, ac manifeſta canentem
Stoicidae: quid enim falſi Laronia? ſed quid
Non facient alii, cum tu multicia ſumas,
Cretice, & hanc veſtem populo mirante perores
In Proculas, & Pollitas? eſt moecha Fabulla:
Damnetur ſi vis, etiam Carfinia: talem
Non ſumet damnata togam. Sed Iulius ardet,
Aeſtuo: nudus agas; minus eſt inſania turpis.
En habitum, quo te leges, ac iura ferentem
Vulneribus crudis populus modo victor, & illud
Montanum poſitis audiret vulgus aratris.

Quid

Quid non proclames, in corpore Iudicis iſta
Si videas? quaero an deceant multicia teſtem?
Acer, & indomitus, libertatiſque magiſter,
Cretice perluces! Dedit hanc contagio labem,
Et dabit in plures: ſicut grex totus in agris
Vnius ſcabie cadit, & porrigine porci;
Vuaque conſpecta liuorem ducit ab vua.
Foedius hoc aliquid quandoque audebis amictu:
Nemo repente fuit turpiſſimus. accipient te
Paulatim, qui longa domi redimicula ſumunt
Frontibus, & toto poſuere monilia collo,
Atque Bonam tenerae placant abdomine porcae,
Et magno cratere Deam: ſed more ſiniſtro
Exagitata procul non intrat foemina limen.
Solis ara Deae maribus patet: ite profanae,
Clamatur: nullo gemit hic tibicina cornu.
Talia ſecreta coluerunt Orgia taeda
Cecropiam ſoliti Baptae laſſare Cotytto.
Ille ſupercilium madida fuligine tactum
Obliqua producit acu, pingitque trementes
Attollens oculos; vitreo bibit ille Priapo,
Reticulumque comis auratum ingentibus implet
Coerulea indutus ſcutulata, aut galbina raſa,
Et per Iunonem domini iurante miniſtro.
Ille tenet ſpeculum, pathici geſtamen Othonis,
Actoris Aurunci ſpolium, quo ſe ille videbat
Armatum, cum iam tolli vexilla iuberet:
Res memoranda nouis annalibus, atque recenti
Hiſtoria; ſpeculum ciuilis ſarcina belli.
Nimirum ſummi ducis eſt occidere Galbam,
Et curare cutem ſummi conſtantia ciuis;
Bebriaci campo ſpolium affectare Palati,
Et preſſum in facie digitis extendere panem:
Quod nec in Aſſyrio pharetrata Semiramis orbe,
Moeſta nec Actiaca fecit Cleopatra carina.
Hic nullus verbis pudor, aut reuerentia menſae:
Hic turpis Cybeles, & fracta voce loquendi

Liber-

Libertas, & crine ſenex fanaticus albo
Sacrorum antiſtes, rarum ac memorabile magni
Gutturis exemplum, conducenduſque magiſter.
Quid tamen expectant, Phrygio quos tempus erat iam
More ſuperuacuam cultris abrumpere carnem?
Quadringenta dedit Gracchus ſeſtertia, dotem
Cornicini: ſiue hic recto cantauerat aere;
Signatae tabulae: dictum *feliciter!* ingens
Coena ſedet: gremio iacuit noua nupta mariti.
O Proceres, cenſore opus eſt, an haruſpice nobis?
Scilicet horreres, maioraque monſtra putares,
Si mulier vitulum, vel ſi bos ederet agnum?
Segmenta, & longos habitus, & flamea ſumit,
Arcano qui ſacra ferens nutantia loro
Sudauit clypeis ancilibus. O pater vrbis!
Vnde nefas tantum Latiis paſtoribus? vnde
Haec tetigit, Gradiue, tuos vrtica nepotes?
Traditur ecce viro clarus genere, atque opibus vir:
Nec galeam quaſſas, nec terram cuſpide pulſas?
Nec quereris patri? Vade ergo, & cede ſeueri
Iugeribus campi, quem negligis. Officium cras
Primo ſole mihi peragendum in valle Quirini:
Quae cauſa officii? quid quaeris? nubit amicus,
Nec multos adhibet. liceat modo viuere: fient,
Fient iſta palam, cupient & in acta referri.
Interea tormentum ingens nubentibus haeret,
Quod nequeant parere, & partu retinere maritos.
Sed melius, quod nil animis in corpora iuris
Natura indulget; ſteriles moriuntur, & illis
Turgida non prodeſt condita pyxide Lyde,
Nec prodeſt agili palmas praebere Luperco.
Vicit & hoc monſtrum tunicati fuſcina Gracchi,
Luſtrauitque fuga mediam gladiator arenam,
Et Capitolinis generoſior, & Marcellis,
Et Catulis, Paulique minoribus, & Fabiis, &
Omnibus ad podium ſpectantibus: his licet ipſum
Admoueas, cuius tunc munere retia miſit.
Eſſe aliquos manes, & ſubterranea regna,

Et

Et pontum, & Stygio ranas in gurgite nigras,
Atque vna tranſire vadum tot millia cymba,
Nec pueri credunt, niſi qui nondum aere lauantur.
Sed tu vera puta. Curius quid ſentit, & ambo
Scipiadae? quid Fabricius, manesque Camilli?
Quid Cremerae legio, & Cannis conſumpta iuuentus,
Tot bellorum animae? quoties hinc talis ad illos
Vmbra venit; cuperent luſtrari, ſi qua darentur
Sulphura cum taedis, & ſi foret humida laurus.
Illuc, heu! miſeri traducimur: arma quidem vltra
Littora Iubernae promouimus, & modo captas
Orcadas, ac minima contentos nocte Britannos.
Sed quae nunc populi fiunt victoris in vrbe,
Non faciunt illi, quos vicimus: & tamen vnus
Armenius Zalates cunctis narratur ephebis
Mollior ardenti ſeſe indulſiſſe Tribuno.
Adſpice quid faciant commercia: venerat obſes.
Hic fiunt homines: nam ſi mora longior vrbem
Indulſit pueris, non vnquam deerit amator:
Mittentur braccae, cultelli, fraena, flagellum:
Sic praetextatos referunt Artaxata mores.

SATYRA TERTIA.

ARGVMENTVM.

Vmbritium inducit Poëta amicum ſuum ex vrbe Roma Cumas migrantem, cauſaſque ſui diſceſſus exponentem, nempe quod in vrbe Roma nullus honeſtis artibus relictus ſit locus; quod ſoli homines improbi, & magnorum ſcelerum conſcii diteſcant ibi, & dominentur; quod aliae nationes exterae, & praeſertim Graeci, adulationibus ſuis ampliſſima poſſideant, & indigenas Romanos iure ſuo, & paterna haereditate excludant: deinde plurima vitae vrbanae incommoda enumerat, & pericula exinde prouenientia adiungit, vt aſſiduos tectorum la-

lapſus, frequentia incendia, iuuenum procacium petulantiam, graſſatorum denique & latronum incredibilem copiam, qui media in vrbe, in ipſis plateis, vnumquemque impune ſpoliant. Maxima Satyrici noſtri ars & elegantia in eo conſiſtit, quod quam plurima aetatis ſuae vitia (quantum commode fieri potuit) in vnam quaſi contraxit ſatyram.

Quamuis digreſſu veteris confuſus amici,
Laudo tamen, vacuis quod ſedem figere Cumis
Deſtinet, atque vnum ciuem donare Sibyllae.
Ianua Baiarum eſt, & gratum littus, amoeni
Seceſſus. ego vel Prochytam praepono Suburrae.
Nam quid tam miſerum, tam ſolum vidimus, vt non
Deterius credas horrere incendia, lapſus
Tectorum aſſiduos, ac mille pericula ſaeuae
Vrbis, & Auguſto recitantes menſe Poëtas?
Sed dum tota domus rheda componitur vna,
Subſtitit ad veteres arcus, madidamque Capenam;
Hic, vbi nocturnae Numa conſtituebat amicae,
Nunc ſacri fontis nemus, & delubra locantur
Iudaeis; quorum cophinus, foenumque ſupellex.
Omnis enim populo mercedem pendere iuſſa eſt
Arbor, & eiectis mendicat ſylua camoenis.
In vallem Egeriae deſcendimus, & ſpeluncas
Diſſimiles veris: quanto praeſtantius eſſet
Numen aquae, viridi ſi margine clauderet vndas
Herba, nec ingenuum violarent marmora tophum?
Hic tunc Vmbritius: quando artibus, inquit, honeſtis
Nullus in vrbe locus, nulla emolumenta laborum,
Res hodie minor eſt, here quam fuit, atque eadem cras
Deteret exiguis aliquid: proponimus illuc
Ire, fatigatas vbi Daedalus exuit alas:
Dum noua canities, dum prima, & recta ſenectus,
Dum

Dum ſupereſt Lacheſi, quod torqueat, & pedibus me
Porto meis, nullo dextram ſubeunte bacillo.
Cedamus patria: viuant Artorius iſtic,
Et Catulus: maneant qui nigrum in candida vertunt,
Queis facile eſt aedem conducere, flumina, portus,
Siccandam eluuiem, portandum ad buſta cadauer,
Et praebere caput domina venale ſub haſta.
Quondam hi cornicines, & municipalis arenae
Perpetui comites, notaeque per oppida buccae,
Munera nunc edunt, & verſo pollice vulgus,
Quum libet, occidunt populariter: inde reverſi
Conducunt foricas: & cur non omnia? cum ſint
Quales ex humili magna ad faſtigia rerum
Extollit, quoties voluit Fortuna iocari.
Quid Romae faciam? mentiri neſcio: librum,
Si malus eſt, nequeo laudare, & poſcere: motus
Aſtrorum ignoro: funus promittere patris
Nec volo, nec poſſum: ranarum viſcera nunquam
Inſpexi: ferre ad nuptam quae mittit adulter,
Quae mandat, norunt alii: me nemo miniſtro
Fur erit atque ideo nulli comes exeo tanquam
Mancus, & extinctae corpus non utile dextrae.
Quis nunc diligitur, niſi conſcius, & cui feruens
Aeſtuat occultis animus, ſemperque tacendis?
Nil tibi ſe debere putat, nil conferet unquam,
Participem qui te ſecreti fecit honeſti.
Carus erit Verri, qui Verrem tempore, quo vult,
Accuſare poteſt. tanti tibi non ſit opaci
Omnis arena Tagi, quodque in mare voluitur aurum,
Vt ſomno careas, ponendaque praemia ſumas
Triſtis, & a magno ſemper timearis amico.
Quae nunc diuitibus gens acceptiſſima noſtris,
Et quos praecipue fugiam, properabo fateri;
Nec pudor obſtabit. Non poſſum ferre, Quirites!
Graecam vrbem, quamuis quota portio faecis Achaei?
Iampridem Syrus in Tiberim defluxit Orontes,

Et linguam, & mores, & cum tibicine chordas
Obliquas, nec non gentilia tympana ſecum
Vexit, & ad Circum iuſſas proſtare puellas.
Ite, quibus grata eſt picta lupa Barbara mitra.
Ruſticus ille tuus ſumit trechedipna, Quirine,
Et ceromatico fert niceteria collo.
Hic alta Sicyone, aſt hic Amydone relicta,
Hic Andro, ille Samo, hic Trallibus, aut Alabandis,
Eſquilias, dictumque petunt a vimine collem;
Viſcera magnarum domuum, dominique futuri.
Ingenium velox, audacia perdita, ſermo
Promptus, & Iſaeo torrentior: ede quid illum
Eſſe putes? quemuis hominem ſecum attulit ad nos:
Grammaticus, Rhetor, Geometres, Pictor, Aliptes,
Augur, Schoenobates, Medicus, Magus, omnia nouit
Graeculus eſuriens: in coelum, iuſſeris, ibit.
Ad ſummam non Maurus erat, neque Sarmata, nec Thrax,
Qui ſumpſit pennas, mediis ſed natus Athenis.
Horum ego non fugiam conchylia? me prior ille
Signabit? fultuſque toro meliore recumbet,
Aduectus Romam, quo pruna & coctona, vento?
Vſque adeo nihil eſt, quod noſtra infantia coelum
Hauſit Auentini, bacca nutrita Sabina?
Quid? quod adulandi gens prudentiſſima laudat
Sermonem indocti, faciem deformis amici,
Et longum inualidi collum ceruicibus aequat
Herculis, Antaeum procul a tellure tenentis?
Miratur vocem anguſtam, qua deterius nec
Ille ſonat, quo mordetur gallina marito.
Haec eadem licet & nobis laudare: ſed illis
Creditur. an melior cum Thaïda ſuſtinet, aut cum
Vxorem Comoedus agit, vel Dorida nullo
Cultam palliolo? mulier nempe ipſa videtur,
Non perſona loqui: vacua & plana omnia dicas
Infra ventriculum, & tenui diſtantia rima.
Nec tamen Antiochus, nec erit mirabilis illic

Aut

Aut Stratocles, aut cum molli Demetrius Haemo:
Natio comoeda eſt: rides? maiore cachinno
Concutitur: flet, ſi lachrymas conſpexit amici,
Nec dolet: igniculum brumae ſi tempore poſcas,
Accipit Endromidem: ſi dixeris, aeſtuo, ſudat.
Non ſumus ergo pares: melior qui ſemper, & omni
Nocte dieque poteſt alienum ſumere vultum;
A facie iactare manus, laudare paratus,
Si bene ructauit, ſi rectum minxit amicus,
Si trulla inuerſo crepitum dedit aurea fundo.
Praeterea ſanctum nihil eſt, & ab inguine tutum:
Non matrona laris, non filia virgo, neque ipſe
Sponſus laeuis adhuc, non filius ante pudicus.
Horum ſi nihil eſt, auiam reſupinat amici.
Scire volunt ſecreta domus, atque inde timeri.
Et quoniam coepit Graecorum mentio, tranſi
Gymnaſia, atque audi facinus maioris abollae.
Stoicus occiditBaream, delator amicum,
Diſcipulumque ſenex, ripa nutritus in illa,
Ad quam Gorgonei delapſa eſt pinna caballi.
Non eſt Romano cuiquam locus hic, vbi regnat
Protogenes aliquis, vel Diphilus, aut Hermarcus,
Qui gentis vitio nunquam partitur amicum;
Solus habet. Nam cum facilem ſtillauit in aurem
Exiguum de naturae, patriaeque veneno,
Limine ſummoueor: perierunt tempora longi
Seruitii: nuſquam minor eſt iactura clientis.
Quod porro officium (ne nobis blandiar) aut quod
Pauperis hic meritum? ſi curet nocte togatus
Currere, cum Praetor lictorem impellat, & ire
Praecipitem iubeat, dudum vigilantibus orbis,
Ne prior Albinam, & Modiam collega ſalutet?
Diuitis hic ſerui claudit latus ingenuorum

Filius: alter enim, quantum in legione Tribuni
Accipiunt, donat Caluinae, vel Catienae,
Vt ſemel atque iterum ſuper illam palpitet: at tu
Cum tibi veſtiti facies ſcorti placet, haeres,
Et dubitas alta Chionem deducere ſella.
Da teſtem Romae tam ſanctum, quam fuit hoſpes
Numinis Idaei: procedat vel Numa, vel qui
Seruauit trepidam flagranti ex aede Mineruam:
Protinus ad cenſum; de moribus vltima fiet
Quaeſtio: quot paſcit ſeruos? quot poſſidet agri
Iugera? quam multa, magnaque paropſide coenat?
Quantum quiſque ſua nummorum ſeruat in arca,
Tantum habet & fidei. Iures licet & Samothracum,
Et noſtrorum aras, contemnere fulmina pauper
Creditur, atque Deos, Dis ignoſcentibus ipſis.
Quid, quod materiam praebet cauſaſque iocorum
Omnibus hic idem, ſi foeda & ſciſſa lacerna,
Si toga ſordidula eſt, & rupta calceus alter
Pelle patet: vel ſi conſuto vulnere craſſum
Atque recens linum oſtendit non vna cicatrix?
Nil habet infelix paupertas durius in ſe,
Quam quod ridiculos homines facit. Exeat, inquit,
Si pudor eſt, & de puluino ſurgat equeſtri,
Cuius res legi non ſufficit, & ſedeant hic
Lenonum pueri, quocunque in fornice nati.
Hic plaudat nitidi praeconis filius inter
Pinnirapi cultos iuuenes, iuueneſque laniſtae.
Sic libitum vano, qui nos diſtinxit, Othoni.
Quis gener hic placuit cenſu minor, atque puellae
Sarcinulis impar? quis pauper ſcribitur haeres?
Quando in conſilio eſt Aedilibus? agmine facto
Debuerant olim tenues migraſſe Quirites.
Haud facile emergunt, quorum virtutibus obſtat
Res anguſta domi; ſed Romae durior illis
Conatus: magno hoſpitium miſerabile, magno
Seruorum ventres, & frugi coenula magno.

Fictili-

Fictilibus coenare pudet, quod turpe negauit
Translatus ſubito ad Marſos, menſamque Sabellam,
Contentuſque illic veneto, duroque cucullo.
Pars magna Italiae eſt, ſi verum admittimus, in qua
Nemo togam ſumit, niſi mortuus. Ipſa dierum
Feſtorum herboſo colitur ſi quando theatro
Maieſtas: tandemque redit ad pulpita notum
Exodium, cum perſonae pallentis hiatum
In gremio matris formidat ruſticus infans:
Aequales habitus illic, ſimileſque videbis
Orcheſtram, & populum; clari velamen honoris
Sufficiunt tunicae ſummis Aedilibus albae.
Hic vltra vires habitus nitor: hic aliquid plus
Quam ſatis eſt; interdum aliena ſumitur arca.
Commune id vitium eſt: *Hic viuimus ambitioſa*
Paupertate omnes: quid te moror? *Omnia Romae*
Cum pretio. Quid das, vt Coſſum aliquando ſalutes?
Vt te reſpiciat clauſo Veiento labello?
Ille metit barbam, crinem hic deponit amati:
Plena domus libis genialibus: accipe, & iſtud
Fermentum tibi habe: praeſtare tributa clientes
Cogimur, & cultis augere peculia ſeruis.
Quis timet, aut timuit gelida Praeneſte ruinam;
Aut poſitis nemoroſa inter iuga Volſiniis, aut
Simplicibus Gabiis, aut proni Tiburis arce?
Nos vrbem colimus tenui tibicine fultam
Magna parte ſui: nam ſic labentibus obſtat
Villicus, & veteris rimae contexit hiatum,
Securos pendente iubet dormire ruina.
Viuendum eſt illic, vbi nulla incendia, nulli
Nocte metus: iam poſcit aquam, iam friuola transfert
Vcalegon: tabulata tibi tam tertia fumant:
Tu neſcis; nam ſi gradibus trepidatur ab imis,

Vltimus ardebit, quem tegula ſola tuetur
A pluuia; molles vbi reddunt oua columbae.
Lectus erat Codro Procula minor, vrceoli ſex
Ornamentum abaci; nec non & paruulus infra
Cantharus, & recubans ſub eodem marmore Chiron;
Iamque vetus Graecos ſeruabat ciſta libellos,
Et diuina Opici rodebant carmina mures.
Nil habuit Codrus: quis enim negat? & tamen illud
Perdidit infelix totum nihil: vltimus autem
Aerumnae cumulus, quod nudum, & fruſta rogantem
Nemo cibo, nemo hoſpitio, tectoque iuuabit.
Si magna Aſturici cecidit domus: horrida mater,
Pullati proceres, differt vadimonia Praetor:
Tunc gemimus caſus vrbis, tunc odimus ignem:
Ardet adhuc? & iam accurrit, qui marmora donet,
Conferat impenſas: hic nuda & candida ſigna;
Hic aliquid praeclarum Euphranoris, & Polycleti;
Haec Aſianorum vetera ornamenta deorum;
Hic libros dabit, & forulos, mediamque Mineruam;
Hic modium argenti: meliora, & plura reponit
Perſicus orborum lautiſſimus, & merito iam
Suſpectus, tanquam ipſe ſuas incenderit aedes.
Si potes auelli Circenſibus, optima Sorae,
Aut Fabrateriae domus, aut Fruſinone paratur,
Quanti nunc tenebras vnum conducis in annum
Hortulus hic, puteuſque breuis, nec reſte mouendus,
In tenues plantas facili diffunditur hauſtu.
Viue bidentis amans, & culti villicus horti,
Vnde epulum poſſis centum dare Pythagoreis.
Eſt aliquid quocunque loco, quocunque receſſu,
Vnius ſeſe dominum feciſſe lacertae.

Pluri-

Plurimus hic aeger moritur vigilando: ſed illum
Languorem peperit cibus imperfectus, & haerens
Ardenti ſtomacho; nam quae meritoria ſomnum
Admittunt? *magnis opibus dormitur in vrbe.*
Inde caput morbi: rhedarum tranſitus arcto
Vicorum inflexu, & ſtantis conuicia mandrae
Eripient ſomnum Druſo, vitulisque marinis.
Si vocat officium, turba cedente vehetur
Diues, & ingenti curret ſuper ora Liburno,
Atque obiter leget, aut ſcribet, vel dormiet intus;
Namque facit ſomnum clauſa lectica feneſtra.
Ante tamen veniet: nobis properantibus obſtat
Vnda prior, magno populus premit agmine lumbos
Qui ſequitur: ferit hic cubito, ferit aſſere duro
Alter; at hic tignum capiti incutit, ille metretam.
Pinguia crura luto, planta mox vndique magna
Calcor, & in digito clauus mihi militis haeret.
Nonne vides quanto celebretur ſportula fumo?
Centum conuiuae; ſequitur ſua quemque culina.
Corbulo vix ferret tot vaſa ingentia, tot res
Impoſitas capiti, quas recto vertice portat
Seruulus infelix; & curſu ventilat ignem.
Scinduntur tunicae ſartae: modo longa coruſcat
Sarraco veniente abies, atque altera pinum
Plauſtra vehunt, nutant altae, populoque minantur.
Nam ſi procubuit, qui ſaxa Liguſtica portat
Axis, & euerſum fudit ſuper agmina montem,
Quid ſupereſt de corporibus? quis membra, quis oſſa
Inuenit? obtritum vulgi perit omne cadauer
More animae. Domus interea ſecura patellas
Iam lauat, & bucca foculum excitat, & ſonat vnctis
Strigilibus, pleno componit lintea gutto.
Haec inter pueros varie properantur: at ille
Iam ſedet in ripa, tetrumque nouitius horret
Porthmea; nec ſperat coenoſi gurgitis alnum
Infelix, nec habet quem porrigat ore trientem.

Reſpi-

Reſpice nunc alia, ac diuerſa pericula noctis :
Quod ſpatium tectis ſublimibus, vnde cerebrum
Teſta ferit, quoties rimoſa & curta feneſtris
Vaſa cadunt, quanto percuſſum pondere ſignent,
Et laedant ſilicem. poſſis ignauus haberi,
Et ſubiti caſus improuidus, ad coenam ſi
Inteſtatus eas ; adeo tot fata, quot illa
Nocte patent vigiles, te praetereunte, feneſtrae.
Ergo optes, votumque feras miſerabile tecum,
Vt ſint contentae patulas deundere pelues.
Ebrius, ac petulans, qui nullam forte cecidit,
Dat poenas, noctem patitur lugentis amicum
Pelidae ; cubat in faciem, mox deinde ſupinus :
Ergo non aliter poterit dormire ? *Quibuſdam*
Somnum rixa facit : ſed quamuis improbus annis,
Atque mero feruens, cauet hunc, quem coccina laena
Vitari iubet, & comitum longiſſimus ordo ;
Multum praeterea flammarum, atque aenea lampas.
Me, quem Luna ſolet deducere, vel breue lumen
Candelae, cuius diſpenſo & tempero filum,
Contemnit, miſerae cognoſce prooemia rixae,
Si rixa eſt, vbi tu pulſas, ego vapulo tantum.
Stat contra, ſtarique iubet ; parere neceſſe eſt ;
Nam quid agas, cum te furioſus cogat, & idem
Fortior ? vnde venis ? exclamat : cuius aceto,
Cuius conche tumes ? quis tecum ſectile porrum
Sutor, & elixi veruecis labra comedit ?
Nil mihi reſpondes ? aut dic, aut accipe calcem :
Ede vbi conſiſtas : in qua te quaero proſeucha ?
Dicere ſi tentes aliquid, tacituſue recedas,
Tantundem eſt : feriunt pariter : vadimonia deinde
Irati faciunt. Libertas pauperis haec eſt :
Pulſatus rogat, & pugnis conciſus adorat,
Vt liceat paucis cum dentibus inde reuerti.

Nec tamen haec tantum metuas: nam qui ſpoliet te
Non deerit: clauſis domibus, poſtquam omnis vbique
Fixa catenatae ſiluit compago tabernae:
Interdum & ferro ſubitus graſſator agit rem,
Armato quoties tutae cuſtode tenentur
Et Pomptina palus, & Gallinaria pinus.
Sic inde huc omnes tanquam ad viuaria currunt.
Qua fornace graues, qua non incude catenae?
Maximus in vinclis ferri modus, vt timeas, ne
Vomer deficiat, ne marrae & ſarcula deſint.
Felices proauorum atauos, felicia dicas
Secula, quae quondam ſub regibus atque tribunis
Viderunt vno contentam carcere Romam.
His alias poteram, & plures ſubnectere cauſas:
Sed iumenta vocant, & ſol inclinat; eundum eſt:
Nam mihi commota iamdudum mulio virga
Adnuit: ergo vale noſtri memor; & quoties te
Roma tuo refici properantem reddet Aquino,
Me quoque ad Heluinam Cererem, veſtramque Dianam
Conuerte a Cumis: Satyrarum ego (ni pudet illas)
Adiutor gelidos veniam caligatus in agros.

SATYRA QUARTA.

ARGVMENTVM.

In principio huius Satyrae, Criſpinum hominem ſceleratiſſimum inſectatur Iuuenalis, quem ob foedum ſuam libidinem, & immenſam gulam acriter perſtringit: deinde Imperatorem Domitianum, ſub nomine calui Neronis, *videlicet, eiusque ſenatus-conſultum ſuper Rhombo piſce coquendo habitum, mira Satyrici ſalis vrbanitate deſcribit; ipſa Senatorum nomina, & ſententias ordine exponit; qui, poſt longam rei de-*

libe-

liberationem, an integer, an in partes conciſus coqueretur Rhombus, tandem, ſuadente Montano, in hanc omnes iuerunt ſententiam, vt integer focis apponeretur, patinaque quaedam tantae magnitudinis piſci aequalis effingeretur: quo facto, concilium mittit, & Satyram concludit.

Ecce iterum Criſpinus; & eſt mihi ſaepe vocandus
Ad partes; monſtrum nulla virtute redemptum
A vitiis, aeger, ſolaque libidine fortis:
Delicias viduae tantum ſpernatur adulter.
Quid refert igitur quantis iumenta fatiget
Porticibus, quanta nemorum vectetur in vmbra,
Iugera quot vicina foro, quas emerit aedes?
Nemo malus felix; minime corruptor, & idem
Inceſtus, cum quo nuper vittata iacebat
Sanguine adhuc viuo terram ſubitura ſacerdos.
Sed nunc de factis lenioribus: & tamen alter
Si feciſſet idem, caderet ſub iudice morum.
Nam quod turpe bonis, Titio, Seioque, decebat
Criſpinum. quid agas, cum dira, & foedior omni
Crimine perſona eſt? mullum ſex millibus emit,
Æquantem ſane paribus ſeſtertia libris,
Vt perhibent, qui de magnis maiora loquuntur.
Conſilium laudo artificis, ſi munere tanto
Praecipuam in tabulis ceram ſenis abſtulit orbi.
Eſt ratio vlterior, magnae ſi miſit amicae,
Quae vehitur clauſo latis ſpecularibus antro.
Nil tale expectes: emit ſibi. multa videmus,
Quae miſer & frugi non fecit Apicius: hoc tu
Succinctus patria quondam, Criſpine, papyro.
Hoc pretio ſquamae? potuit fortaſſe minoris
Piſcator, quam piſcis, emi. Prouincia tanti
Vendit agros, ſed maiores Appulia vendit.
Quales tunc epulas ipſum glutiſſe putamus
Induperatorem? cum tot ſeſtertia, partem

Exiguam, & modicae ſumptam de margine coenae
Purpureus magni ructarit ſcurra palati;
Iam princeps equitum, magna qui voce ſolebat
Vendere municipes pacta mercede ſiluros?
Incipe Calliope, licet & conſidere: non eſt
Cantandum, res vera agitur. narrate puellae
Pierides; proſit mihi vos dixiſſe puellas.
Cum iam ſemianimum laceraret Flauius orbem
Vltimus & caluo ſeruiret Roma Neroni;
Incidit Adriaci ſpatium admirabile rhombi,
Ante domum Veneris, quam Dorica ſuſtinet Ancon,
Impleuitque ſinus; neque enim minor haeſerat illis,
Quos operit glacies Maeotica, ruptaque tandem
Solibus effundit torpentis ad oſtia Ponti
Deſidia tardos, & longo frigore pingues.
Deſtinat hoc monſtrum cymbae linique magiſter
Pontifici ſummo. quis enim proponere talem,
Aut emere auderet? cum plena & littora multo
Delatore forent; diſperſi protinus algae
Inquiſitores agerent cum remige nudo;
Non dubitaturi fugitiuum dicere piſcem,
Depaſtumque diu viuaria Caeſaris, inde
Elapſum, veterem ad dominum debere reuerti?
Si quid Palphurio, ſi credimus Armillato,
Quicquid conſpicuum, pulchrumque eſt aequore toto,
Res ſiſci eſt, ubicunque natat. donabitur ergo,
Ne pereat, iam lethifero cedente pruinis
Autumno, iam quartanam ſperantibus aegris,
Stridebat deformis hyems, praedamque recentem
Seruabat: tamen hic properat, velut vrgeat Auſter:
Vtque lacus ſuberant, vbi, quanquam diruta, ſeruat
Ignem Troianum, & Veſtam colit Alba minorem,
Obſtitit intranti miratrix turba parumper:
Vt ceſſit, facili patuerunt cardine valuae:
Excluſi ſpectant admiſſa opſonia Patres.

Itur

Itur ad Atridem: tum Picens, accipe, dixit,
Priuatis maiora focis; genialis agatur
Iſte dies; propera ſtomachum laxare ſaginis,
Et tua ſeruatum conſume in ſaecula rhombum:
Ipſe capi voluit: quid apertius? & tamen illi
Surgebant criſtae: *nihil eſt, quod credere de ſe*
Non poſſit, cum laudatur Dis aequa poteſtas.
Sed deerat piſci patinae menſura. vocantur
Ergo in concilium proceres, quos oderat ille;
In quorum facie miſerae, magnaeque ſedebat
Pallor amicitiae. primus, clamante Liburno,
Currite, iam ſedit; rapta properabat abolla
Pegaſus, attonitae poſitus modo villicus vrbi:
Anne aliud tunc Praefecti? quorum optimus, atque
Interpres legum ſanctiſſimus; omnia quanquam
Temporibus diris tractanda putabat inermi
Iuſtitia. Venit & Criſpi iucunda ſenectus,
Cuius erant mores, qualis facundia, mite
Ingenium. maria, ac terras, populoſque regenti
Quis comes vtilior, ſi clade & peſte ſub illa
Saeuitiam damnare, & honeſtum afferre liceret
Conſilium? ſed *quid violentius aure tyranni?*
Cum quo de pluuiis, aut aeſtibus, aut nimboſo
Vere locuturi fatum pendebat amici.
Ille igitur *nunquam direxit brachia contra*
Torrentem, nec ciuis erat, qui libera poſſet
Verba animi proferre, & vitam impendere vero.
Sic multas hyemes, atque octogeſima vidit
Solſtitia. his armis, illa quoque tutus in aula.
Proximus eiuſdem properabat Acilius aeui
Cum iuuene, indigno, quem mors tam ſaeua maneret,
Et domini gladiis iam feſtinata: *ſed olim*
Prodigio par eſt in nobilitate ſenectus:
Vnde fit, ut malim fraterculus eſſe gigantis.
Profuit ergo nihil miſero, quod cominus vrſos
Figebat Numidas, Albana nudus arena
Venator. quis enim iam intelligat artes
Patricias? quis priſcum illud miretur acumen,

Brute,

Brute, tuum? facile eſt barbato imponere regi.
Nec melior vultu, quamuis ignobilis ibat
Rubrius, offenſae veteris reus, atque tacendae;
Et tamen improbior Satyram ſcribente cinaedo.
Montani quoque venter adeſt, abdomine tardus:
Et matutino ſudans Criſpinus amomo;
Quantum vix redolent duo funera: ſaeuior illo
Pompeius tenui iugulos aperire ſuſurro:
Et qui vulturibus ſeruabat viſcera Dacis
Fuſcus, marmorea meditatus praelia villa:
Et cum mortifero prudens Veiento Catullo,
Qui nunquam viſae flagrabat amore puellae,
Grande, & conſpicuum noſtro quoque tempore monſtrum!
Caecus adulator, diruſque a ponte ſatelles,
Dignus Aricinos qui mendicaret ad axes,
Blandaque deuexae iactaret baſia rhedae.
Nemo magis rhombum ſtupuit: nam plurima dixit
In laeuum conuerſus: at illi dextra iacebat
Bellua: ſic pugnas Cilicis laudabat, & ictus;
Et pegma, & pueros inde ad velaria raptos.
Non cedit Veiento, ſed vt fanaticus oeſtro
Percuſſus, Bellona, tuo diuinat; & ingens
Omen habes, inquit, magni clarique triumphi:
Regem aliquem capies, aut de temone Britanno
Excidet Aruiragus: peregrina eſt bellua, cernis
Erectas in terga ſudes? hoc defuit vnum
Fabricio, patriam vt rhombi memoraret, & annos.
Quidnam igitur cenſes? conciditur? abſit ab illo
Dedecus hoc, Montanus ait; teſta alta paretur,
Quae tenui muro ſpatioſum colligat orbem;
Debetur magnus patinae ſubituſque Prometheus:
Argillam, atque rotam citius properate: ſed ex hoc

Tempore iam, Caeſar, figuli tua caſtra ſequantur.
Vicit digna viro ſententia: nouerat ille
Luxuriam imperii veterem, nocteſque Neronis
Iam medias, aliamque famem, cum pulmo Falerno
Arderet; nulli maior fuit vſus edendi
Tempeſtate mea. Circeis nata forent, an
Lucrinum ad ſaxum, Rutupinoue edita fundo
Oſtrea, callebat primo deprendere morſu;
Et ſemel aſpecti littus dicebat echini.
Surgitur, & miſſo Proceres exire iubentur
Concilio, quos Albanam Dux magnus in arcem
Traxerat attonitos, & feſtinare coactos,
Tanquam de Cattis aliquid, toruiſque Sicambris
Dicturus; tanquam diuerſis partibus orbis
Anxia praecipiti veniſſet epiſtola penna.
Atque vtinam his potius nugis tota illa dediſſet
Tempora ſaeuitiae, claras quibus abſtulit vrbi
Illuſtreſque animas impune, & vindice nullo.
Sed periit, poſtquam cerdonibus eſſe timendus
Coeperat: hoc nocuit Lamiarum caede madenti.

SATYRA QVINTA.

ARGVMENTVM.

Trebium amicum ſuum dehortatur Poeta a conſectandis diuitum menſis, oſtendens quam miſerrima ſit omnium paraſitorum conditio; quod multo ſatius eſſet illis victum mendicando quaerere, quam vitam adeo ſeruilem agere. Deinde intolerabilem diuitum patronorum auaritiam & inſolentiam notat, qui clientes ſuos famelicos ſordidiſſime & miſerrime tractant, cum ipſi interea delicatiſſime & luxurioſiſſime viuant.

Si

Si te propoſiti nondum pudet, atque eadem eſt mens,
Vt bona ſumma putes aliena viuere quadra;
Si potes illa pati, quae nec Sarmentus iniquas
Caeſaris ad menſas, nec vilis Galba tuliſſet,
Quamuis iurato metuam tibi credere teſti.
Ventre nihil noui frugalius: hoc tamen ipſum
Defeciſſe puta, quod inani ſufficit aluo:
Nulla crepido vacat? nuſquam pons, & tegetis pars
Dimidia breuior? tantine iniuria coenae?
Tam ieiuna fames; cum poſſis honeſtius illic
Et tremere, & ſordes farris mordere canini?
Primo fige loco, quod tu diſcumbere iuſſus
Mercedem ſolidam veterum capis officiorum:
Fructus amicitiae magnae cibus: imputat hunc Rex,
Et quamuis rarum, tamen imputat. Ergo duos poſt
Si libuit menſes neglectum adhibere clientem,
Tertia ne vacuo ceſſaret culcitra lecto,
Vna ſimus, ait: votorum ſumma; quid vltra
Quaeris? habet Trebius, propter quod rumpere ſomnum
Debeat, & ligulas dimittere; ſollicitus, ne
Tota ſalutatrix iam turba peregerit orbem
Sideribus dubiis, aut illo tempore, quo ſe
Frigida circumagunt pigri ſarraca Bootae.
Qualis coena tamen? vinum, quod ſuccida nolit
Lana pati: de conuiua Corybanta videbis.
Iurgia proludunt: ſed mox & pocula torques
Saucius, & rubra deterges vulnera mappa;
Inter vos quoties, libertorumque cohortem
Pugna Saguntina feruet commiſſa lagena.
Ipſe capillato diffuſum Conſule potat,
Calcatamque tenet bellis ſocialibus vuam,
Cardiaco nunquam cyathum miſſurus amico.
Cras bibet Albanis aliquid de montibus, aut de
Setinis, cuius patriam, titulumque ſenectus

Deleuit multa veteris fuligine teſtae:
Quale coronati Thraſea, Heluidiuſque bibebant,
Brutorum & Caſſi natalibus. Ipſe capaces
Heliadum cruſtas, & inaequales beryllo
Virro tenet phialas: tibi non committitur aurum;
Vel ſi quando datur, cuſtos affixus ibidem,
Qui numeret gemmas, vngueſque obſeruet acutos.
Da veniam, praeclara illic laudatur iaſpis;
Nam Virro (vt multi) gemmas ad pocula transfert
A digitis; quas in vaginae fronte ſolebat
Ponere zelotypo iuuenis praelatus Hiarbae.
Tu Beneuentani ſutoris nomen habentem
Siccabis calicem naſorum quatuor, ac iam
Quaſſatum, & rupto poſcentem ſulphura vitro.
Si ſtomachus domini feruet vinoue ciboue,
Frigidior Geticis petitur decocta pruinis.
Non eadem vobis poni modo vina querebar?
Vos aliam potatis aquam. tibi pocula curſor
Gaetulus dabit, aut nigri manus oſſea Mauri,
Et cui per mediam nolis occurrere noctem,
Cliuoſae veheris dum per monimenta Latinae.
Flos Aſiae ante ipſum, pretio maiore paratus,
Quam fuit & Tulli cenſus pugnacis, & Anci:
Et, ne te teneam, Romanorum omnia regum
Friuola. Quod cum ita ſit, tu Gaetulum Ganymedem
Reſpice, cum ſities: neſcit tot millibus emptus
Pauperibus miſcere puer: ſed forma, ſed aetas
Digna ſupercilio. quando ad te peruenit ille?
Quando vocatus adeſt calidae, gelidaeue miniſter?
Quippe indignatur veteri parere clienti;
Quodque aliquid poſcas, & quod ſe ſtante recumbas.
Maxima quaeque domus ſeruis eſt plena ſuperbis.
Ecce alius quanto porrexit murmure panem
Vix fractum, ſolidae iam mucida fruſta farinae,
Quae genuinum agitent, non admittentia morſum.

Sed

Sed tener, & niueus, molliqúe ſiligine factus
Seruatur domino: dextram cohibere memento:
Salua ſit artoptae reuerentia: finge tamen te
Improbulum; ſupereſt illic qui ponere cogat.
Vis tu conſuetis, audax conuiua, caniſtris
Impleri, paniſque tui nouiſſe colorem?
Scilicet hoc fuerat, propter quod, ſaepe relicta
Coniuge, per montem aduerſum, gelidaſque cucurri
Eſquilias, fremeret ſaeua cum grandine vernus
Iuppiter, & multo ſtillaret paenula nimbo.
Aſpice, quam longo diſtendat pectore lancem,
Quae fertur domino, ſquilla; & quibus vndique ſepta
Aſparagis, qua deſpiciat conuiuia cauda,
Cum venit excelſi manibus ſublata miniſtri.
Sed tibi dimidio conſtrictus gammarus ouo
Ponitur, exigua feralis coena patella.
Ipſe Venafrano piſcem perfundit: at hic, qui
Pallidus adfertur miſero tibi caulis, olebit
Laternam; illud enim veſtris datur alueolis, quod
Canna Micipſarum prora ſubuexit acuta;
Propter quod Romae cum Bocchare nemo lauatur;
Quod tutos etiam facit a ſerpentibus Afros.
Mullus erit domini, quem miſit Corſica, vel quem
Tauromenitanae rupes, quando omne peractum eſt,
Et iam defecit noſtrum mare; dum gula ſaeuit,
Retibus aſſiduis penitus ſcrutante macello
Proxima; nec patimur Tyrrhenum creſcere piſcem:
Inſtruit ergo focum prouincia: ſumitur illinc
Quod captator emat Lenas, Aurelia vendat.
Virroni muraena datur, quae maxima venit
Gurgite de Siculo: nam dum ſe continet Auſter,
Dum ſedet, & ſiccat madidas in carcere pennas,

Contemnunt mediam temeraria lina Charybdim.
Vos anguilla manet, longae cognata colubrae,
Aut glacie aſperſus maculis Tiberinus, & ipſe
Vernula riparum, pinguis torrente cloaca,
Et ſolitus mediae cryptam penetrare Suburrae.
Ipſi pauca velim, facilem ſi praebeat aurem?
Nemo petit, modicis quae mittebantur amicis
A Seneca; quae Piſo bonus, quae Cotta ſolebat
Largiri: namque & titulis & faſcibus olim
Maior habebatur donandi gloria: ſolum
Poſcimus, vt coenes ciuiliter: hoc face, & eſto,
Eſto (vt nunc multi) diues tibi, pauper amicis.
Anſeris ante ipſum magni iecur, anſeribus par
Altilis, & flaui dignus ferro Meleagri
Fumat aper: poſt hunc tradentur tubera, ſi ver
Tunc erit, & facient optata tonitrua coenas
Maiores; tibi habe frumentum, Alledius inquit,
O Libye, diſiunge boues, dum tubera mittas.
Structorem interea, ne qua indignatio deſit,
Saltantem ſpectes, & Cheironomonta volanti
Cultello; donec peragat dictata magiſtri
Omnia; nec minimo ſane diſcrimine refert,
Quo geſtu lepores, & quo gallina ſecetur.
Duceris planta, velut ictus ab Hercule Cacus,
Et ponere foris, ſi quid tentaueris vnquam
Hiſcere, tanquam habeas tria nomina. Quando propinat.
Virro tibi, ſumitque tuis contacta labellis
Pocula? quis veſtrum temerarius vſque adeo, quis
Perditus, vt dicat regi, bibe? *Plurima ſunt, quae*
Non audent homines pertuſa dicere laena.
Quadringenta tibi ſi quis Deus, aut ſimilis Dis,
Et melior fatis donaret homuncio: quantus
Ex nihilo fieres! quantus Virronis amicus!
Da Trebio, pone ad Trebium; vis, frater, ab ipſis
Ilibus? *O Nummi, vobis hunc praeſtat honorem;*

Vos eſtis fratres. Dominus tamen, & domini rex
Si vis tu fieri, nullus tibi paruulus aula
Luſerit Aeneas, nec filia dulcior illo.
Iucundum & carum ſterilis facit vxor amicum.
Sed tua nunc Mycale pariat licet, & pueros treis
In gremium patris fundat ſimul; ipſe loquaci
Gaudebit nido; viridem thoraca iubebit
Auferri, minimaſque nuces, aſſemque rogatum,
Ac menſam, quoties paraſitus venerit infans.
Vilibus ancipites fungi ponentur amicis,
Boletus domino; ſed qualeis Claudius edit
Ante illum vxoris, poſt quem nil amplius edit,
Virro ſibi, & reliquis Virronibus illa iubebit
Poma dari, quorum ſolo paſcaris odore;
Qualia perpetuus Phaeacum autumnus habebat;
Credere quae poſſis ſurrepta ſororibus Afris.
Tu ſcabie frueris mali, quod in aggere rodit,
Qui tegitur parma & galea; metuenſque flagelli
Diſcit ab hirſuta iaculum torquere capella.
Forſitan impenſae Virronem parcere credas:
Hoc agit, vt doleas: nam quae comoedia? mimus
Quis melior plorante gula? ergo omnia fiunt,
Si neſcis, vt per lachrymas effundere bilem
Cogaris, preſſoque diu ſtridere molari.
Tu tibi liber homo, & Regis conuiua videris;
Captum te nidore ſuae putat ille culinae:
Nec male coniectat; Quis enim tam nudus, vt illum
Bis ferat, Hetruſcum puero ſi contigit aurum,
Vel nodus tantum, & ſignum de paupere loro?
Spes bene coenandi vos decipit: ecce dabit iam
Semeſum leporem, atque aliquid de clunibus apri:
Ad nos iam veniet minor altilis: inde parato,
Intactoque omnes, & ſtricto pane tacetis.
Ille ſapit, qui te ſic vtitur: omnia ferre
Si potes, & debes; pulſandum vertice raſo
Praebebis quandoque caput, nec dura timebis
Flagra pati, his epulis, & tali dignus amico.

SATYRA SEXTA.

ARGVMENTVM.

Haec Satyra in mulieres ſcripta eſt mira ſtyli acrimonia & mordacitate; in qua, dum Vrſidium Poſthumum amicum ſuum diſſuadere conatur Iuuenalis ab vxore ducenda, omnia ſexus foeminei vitia exponit, oſtenditque ipſam etiam mortem matrimonio eſſe longe praeferendam: deinde particulariter flagellat mulierum Romanarum inſatiabilem libidinem, perditam impudentiam, intolerabilem ſuperbiam, affectatam doctrinae oſtentationem, miram prodigalitatem, immanem crudelitatem, temulentiam, ſuperſtitionem, turpitudinem, veneficia, & innumera alia vitia, quibus genus foemineum laborat. Haec Satyra, (teſte Scaligero) omnium longe eſt ingenioſiſſima atque prolixiſſima: Sed quod imprimis dolendum eſt, tam tetris deformata obſcoenitatibus, vt plurima loca ſaluo pudore legi vix poſſint, nedum publice explicari. Caſtum igitur lectorem monitum velim, vt ſi non integram ſatyram, ſaltem ea loca tranſeat, quae obſcoene ſapiunt.

Credo pudicitiam Saturno rege moratam
In terris, viſamque diu; cum frigida paruas
Praeberet ſpelunca domos, ignemque, Laremque,
Et pecus, & dominos communi clauderet vmbra;
Silueſtrem montana torum cum ſterneret vxor
Frondibus & culmo, vicinarumque ferarum
Pellibus: haud ſimilis tibi, Cynthia, nec tibi, cuius
Turbauit nitidos extinctus paſſer ocellos:
Sed potanda ferens infantibus vbera magnis,
Et ſaepe horridior glandem ructante marito.
Quippe aliter tunc orbe nouo, coeloque recenti
Viuebant homines; qui rupto robore nati,

Compo-

Compoſitiue luto nullos habuere parentes.
Multa pudicitiae veteris veſtigia forſan,
Aut aliqua extiterint, & ſub Ioue, ſed Ioue nondum
Barbato, nondum Graecis iurare paratis
Per caput alterius; cum furem nemo timeret
Caulibus, & pomis, ſed aperto viueret horto.
Paulatim deinde ad ſuperos Aſtraea receſſit
Hac comite, atque duae pariter fugere ſorores.
Antiquum & vetus eſt, alienum, Poſthume, lectum
Concutere, atque ſacri Genium contemnere fulcri.
Omne aliud crimen mox ferrea protulit aetas.
Viderunt primos argentea ſecula moechos.
Conuentum tamen, & pactum, & ſponſalia noſtra
Tempeſtate paras; iamque a tonſore magiſtro
Pecteris, & digito pignus fortaſſe dediſti.
Certe ſanus eras! vxorem, Poſthume, ducis?
Dic, qua Tiſiphone? quibus exagitare colubris?
Ferre potes dominam ſaluis tot reſtibus vllam,
Cum pateant altae, caliganteſque feneſtrae?
Cum tibi vicinum ſe praebeat Aemilius pons?
Aut ſi de multis nullus placet exitus, illud
Nonne putas melius, quod tecum puſio dormit?
Puſio qui noctu non litigat: exigit a te
Nulla iacens illic munuſcula, nec queritur, quod
Et lateri parcas, nec, quantum iuſſit, anheles.
Sed placet Vrſidio lex Iulia: tollere dulcem
Cogitat haeredem, cariturus turture magno,
Mullorumque iubis, & captatore macello.
Quid fieri non poſſe putes, ſi iungitur vlla
Vrſidio? ſi moechorum notiſſimus olim
Stulta maritali iam porrigit ora capiſtro,
Quem toties texit perituri ciſta Latini:
Quid, quod & antiquis vxor de moribus illi
Quaeritur? O medici mediam pertundite venam:
Delicias hominis! Tarpeium limen adora
Pronus, & auratam Iunoni caede iuuencam,

Si

Si tibi contigerit capitis matrona pudici.
Paucae adeo Cereris vittas contingere dignae;
Quarum non timeat pater oſcula. necte coronam
Poſtibus, & denſos per limina tende corymbos.
Vnus Iberinae vir ſufficit? ocyus illud
Extorquebis, vt haec oculo contenta ſit vno.
Magna tamen fama eſt cuiuſdam rure paterno
Viuentis: viuat Gabiis, vt vixit in agro;
Viuat Fidenis, & agello cedo paterno.
Quis tamen affirmat nil actum in montibus, aut in
Speluncis? adeo ſenuerunt Iupiter & Mars?
Porticibuſne tibi monſtratur foemina voto
Digna tuo? cuneis an habent ſpectacula totis
Quod ſecurus ames, quodque inde excerpere poſſis?
Cheironomon Ledam molli ſaltante Bathyllo,
Tuccia veſicae non imperat: Appula gannit
Sicut in amplexu; ſubitum, & miſerabile, longum
Attendit Thymele; Thymele tunc ruſtica diſcit.
Aſt aliae, quoties aulaea recondita ceſſant,
Et vacuo clauſoque ſonant fora ſola theatro,
Atque a plebeiis longe Megaleſia; triſtes
Perſonam, thyrſumque tenent, & ſubligar Acci.
Vrbicus exodio riſum mouet Atellanae
Geſtibus Autonoes; hunc diligit Aelia pauper.
Soluitur his magno comoedi fibula. ſunt, quae
Chryſogonum cantare vetent. Hiſpulla tragoedo
Gaudet: an expectas, vt Quintilianus ametur?
Accipis vxorem, de qua citharoedus Echion
Aut Glaphyrus fiat pater, Ambroſiuſque choraules.
Longa per anguſtos figamus pulpita vicos:
Ornentur poſtes, & grandi ianua lauro,
Vt teſtudineo tibi, Lentule, conopeo
Nobilis Euryalum mirmillonem exprimat infans.
Nupta ſenatori comitata eſt Hippia Ludium
Ad Pharon & Nilum, famoſaque moenia Lagi,
Prodigia, & mores vrbis damnante Canopo.

Imme-

Immemor illa domus, & coniugis, atque ſororis,
Nil patriae indulſit; ploranteiſque improba gnatos,
Vtque magis ſtupeas, ludos, Paridemque reliquit.
Sed, quanquam in magnis opibus, plumaque paterna,
Et ſegmentatis dormiſſet paruula cunis,
Contemſit pelagus; famam contemſerat olim,
Cuius apud molleis minima eſt iactura cathedras.
Tyrrhenos igitur fluctus, lateque ſonantem
Pertulit Ionium conſtanti pectore, quamuis
Mutandum toties eſſet mare. Iuſta pericli
Si ratio eſt, & honeſta; timent, pauidoque gelantur
Pectore, nec tremulis poſſunt inſiſtere plantis:
Fortem animum praeſtant rebus, quas turpiter audent.
Si iubeat coniux, durum eſt conſcendere nauim;
Tunc ſentina grauis; tunc ſummus vertitur aer.
Quae moechum ſequitur, ſtomacho valet: illa maritum
Conuomit: haec inter nautas & prandet, & errat
Per puppim, & duros gaudet tractare rudentes.
Qua tamen exarſit forma? qua capta iuuenta
Hippia? Quid vidit, propter quod Ludia dici
Suſtinuit? nam Sergiolus iam radere guttur
Coeperat, & ſecto requiem ſperare lacerto.
Praeterea multa in facie deformia; ſicut
Attritus galea, mediiſque in naribus ingens
Gibbus, & acre malum ſemper ſtillantis ocelli.
Sed gladiator erat; facit hoc illos Hyacinthos:
Hoc pueris, patriaeque, hoc praetulit illa ſorori,
Atque viro: ferrum eſt, quod amant: hic Sergius idem
Accepta rude coepiſſet Veiento videri.
Quid priuata domus, quid fecerit Hippia, curas?
Reſpice riuales Diuorum: Claudius audi
Quae tulerit; dormire virum cum ſenſerat vxor,

(Auſa

(Auſa Palatino tegetem praeferre cubili,
Sumere nocturnos meretrix Auguſta cucullos,)
Linquebat, comite ancilla non amplius vna;
Sed, nigrum flauo crinem abſcondente galero,
Intrauit calidum veteri centone lupanar,
Et cellam vacuam, atque ſuam: tunc nuda papillis
Conſtitit auratis, titulum mentita Lyciſcae,
Oſtenditque tuum, generoſe Britannice, ventrem.
Excepit blanda intrantes, atque aera popoſcit:
Et reſupina iacens multorum abſorbuit ictus.
Mox lenone ſuas iam dimittente puellas,
Triſtis abit, & quod potuit, tamen vltima cellam
Clauſit, adhuc ardens rigidae tentigine vuluae,
Et laſſata viris, necdum ſatiata receſſit:
Obſcuriſque genis turpis, fumoque lucernae
Foeda, lupanaris tulit ad puluinar odorem.
Hippomanes, carmenque loquar, coctumque venenum,
Priuignoque datum? faciunt grauiora coactae
Imperio ſexus, minimumque libidine peccant.
Optima ſed quare Ceſennia, teſte marito?
Bis quingenta dedit, tanti vocat ille pudicam,
Nec Veneris pharetris macer eſt; aut lampade feruet?
Inde faces ardent; *veniunt a dote ſagittae.*
Libertas emitur: coram licet innuat, atque
Reſcribat, vidua eſt, locuples quae nupſit auaro.
Cur deſiderio Bibulae Sertorius ardet?
Si verum excutias, facies, non vxor amatur.
Tres rugae ſubeant, & ſe cutis arida laxet,
Fiant obſcuri dentes, oculique minores
Collige ſarcinulas, dicet libertus, & exi;
Iam grauis es nobis, & ſaepe emungeris; exi
Ocyus, & propera; ſicco venit altera naſo.
Interea calet, & regnat, poſcitque maritum
Paſtores, & ouem Canuſinam, vlmoſque Falernas.
Quantulum in hoc? pueros omnes, ergaſtula tota,

Quod-

Quodque domi non eſt, & habet vicinus, ematur.
Menſe quidem brumae, cum iam mercator Iaſon
Clauſus, & armatis obſtat caſa candida nautis,
Grandia tolluntur cryſtallina, maxima rurſus
Myrrhina, deinde adamas notiſſimus, & Beronices
In digito factus pretioſior: hunc dedit olim
Barbarus inceſtae; dedit hunc Agrippa ſorori,
Obſeruant vbi feſta mero pede ſabbata reges,
Et vetus indulget ſenibus clementia porcis.
Nullane de tantis gregibus tibi digna videtur?
Sit formoſa, decens, diues, foecunda, vetuſtos
Porticibus diſponat auos, intactior omni
Crinibus effuſis bellum dirimente Sabina:
[Rara auis in terris, nigroque ſimillima cygno.]
Quis feret vxorem, cui conſtant omnia? malo,
Malo Venuſinam, quam te, Cornelia, mater
Gracchorum, ſi cum magnis virtutibus affers
Grande ſupercilium, numeras in dote triumphos.
Tolle tuum, precor, Hannibalem, victumque Syphacem
In caſtris, & cum tota Carthagine migra
Parce, precor, Paean; & tu, Dea, pone ſagittas;
Nil pueri faciunt; ipſam configite matrem!
Amphion clamat: ſed Paean contrahit arcum.
Extulit ergo greges natorum, ipſumque parentem,
Dum ſibi nobilior Latonae gente videtur,
Atque eadem ſcrofa Niobe foecundior alba.
Quae tanti grauitas? quae forma, vt ſe tibi ſemper
Imputet? huius enim rari, ſummique voluptas
Nulla boni, quoties animo corrupta ſuperbo
Plus aloës, quam mellis, habet. Quis deditus autem
Vſque adeo eſt, vt non illam, quam laudibus effert,
Horreat? inque diem ſeptenis oderit horis?

Quaedam parua quidem; ſed non toleranda maritis.
Nam quid rancidius, quam quod ſe non putat vlla
Formoſam, niſi quae de Tuſca Graecula facta eſt?
De Sulmonenſi mera Cecropis? omnia Graece;
Cum ſit turpe magis noſtris neſcire Latine.
Hoc ſermone pauent; hoc iram, gaudia, curas,
Hoc cuncta effundunt animi ſecreta. Quid vltra?
Concumbunt Graece. dones tamen iſta puellis:
Tune etiam, quam ſextus & octogeſimus annus
Pulſat, adhuc Graece? non eſt hic ſermo pudicus
In vetula, quoties laſciuum interuenit illud,
ΖΩΗ ΚΑΙ ΨΥΧΗ, modo ſub lodice relictis
Vteris in turba. quod enim non excitet inguen
Vox blanda & nequam? digitos habet: vt tamen omnes
Subſidant pennae: dicas haec mollius Aemo
Quanquam, & Carpophoro; facies tua computat annos.
Si tibi legitimis pactam, iunctamque tabellis
Non es amaturus, ducendi nulla videtur
Cauſa; nec eſt quare coenam & muſtacea perdas,
Labente officio, crudis donanda: nec illud,
Quod prima pro nocte datur; cum lance beata
Dacicus, & ſcripto radiat Germanicus auro.
Si tibi ſimplicitas vxoria, deditus vni
Eſt animus: ſubmitte caput ceruice parata
Ferre iugum: nullam inuenies, quae parcat amanti.
Ardeat ipſa licet, tormentis gaudet amantis,
Et ſpoliis. igitur longe minus vtilis illi
Vxor, quiſquis erit bonus, optanduſque maritus.
Nil vnquam inuita donabis coniuge: vendes
Hac obſtante nihil: nihil, haec ſi nolet, emetur.
Haec dabit affectus: ille excludatur amicus
Iam ſenior, cuius barbam tua ianua vidit.
Teſtandi cum ſit lenonibus, atque laniſtis

Liber-

Libertas, & iuris idem contingat arenae,
Non vnus tibi riualis dictabitur haeres.
Pone crucem ſeruo : meruit quo crimine ſeruus
Supplicium ? quis teſtis adeſt ? quis detulit ? audi,
Nulla vnquam de morte hominis cunctatio longa eſt.
O demens, ita ſeruus homo eſt ? nil fecerit, eſto :
Hoc volo, ſic iubeo, ſit pro ratione voluntas.
Imperat ergo viro : ſed mox haec regna relinquit,
Permutatque domos, & flamea conterit : inde
Aduolat, & ſpreti repetit veſtigia lecti.
Ornatas paulo ante fores, pendentia linquit
Vela domus, & adhuc virides in limine ramos.
Sic creſcit numerus ; ſic fiunt octo mariti
Quinque per autumnos : titulo res digna ſepulchri.
Deſperanda tibi ſalua concordia ſocru :
Illa docet ſpoliis nudi gaudere mariti :
Illa docet, miſſis a corruptore tabellis,
Nil rude, nec ſimplex reſcribere : decipit illa
Cuſtodes, aut aere domat : tunc corpore ſano
Aduocat Archigenem, oneroſaque pallia jactat.
Abditus interea latet accerſitus adulter,
Impatiensque morae ſilet, & praeputia ducit.
Scilicet expectas, vt tradat mater honeſtos,
Atque alios mores, quam quos habet ? vtile porro
Filiolam turpi vetulae producere turpem.
Nulla fere cauſa eſt, in qua non foemina litem
Mouerit. accuſat Manilia, ſi rea non eſt.
Componunt ipſae per ſe, formantque libellos;
Principium atque locos Celſo dictare paratae.
Endromidas Tyrias, & foemineum ceroma
Quis neſcit ? vel quis non vidit vulnera pali ?
Quem cauat aſſiduis ſudibus, ſcutoque laceſſit,
Atque omnes implet numeros ; digniſſima prorſus
Florali matrona tuba ; niſi ſi quid in illo

Pectore plus agitet, veraeque paratur arenae.
Quem praeſtare poteſt mulier galeata pudorem,
Quae fugit a ſexu? vires amat. haec tamen ipſa
Vir nollet fieri: nam quantula noſtra voluptas!
Quale decus rerum, ſi coniugis auctio fiat,
Balteus, & manicae, & criſtae, cruriſque ſiniſtri
Dimidium tegmen: vel ſi diuerſa mouebit
Praelia, tu felix, ocreas vendente puella.
Hae ſunt, quae tenui ſudant in cyclade, quarum
Delicias & panniculus bombycinus vrit.
Aſpice, quo fremitu monſtratos perferat ictus,
Et quanta galeae curetur pondere: quanta
Poplitibus ſedeat; quam denſo faſcia libro;
Et ride, poſitis ſcaphium cum ſumitur armis.
Dicite vos neptes Lepidi, caeciue Metelli,
Gurgitis aut Fabii, quae ludia ſumſerit vnquam
Hos habitus? quando ad palum gemat vxor Aſylli?
Semper habet lites, alternaque iurgia lectus,
In quo nupta iacet: minimum dormitur in illo.
Cum grauis illa viro, tunc orba tigride peior,
Cum ſimulat gemitus occulti conſcia facti,
Aut odit pueros, aut ficta pellice plorat
Vberibus ſemper lachrymis, ſemperque paratis
In ſtatione ſua, atque expectantibus illam,
Quo iubeat manare modo: tu credis amorem;
Tu tibi tunc, curruca, places, fletumque labellis
Exſorbes; quae ſcripta, & quas lecture tabellas,
Si tibi zelotypae retegantur ſcrinia moechae!
Sed iacet in ſerui complexibus, aut equitis: dic,
Dic aliquem, ſodes, hic Quinctiliane, colorem.
Haeremus: dic ipſa: olim conuenerat, inquit,
Vt faceres tu quod velles; nec non ego poſſem
Indulgere mihi: clames licet, & mare coelo
Confundas, homo ſum. *Nihil eſt audacius illis*
Deprenſis: iram atque animos a crimine ſumunt.
Vnde haec monſtra tamen, vel quo de fonte requiris?
Praeſtabat caſtas humilis fortuna Latinas

Quon-

Quondam, nec vitiis contingi parua ſinebant
Tecta labor, ſomnique breues, & vellere Tuſco
Vexatae, duraeque manus, ac proximus vrbi
Hannibal, & ſtantes Collina turre mariti.
Nunc patimur longae pacis mala: *ſaeuior armis*
Luxuria incubuit, victumque vlciſcitur orbem.
Nullum crimen abeſt, facinuſque libidinis, ex quo
Paupertas Romana perit: hinc fluxit ad iſtos
Et Sybaris colles, hinc & Rhodos, & Miletos
Atque coronatum, & petulans, madidumque Tarentum.
Prima peregrinos obſcoena pecunia mores
Intulit, & turpi fregerunt ſecula luxu
Diuitiae molles. quid enim Venus ebria curat?
Inguinis & capitis quae ſint diſcrimina, neſcit;
Grandia quae mediis iam noctibus oſtrea mordet,
Cum perfuſa mero ſpumant vnguenta Falerno,
Cum bibitur concha, cum iam vertigine tectum
Ambulat, & geminis exurgit menſa lucernis.
I nunc, & dubita qua ſorbeat aëra ſanna,
Tullia quid dicat notae Collacia Maurae;
Maura Pudicitiae veterem cum praeterit aram.
Noctibus heic ponunt lecticas, micturiunt hic;
Effigiemque Deae longis ſiphonibus implent;
Inque vices equitant, ac Luna teſte mouentur:
Inde domos abeunt. Tu calcas, luce reuerſa,
Coniugis vrinam, magnos viſurus amicos.
Nota Bonae ſecreta Deae, cum tibia lumbos
Incitat, & cornu pariter, vinoque feruntur
Attonitae, crinemque rotant, vlulantque Priapi
Maenades: o quantus tunc illis mentibus ardor
Concubitus! quae vox ſaltante libidine! quantus
Ille meri veteris per crura madentia torrens!
Lenonum ancillas poſita Saufeia corona
Prouocat, attollit pendentis praemia coxae.
Ipſa Medullinae fluctum criſſantis adorat.
Palmam inter dominas virtus natalibus aequat.
Nil ibi per ludum ſimulabitur, omnia fient
Ad verum, quibus incendi iam frigidus aeuo

Laomedontiades, & Neſtoris hernia poſſit.
Tunc prurigo morae impatiens: tunc foemina ſimplex;
Et toto pariter repetitus clamor ab antro:
Iam fas eſt, admitte viros: iam dormit adulter.
Illa iubet ſumpto iuuenem properare cucullo:
Si nihil eſt; ſeruis incurritur: abſtuleris ſpem
Seruorum, venit & conductus aquarius: hic ſi
Quaeritur, & deſunt homines; mora nulla per ipſam,
Quo minus impoſito clunem ſubmittat aſello.
Atque vtinam ritus veteres, & publica ſaltem
His intacta malis agerentur ſacra: ſed omnes
Nouerunt Mauri, atque Indi, quae Pſaltria penem
Maiorem, quam ſint duo Caeſaris Anticatones,
Illuc, teſticuli ſibi conſcius vnde fugit mus,
Intulerit; vbi velari pictura iubetur,
Quaecunque alterius ſexus imitata figuram eſt.
Et quis tunc hominum contemptor numinis? aut quis
Sympuuium ridere Numae, nigrumque catinum,
Et Vaticano fragiles de monte patellas
Auſus erat? ſed nunc ad quas non Clodius aras?
Audio, quid veteres olim moneatis amici:
Pone ſeram, cohibe. ſed quis cuſtodiet ipſos
Cuſtodes? cauta eſt, & ab illis incipit vxor.
Iamque eadem ſummis pariter, minimiſque libido;
Nec melior, ſilicem pedibus quae conterit atrum,
Quam quae longorum vehitur ceruice Syrorum.
Vt ſpectet ludos, conducit Ogulnia veſtem,
Conducit comites, ſellam, ceruical, amicas,
Nutricem, & flauam, cui det mandata, puellam.
Haec tamen, argenti ſupereſt quodcunque paterni,
Laeuibus athletis, ac vaſa nouiſſima donat.
Multis res anguſta domi: ſed nulla pudorem
Paupertatis habet; nec ſe metitur ad illum,

Quem

Quem dedit haec, poſuitque modum. tamen vtile
quid ſit,
Proſpiciunt aliquando viri; friguſque, famemque,
Formica tandem quidam expauere magiſtra.
Prodiga non ſentit pereuntem foemina cenſum:
At, velut exhauſta rediuiuus pullulet arca
Nummus, & e pleno tollatur ſemper aceruo,
Non vnquam reputant, quanti ſibi gaudia conſtent.
Sunt quas eunuchi imbelles, ac mollia ſemper
Oſcula delectent, & deſperatio barbae,
Et quod abortiuo non eſt opus. illa voluptas
Summa tamen, quod iam calida matura iuuenta
Inguina traduntur medicis, iam pectine nigro.
Ergo ſpectatos, ac iuſſos creſcere primum
Teſticulos, poſtquam coeperunt eſſe bilibres,
Tonſoris damno tantum rapit Heliodorus.
Conſpicuus longe, cunctiſque notabilis intrat
Balnea, nec dubie cuſtodem vitis & horti
Prouocat, a domina factus ſpado: dormiat ille
Cum domina: ſed tu iam durum, Poſthume,
iamque
Tondendum eunucho Bromium committere noli.
Si gaudet cantu, nullius fibula durat
Vocem vendentis Praetoribus; organa ſemper
In manibus; denſi radiant teſtudine tota
Sardonyches: criſpo numerantur pectine chordae,
Quo tener Hedymeles operas dedit: hunc tenet,
hoc ſe
Solatur, gratoque indulget baſia plectro.
Quaedam de numero Lamiarum, ac nominis alti,
Et farre & vino Ianum, Veſtamque rogabat,
An Capitolinam deberet Pollio quercum
Sperare, & fidibus promittere. quid faceret plus
Aegrotante viro? medicis quid triſtibus erga
Filiolum? ſtetit ante aram, nec turpe putauit
Pro cithara velare caput; dictataque verba
Pertulit, (vt mos eſt) & aperta palluit agna.

Dic mihi nunc, quaeſo; dic, antiquiſſime Divum;
Reſpondes his, Iane pater? magna otia coeli:
Non eſt, (vt video) non eſt, quid agatur apud vos.
Haec de comoedis te conſulit: illa tragoedum
Commendare volet; varicoſus fiet haruſpex.
Sed cantet potius, quam totam peruolet vrbem
Audax, & coetus poſſit quam ferre virorum;
Cumque paludatis ducibus, praeſente marito,
Ipſa loqui recta facie, ſtrictiſque mamillis.
Haec eadem nouit, quid toto fiat in orbe:
Quid Seres, quid Thraces agant: ſecreta nouercae,
Et pueri: quis amet; quis diripiatur adulter.
Dicet, quis viduam praegnantem fecerit, & quo
Menſe, quibus verbis concumbat quaeque, modis quot.
Inſtantem regi Armenio, Parthoque cometen
Prima videt: famam, rumoreſque illa recentes
Excipit ad portas; quoſdam facit: iſſe Niphatem
In populos, magnoque illic cuncta arua teneri
Diluuio: nutare vrbes, ſubſidere terras,
Quocunque in triuio, cuicunque eſt obuia, narrat.
Nec tamen id vitium magis intolerabile, quam quae
Vicinos humiles rapere, & concidere loris
Exorata ſolet: nam ſi latratibus alti
Rumpuntur ſomni; fuſtes huc ocyus, inquit,
Adferte, atque illis dominum iubet ante feriri,
Deinde canem: grauis occurſu, teterrima vultu,
Balnea nocte ſubit; conchas, & caſtra moueri
Nocte iubet; magno gaudet ſudare tumultu:
Cum laſſata graui ceciderunt brachia maſſa,
Callidus & criſtae digitos impreſſit aliptes,
Ac ſummum dominae femur exclamare coegit.
(Conuiuae miſeri interea ſomnoque fameque
Vrgentur) tandem illa venit rubicundula, totum

OEnophorum ſitiens, plena quod tenditur urna
Admotum pedibus, de quo ſextarius alter
Ducitur ante cibum, rabidam facturus orexim,
Dum redit, & loto terram ferit inteſtino.
Marmoribus rivi properant, aurata Falernum
Peluis olet: nam ſic tanquam alta in dolia longus
Deciderit ſerpens, bibit, & vomit. ergo maritus
Nauſeat, atque oculis bilem ſubſtringit opertis.
Illa tamen gravior, quae cum diſcumbere coepit,
Laudat Virgilium, periturae ignoſcit Eliſſae;
Committit vates, & comparat; inde Maronem,
Atque alia parte in trutina ſuſpendit Homerum.
Cedunt grammatici, vincuntur rhetores, omnis
Turba tacet; nec cauſidicus, nec praeco loquatur,
Altera nec mulier: verborum tanta cadit vis:
Tot pariter pelues, tot tintinnabula dicas
Pulſari. Iam nemo tubas, nemo aera fatiget,
Vna laboranti poterit ſuccurrere Lunae.
Imponit finem ſapiens & rebus honeſtis.
Nam quae docta nimis cupit & facunda videri,
Crure tenus medio tunicas ſuccingere debet,
Caedere Siluano porcum, quadrante lauari.
Non habeat matrona, tibi quae iuncta recumbit,
Dicendi genus, aut curuum ſermone rotato
Torqueat enthymema, nec hiſtorias ſciat omnes:
Sed quaedam ex libris, & non intelligat. odi
Hanc ego, quae repetit, voluitque Palaemonis artem,
Seruata ſemper lege & ratione loquendi,
Ignotoſque mihi tenet antiquaria verſus,
Nec curanda viris Opicae caſtigat amicae
Verba. Soloeciſmum liceat feciſſe marito.

Nil non permittit mulier ſibi; turpe putat nil,
Cum virides gemmas collo circumdedit, & cum
Auribus extentis magnos commiſit elenchos.
Intolerabilius nihil eſt quam foemina diues.
Interea foeda adſpectu, ridendaque multo
Pane tumet facies, aut pinguia Poppaeana
Spirat, & hinc miſeri viſcantur labra mariti.
Ad moechum lota veniunt cute: quando videri
Vult formoſa domi? moechis foliata parantur;
His emitur, quicquid graciles huc mittitis Indi.
Tandem aperit vultum, & tectoria prima reponit:
Incipit agnoſci, atque illo lacte fouetur,
Propter quod ſecum comites educit aſellas,
Exul Hyperboreum ſi dimittatur ad axem.
Sed quae mutatis inducitur, atque fouetur
Tot medicaminibus, coctaeque ſiliginis offas
Accipit, & madidae; facies dicetur, an ulcus?
Eſt pretium curae penitus cognoſcere toto
Quid faciant, agitentq; die. ſi nocte maritus
Averſus iacuit, periit libraria, ponunt
Coſmetae tunicas, tarde veniſſe Liburnus
Dicitur, & poenas alieni pendere ſomni
Cogitur: hic frangit ferulas, rubet ille flagello,
Hic ſcutica: ſunt quae tortoribus annua praeſtent.
Verberat, atq; obiter faciem linit: audit amicas,
Aut latum pictae veſtis conſiderat aurum;
Et caedit longi relegit tranſuerſa diurni.
Et caedit donec laſſis caedentibus, Exi,
Intonet horrendum iam cognitione peracta
Praefectura domus Sicula non mitior aula.
Nam ſi conſtituit, ſolitoq; decentius optat
Ornari; & properat, iamq; expectatur in hortis,
Aut apud Iſiacae potius ſacraria lenae;
Diſponit crinem laceratis ipſa capillis
Nuda humeros Pſecas infelix, nudiſq; mamillis.
Altior hic quare cincinnus? taurea punit

Continuo flexi crimen, facinuſq; capilli.
Quid Pſecas admiſit? quaenam eſt hic culpa puellae,
Si tibi diſplicuit naſus tuus? altera laeuum
Extendit, pectitq; comas, & voluit in orbem.
Eſt in conſilio matrona, admotaq; lanis
Emerita quae ceſſat acu: ſententia prima
Huius erit; poſt hanc aetate, atq; arte minores
Cenſebunt: tanquam famae diſcrimen agatur,
Aut animae: tanti eſt quaerendi cura decoris.
Tot premit ordinibus, tot adhuc compagibus altum
Aedificat caput: Andromachen a fronte videbis;
Poſt minor eſt: credas aliam. cedo, ſi breue parvi
Sortita eſt lateris ſpatium, breuiorque videtur
Virgine Pygmaea, nullis adiuta cothurnis,
Et leuis erecta conſurgit ad oſcula planta.
Nulla viri cura interea, nec mentio fiet
Damnorum: viuit tanquam vicina mariti:
Hoc ſolo propior, quod amicos coniugis odit,
Et ſeruos. grauis eſt rationibus. Ecce furentis
Bellonae, matriſque Deum chorus intrat, & ingens
Semiuir, obſcoeno facies reuerenda minori,
Mollia qui rapta ſecuit genitalia teſta,
Iam pridem cui rauca cohors, cui tympana cedunt,
Plebeia, & Phrygia veſtitur bucca tiara;
Grande ſonat, metuique iubet Septembris, & auſtri
Aduentum, niſi ſe centum luſtrauerit ouis,
Et xerampelinas veteres donauerit ipſi;
Vt quicquid ſubiti & magnidiſcriminis inſtat,
In tunicas eat, & totum ſemel expiet annum.

Hiber-

Hibernum fracta glacie deſcendet in amnem,
Ter matutino Tiberi mergetur, & ipſis
Verticibus timidum caput abluet: inde Superbi
Totum regis agrum, nuda ac tremebunda cruentis
Erepet genibus. ſi candida iuſſerit Io,
Ibit ad Aegypti finem, calidaque petitas
A Meroë portabit aquas, vt ſpargat in aedem
Iſidis, antiquo quae proxima ſurgit ouili.
Credit enim ipſius dominae ſe voce moneri.
En animam & mentem, cum qua Di nocte loquantur!
Ergo hic praecipuum, ſummumque meretur honorem,
Qui grege linigero circumdatus, & grege caluo
Plangentis populi, currit deriſor Anubis.
Ille petit veniam, quoties non abſtinet vxor
Concubitu, ſacris obſeruandiſque diebus;
Magnaque debetur violato poena cadurco:
Et mouiſſe caput viſa eſt argentea ſerpens.
Illius lachrymae, meditataque murmura praeſtant,
Vt veniam culpae non abnuat, anſere magno
Scilicet, & tenui popano corruptus Oſiris.
Cum dedit ille locum; cophino, foenoque relicto,
Arcanam Iudaea tremens mendicat in aurem,
Interpres legum Solymarum, & magna ſacerdos
Arboris, ac ſummi fida internuncia coeli;
Implet & illa manum, ſed parcius: aere minuto
Qualiacunque voles Iudaei ſomnia vendunt.
Spondet amatorem tenerum, vel diuitis orbi
Teſtamentum ingens, calidae pulmone columbae
Tractato: Armenius, vel Commagenus aruſpex:
Pectora pullorum rimabitur, exta catelli,
Interdum & pueri: faciet, quod deferat ipſe.
Chaldaeis ſed maior erit fiducia: quicquid
Dixerit aſtrologus, credent a fonte relatum
Hammonis; quoniam Delphis oracula ceſſant,
Et genus humanum damnat caligo futuri.

Prae-

Praecipuus tamen eſt horum, qui ſaepius exſul,
Cuius amicitia, conducendaque tabella
Magnus ciuis obit, & formidatus Othoni.
Inde fides artis, ſonuit ſi dextera ferro
Laeuaque, ſi longo caſtrorum in carcere manſit.
Nemo mathematicus genium indemnatus habebit,
Sed qui pene perit; cui vix in Cyclada mitti
Contigit, & parua tandem caruiſſe Seripho.
Conſulit ictericae lento de funere matris,
Ante tamen de te, Tanaquil tua; quando ſororem
Efferat, & patruos: an ſit victurus adulter
Poſt ipſam? quid enim maius dare numina poſſunt?
Haec tamen ignorat, quid ſidus triſte minetur
Saturni; quo laeta Venus ſe proferat aſtro;
Qui menſis damnis, quae dentur tempora lucro.
Illius occurſus etiam vitare memento,
In cuius manibus, ceu pinguia ſuccina, tritas
Cernis ephemeridas; quae nullum conſulit, & iam
Conſulitur; quae caſtra viro, patriamque petente,
Non ibit pariter, numeris reuocata Thraſylli.
Ad primum lapidem vectari cum placet, hora
Sumitur ex libro; ſi prurit frictus ocelli
Angulus, inſpecta geneſi collyria poſcit.
Aegra licet iaceat, capiendo nulla videtur
Aptior hora cibo, niſi quam dederit Petoſyris.
Si mediocris erit, ſpatium luſtrabit vtrumque
Metarum, & ſortes ducet; frontemque manumque
Praebebit vati crebrum poppyſma roganti.
Diuitibus reſponſa dabit Phryx augur, & Indus
Conductus; dabit aſtrorum mundique peritus;
Atque aliquis ſenior, qui publica fulgura condit.
Plebeium in Circo poſitum eſt, & in aggere fatum:
Quae audis longum oſtendit ceruicibus aurum,

Conſulit ante Phalas, Delphinorumque columnas
An ſaga vendenti nubat, caupone relicto.
Hae tamen & partus ſubeunt diſcrimen, & omnes
Nutricis tolerant, fortuna vrgente, labores:
Sed iacet aurato vix vlla puerpera lecto.
Tantum artes huius, tantum medicamina poſſunt,
Quae ſteriles facit, atque homines in ventre necandos
Conducit. gaude, infelix, atque ipſe bibendum
Porrige quidquid erit: nam ſi diſtendere vellet,
Et vexare vterum pueris ſalientibus, eſſes
Aethiopis fortaſſe pater: mox decolor haeres
Impleret tabulas, nunquam tibi mane videndus.
Tranſeo ſuppoſitos, & gaudia, votaque ſaepe
Ad ſpurcos decepta lacus, atque inde petitos
Pontifices, Salios, Scaurorum nomina falſo
Corpore laturos. Stat fortuna improba noctu,
Arridens nudis infantibus: hos fouet omnes,
Inuoluitque ſinu; domibus tunc porrigit altis,
Secretumque ſibi mimum parat: hos amat, his ſe
Ingerit, vtque ſuos ridens producit alumnos.
Hic magicos affert cantus, hic Theſſala vendit
Philtra, quibus valeant mentem vexare mariti,
Et ſolea pulſare nates. quod deſipis, inde eſt;
Inde animi caligo, & magna obliuio rerum,
Quas modo geſſiſti. Tamen hoc tolerabile, ſi non
Et furere incipias, vt auunculus ille Neronis,
Cui totam tremuli frontem Caeſonia pulli
Infudit. quae non faciet, quod Principis vxor?
Ardebant cuncta, & fracta compage ruebant,
Non aliter quam ſi feciſſet Iuno maritum
Inſanum. minus ergo nocens erit Agrippinae
Boletus: ſiquidem vnius praecordia preſſit
Ille ſenis, tremulumque caput deſcendere iuſſit
In coelum, & longa manantia labra ſaliua.
Haec poſcit ferrum, atque ignes, haec potio torquet,

Haec

Haec lacerat miſtos Equitum cum ſanguine Patres.
Tanti partus equae, tanti vna venefica conſtat.
Oderunt natos de pellice: nemo repugnet,
Nemo vetet: iamiam priuignum occidere fas eſt.
Vos ego, pupilli, moneo, quibus amplior eſt res,
Cuſtodite animas, & nulli credite menſae:
Liuida materno feruent adipata veneno.
Mordeat ante aliquis, quidquid porrexerit illa,
Quae peperit: timidus praeguſtet pocula pappas.
Fingimus haec, altum Satyra ſumente cothurnum,
Scilicet, & finem egreſſi legemque priorum,
Grande Sophocleo carmen bacchamur hiatu,
Montibus ignotum Rutulis, coeloque Latino.
Nos vtinam vani! ſed clamat Pontia, *Feci*,
Confiteor, pueriſque meis aconita paraui,
Quae deprenſa patent; facinus tamen ipſa peregi.
Tune duos vna, ſaeuiſſima vipera, coena?
Tune duos? ſeptem, ſi ſeptem forte fuiſſent.
Credamus tragicis, quidquid de Colchide ſaeua
Dicitur, & Procne. nil contra conor: & illae
Grandia monſtra ſuis audebant temporibus; ſed
Non propter nummos. Minor admiratio ſummis
Debetur monſtris. quoties facit ira nocentem
Hunc ſexum; rabie iecur incendente feruntur
Praecipites: vt ſaxa iugis abrupta, quibus mons
Subtrahitur, cliuoque latus pendente recedit.
Illam ego non tulerim, quae computat, & ſcelus ingens
Sana facit. ſpectant ſubeuntem fata mariti
Alceſtim; &, ſimilis ſi permutatio detur,
Morte viri cupient animam ſeruare catellae.
Occurrent multae tibi Belides, atque Eriphylae:
Mane Clytaemneſtram nullus non vicus habebit.
Hoc tantum refert, quod Tyndaris illa bipennem

Inſulſam, & fatuam dextra laeuaque tenebat:
At nunc res agitur tenui pulmone rubetae;
Sed tamen & ferro, ſi praeguſtabit Atreides
Pontica ter victi cautus medicamina regis.

SATYRA SEPTIMA.

ARGVMENTVM.

De iniqua & miſera Poetarum conditione conqueritur Iuuenalis, praeſertim ſuo tempore. Laudat autem in initio Caeſarem [an Domitianum, an Neruam, an Traianum, incertum eſt] tanquam ſolum bonarum literarum & hominum literatorum Maecenatem; caeteros vero e Nobilibus egregios poetas ſolummodo laudare & admirari; nihil interea conferentes ad ſubleuandam eorum inopiam. Deinde ad Hiſtoricos & Cauſidicos progreditur; oſtendens quam puſillum ex ſtudiis ſuis conſequantur commodum; & denique ad Grammaticos tranſit, quos omnium longe miſerrimos eſſe contendit, eo quod pro immenſis taediis & laboribus exantlatis mercedem ſolummodo perexiguam, eamque vix ſine interuentu litis, conſequantur.

Et ſpes, & ratio ſtudiorum in Caeſare tantum:
Solus enim triſtes hac tempeſtate camoenas
Reſpexit; cum iam celebres, notique poëtae
Balneolum Gabiis, Romae conducere furnos
Tentarent: nec foedum alii, nec turpe putarent
Praecones fieri; cum, deſertis Aganippes
Vallibus, eſuriens migraret in atria Clio.
Nam ſi Pieria quadrans tibi nullus in vmbra
Oſtendatur, ames nomen, victumque Machaerae;
Et vendas potius, commiſſa quod auctio vendit
Stantibus, oenophorum, tripodes, armaria, ciſtas,

Alcyo-

Alcyonem Bacchi, Thebas, & Terea Fauſti.
Hoc ſatius, quam ſi dicas ſub iudice, Vidi,
Quod non vidiſti: faciant equites Aſiani,
Quanquam & Cappadoces faciant, equiteſque Bithyni,
Altera quos nudo traducit Gallia talo.
Nemo tamen ſtudiis indignum ferre laborem
Cogetur poſthac, nectit quicunque canoris
Eloquium vocale modis, laurumque momordit.
Hoc agite, o Iuuenes: circumſpicit, & ſtimulat vos,
Materiamque ſibi Ducis indulgentia quaerit.
Si qua aliunde putas rerum ſpectanda tuarum
Praeſidia, atque ideo croceae membrana tabellae
Impletur; lignorum aliquid poſce ocyus, & quae
Componis, dona Veneris, Theleſine, marito:
Aut claude, & poſitos tinea pertunde libellos.
Frange miſer calamos, vigilataque praelia dele,
Qui facis in parua ſublimia carmina cella,
Vt dignus venias hederis, & imagine macra.
Spes nulla vlterior: didicit iam diues auarus
Tantum admirari, tantum laudare diſertos,
Vt pueri Iunonis auem. ſed defluit aetas,
Et pelagi patiens, & caſſidis, atque ligonis.
Taedia tunc ſubeunt animos, tunc ſeque ſuamque
Terpſichoren odit facunda & nuda ſenectus.
Accipe nunc artes, ne quid tibi conferat iſte,
Quem colis, & Muſarum & Apollinis aede relicta:
Ipſe facit verſus, atque vni cedit Homero,
Propter mille annos. & ſi dulcedine famae
Succenſus recites, Maculonis commodat aedes;
Haec longe ferrata domus ſeruire iubetur,
In qua ſollicitas imitatur ianua portas.
Scit dare libertos extrema in parte ſedentes
Ordinis, & magnas comitum diſponere voces.
Nemo dabit regum, quanti ſubſellia conſtent,
Et quae conducto pendent anabathra tigillo,
Quaeque reportandis poſita eſt orcheſtra cathedris.

Nos tamen hoc agimus, tenuique in puluere ſulcos
Ducimus, & littus ſterili verſamus aratro.
Nam ſi diſcedas, laqueo tenet ambitioſi
Conſuetudo mali: tenet inſanabile multos
Scribendi cacoëthes, & aegro in corde ſeneſcit.
Sed vatem egregium, cui non ſit publica vena,
Qui nihil expoſitum ſoleat deducere, nec qui
Communi feriat carmen triuiale moneta;
Hunc, qualem nequeo monſtrare, & ſentio tantum,
Anxietate carens animus facit, omnis acerbi
Impatiens, cupidus ſiluarum, aptuſque bibendis
Fontibus Aonidum. neque enim cantare ſub antro
Pierio, thyrſumue poteſt contingere moeſta
Paupertas, atque aeris inops, quo nocte dieque
Corpus eget. ſatur eſt, cum dicit Horatius, Heuohe!
Quis locus ingenio: niſi cum ſe carmine ſolo
Vexant, & dominis Cyrrhae, Nyſaeque feruntur
Pectora noſtra, duas non admittentia curas?
Magnae mentis opus, nec de lodice paranda
Attonitae, currus & equos, facieſque Deorum
Adſpicere, & qualis Rutulum confundat Erinnys.
Nam ſi Virgilio puer, & tolerabile deeſſet
Hoſpitium, caderent omnes a crinibus hydri:
Surda nihil gemeret graue buccina. poſcimus, vt ſit
Non minor antiquo Rubrenus Lappa cothurno,
Cuius & alueolos & laenam pignerat Atreus.
Non habet infelix Numitor, quod mittat amico;
Quintillae quod donet, habet: nec defuit illi,
Vnde emeret multa paſcendum carne leonem
Iam domitum. conſtat leuiori bellua ſumptu
Nimirum, & capiunt plus inteſtina poëtae.
Contentus fama iaceat Lucanus in hortis
Marmoreis: at Serrano, tenuique Saleio
Gloria quantalibet, quid erit, ſi gloria tantum eſt?
Curritur ad vocem iucundam, & carmen amicae
Thebaïdos, laetam cum fecit Statius vrbem,
Promiſitque diem: tanta dulcedine captos
Afficit ille animos, tantaque libidine vulgi
Audi-

Auditur: ſed cum fregit ſubſellia verſu,
Eſurit, intactam Paridi niſi vendat Agauen.
Ille & militiae multis largitur honorem,
Semeſtri vatum digitos circumligat auro.
Quod non dant proceres, dabit hiſtrio. Tu Camerinos,
Et Baream, tu nobilium magna atria curas!
Praefectos Pelopeia facit, Philomela tribunos.
Haud tamen inuideas vati, quem pulpita paſcunt.
Quis tibi Maecenas? quis nunc erit aut Proculeius,
Aut Fabius? quis Cotta iterum? quis Lentulus alter?
Tunc par ingenio pretium: tunc vtile multis
Pallere, & vinum toto neſcire Decembri.
Veſter porro labor foecundior, hiſtoriarum
Scriptores: petit hic plus temporis, atque olei plus:
Namque oblita modi milleſima pagina ſurgit
Omnibus, & creſcit multa damnoſa papyro.
Sic ingens rerum numerus iubet, atque operum lex.
Quae tamen inde ſeges? terrae quis fructus apertae?
Quis dabit hiſtorico, quantum daret acta legenti?
Sed genus ignauum, quod lecto gaudet & vmbra.
Dic igitur, quid Cauſidicis ciuilia praeſtent
Officia, & magno comites in faſce libelli?
Ipſi magna ſonant; ſed tunc, cum creditor audit,
Praecipue, vel ſi tetigit latus acrior illo,
Qui venit ad dubium grandi cum codice nomen.
Tunc immenſa caui ſpirant mendacia folles,
Conſpuiturque ſinus. veram deprendere meſſem
Si libet; hinc centum patrimonia cauſidicorum,
Parte alia ſolum ruſſati pone Lacernae.
Conſedere duces: ſurgis tu pallidus Aiax
Dicturus dubia pro libertate, bubulco

Iudice. rumpe miſer tenſum iecur, vt tibi laſſo
Figantur virides, ſcalarum gloria, palmae.
Quod vocis pretium? ſiccus petaſunculus, & vas
Pelamydum, aut veteres, Maurorum Epimenia, bulbi;
Aut vinum Tiberi deuectum: quinque lagenae,
Si quater egiſti. ſi contigit aureus vnus,
Inde cadunt partes, ex foedere pragmaticorum.
Aemilio debitur, quantum petet: & melius nos
Egimus: huius enim ſtat currus aheneus, alti
Quadriiuges in veſtibulis, atque ipſe feroci
Bellatore ſedens curuatum haſtile minatur
Eminus, & ſtatua meditatur praelia luſca.
Sic Pedo conturbat, Matho deficit; exitus hic eſt
Tongilli, magno cum rhinocerote lauari
Qui ſolet, & vexat lutulenta balnea turba,
Perque forum iuuenes longo premit aſſere Medos,
Empturus pueros, argentum, murrhina, villas:
Spondet enim Tyrio Stlataria purpura filo.
Et tamen eſt illis hoc vtile; *purpura vendit*
Cauſidicum, vendunt amethyſtina: conuenit illis
Et ſtrepitu, & facie maioris viuere cenſus.
Sed finem impenſae non ſeruat prodiga Roma.
Fidimus eloquio? Ciceroni nemo ducentos
Nunc dederit nummos, niſi fulſerit annulus ingens.
Reſpicit haec primum qui litigat, an tibi ſerui
Octo, decem comites, an poſt te ſella, togati
Ante pedes. ideo conducta Paulus agebat
Sardonyche, atque ideo pluris, quam Gallus agebat,
Quam Baſilus. *rara in tenui facundia panno.*
Quando licet Baſilo flentem producere matrem?
Quis bene dicentem Baſilum ferat? accipiat te
Gallia, vel potius nutricula cauſidicorum
Africa, ſi placuit mercedem ponere linguae.

Declama-

Declamare doces? o ferrea pectora Vetti;
Cum perimit ſaeuos claſſis numeroſa tyrannos.
Nam quaecunque ſedens modo legerat, haec eadem ſtans
Proferet, atque eadem cantabit verſibus isdem.
Occidit miſeros crambe repetita magiſtros.
Quis color, & quod ſit cauſae genus, atq; ubi ſumma
Quaeſtio, quae veniant diuersae ſorte ſagittae,
Noſſe velint omnes, mercedem ſoluere nemo.
Mercedem appellas? quid enim ſcio? culpa docentis
Scilicet arguitur, quod laeua in parte mamillae
Nil ſalit Arcadico iuueni, cuius mihi ſexta
Quaque die miſerum dirus caput Hannibal implet.
Quicquid id eſt, de quo deliberat; an petat vrbem
A Cannis, an poſt nimbos & fulmina cautus
Circumagat madidas a tempeſtate cohortes.
Quanrum vis ſtipulare, & protinus accipe quod do,
Vt toties illum pater audiat. haec alii ſex
Vel plures vno conclamant ore ſophiſtae,
Et veras agitant lites, raptore relicto:
Fuſa venena ſilent, malus ingratuſque maritus,
Et quae iam veteres ſanant mortaria coecos.
Ergo ſibi dabit ipſe rudem, ſi noſtra movebunt
Conſilia, & vitae diuerſum iter ingredietur,
Ad pugnam qui rhetorica deſcendit ab umbra,
Summula ne pereat, qua vilis teſſera venit
Frumenti: quippe haec merces lautiſſima. tenta
Chryſogonus quanti doceat, vel Pollio quanti
Lautorum pueros, artem ſcindens Theodori.
Balnea ſexcentis, & pluris porticus, in qua
Geſtetur dominus quoties pluit: anne ſerenum
Exſpectet, ſpargatue luto iumenta recenti?
Hic potius: namque hic mundae nitet vngula mulae.

Parte

Parte alia longis Numidarum fulta columnis
Surgat, & algentem rapiat coenatio ſolem.
Quanticunque domus, veniet qui fercula docte
Componat, veniet qui pulmentaria condit.
Hos inter ſumptus ſeſtertia Quintiliano,
Vt multum, duo ſufficient: *res nulla minoris*
Conſtabit patri, quam filius. Vnde igitur tot
Quintilianus habet ſaltus? exempla nouorum
Fatorum tranſi: felix & pulcher & acer,
Felix & ſapiens & nobilis & generoſus
Appoſitam nigrae lunam ſubtexit alutae:
Felix, orator quoque maximus, & iaculator,
Et ſi perfrixit, cantat bene. diſtat enim, quae
Sidera te excipiant, modo primos incipientem
Edere vagitus, & adhuc à matre rubentem.
Si Fortuna volet, fies de rhetore conſul:
Si volet haec eadem, fies de conſule rhetor.
Ventidius quid enim? quid Tullius? anne aliud, quam
Sidus, & occulti miranda potentia fati?
Seruis regna dabunt, captiuis fata triumphum.
Felix ille tamen, coruo quoque rarior albo.
Poenituit multos vanae ſteriliſque cathedrae,
Sicut Thraſymachi probat exitus, atque Secundi
Carrinatis; & hunc inopem vidiſtis, Athenae,
Nil praeter gelidas auſae conferre cicutas.
Di maiorum umbris tenuem, & ſine pondere terram,
Spiranteſque crocos, & in vrna perpetuum ver,
Qui praeceptorem ſancti voluere parentis
Eſſe loco. metuens virgae iam grandis Achilles
Cantabat patriis in montibus: & cui non tunc
Eliceret riſum citharoedi cauda magiſtri?
Sed Rufum, atque alios caedit ſua quaeque iuventus:
Rufum, qui toties Ciceronem Allobroga dixit.
Quis gremio Celadi, doctiq; Palaemonis adfert
Quan-

Quantum grammaticus meruit labor? & tamen ex hoc,
Quodcunque eſt (minus eſt autem, quam rhetoris aera)
Diſcipuli cuſtos praemordet Acoenonaetus,
Et qui diſpenſat, frangit ſibi. cede, Palaemon,
Et patere inde aliquid decreſcere; non aliter, quam
Inſtitor hibernae tegetis, niueique cadurci:
Dummodo non pereat, mediae quod noctis ab hora
Sediſti, qua nemo faber, qua nemo ſederet,
Qui docet obliquo lanam deducere ferro:
Dummodo non pereat totidem olfeciſſe lucernas,
Quot ſtabant pueri, cum totus decolor eſſet
Flaccus, & haereret nigro fuligo Maroni.
Rara tamen merces, quae cognitione Tribuni
Non egeat. ſed vos ſaeuas imponite leges,
Vt praeceptori verborum regula conſtet,
Vt legat hiſtorias, auctores nouerit omnes,
Tanquam vngues digitoſque ſuos; vt forte rogatus
Dum petit aut thermas, aut Phoebi balnea, dicat
Nutricem Anchiſae, nomen, patriamque nouercae
Archemori: dicat quot Aceſtes vixerit annos,
Quot Siculus Phrygibus vini donauerit vrnas.
Exigite, vt mores teneros ceu pollice ducat,
Vt ſi quis cera vultum facit: exigite, vt ſit
Et pater ipſius coetus, ne turpia ludant,
Ne faciant vicibus. non eſt leue tot puerorum
Obſeruare manus, oculoſque in fine trementes.
Haec, inquit, cures; ſed cum ſe verterit annus,
Accipe, victori populus quod poſtulat, aurum.

SA-

SATYRA OCTAVA.

ARGVMENTVM.

Nobiliſſimum eſt huius Satyrae argumentum, quae veram Nobilitatem, non a parentibus haereditariam, ſed in virtute & vitae integritate ſitam eſſe demonſtrat. Imprimis Rubellium quendam flagellat poeta, eo quod maiorum ſuorum nobilitate confiſus nimium intumuit, cum ipſe interea nihil vera nobilitate dignum ageret. Hincque, nacta occaſione, oſtendit neminem vere nobilem debere exiſtimari, quod praeclaris ortus ſit parentibus, ſi ipſe ignauus ſit & degener; hancque veritatem vlterius confirmat exemplo ab equis curſoriis ducto, qui, ſi ipſi ſegnipedes ſint, velociſſimis licet orti parentibus, nihili aeſtimantur; protinus vero puſillo pretio venduntur, nulla habita maiorum ratione. Monet denique Ponticum Poeta (ad quem hanc Satyram ſcribit) vt virtutem & honeſtatem colat, exemplo multorum, qui humili loco nati ſe virtutis ſuae ſplendore claros nobileſque reddiderunt: cum e contra nonnulli e claris orti parentibus, ignauia ſua, luxu, crudelitate, caeteriſque id genus vitiis, lucem, quam a maioribus acceperant, in tenebras converterunt. vnde merito concludit, longe praeſtantius eſſe homini ex obſcuris parentibus fieri bonus & iuſtus, quam ex maximis malus & degener.

STemmata quid faciunt? quid prodeſt, Pontice, longo
Sanguine cenſeri, pictoſque oſtendere vultus
Maiorum, & ſtantes in curribus Aemilianos;
Et Curios iam dimidios, humeroque minorem

Corui-

Coruinum, & Galbam auriculis naſoq; carentem
Quis fructus generis tabula iactare capaci
Coruinum, & poſthac multa contingere virga
Fumoſos equitum cum Dictatore Magiſtros,
Si coram Lepidis male viuitur? effigies quo
Tot bellatorum, ſi luditur alea pernox
Ante Numantinos? ſi dormire incipis ortu
Luciferi, quo ſigna Duces & caſtra mouebant?
Cur Allobrogicis & magna gaudeat ara
Natus in Herculeo Fabius lare? ſi cupidus, ſi
Vanus, & Euganea quantumuis mollior agna?
Si tenerum attritus Catinenſi pumice lumbum
Squallentes traducit auos: emptorque veneni
Frangenda miſeram funeſtat imagine gentem?
Tota licet veteres exornent vndique cerae
Atria, *nobilitas ſola eſt atque vnica Virtus.*
Paulus, vel Coſſus, vel Druſus moribus eſto:
Hos ante effigies maiorum pone tuorum:
Praecedant ipſas illi, te conſule, virgas.
Prima mihi debes animi bona. ſanctus haberi
Iuſtitiaeque tenax factis dictiſque mereris?
Agnoſco procerem: ſalue, Getulice, ſeu tu
Silanus, quocunque alio de ſanguine rarus
Ciuis, & egregius patriae contingis ouanti,
Exclamare libet, populus quod clamat Oſiri
Inuento: quis enim generoſum dixerit hunc, qui
Indignus genere, & praeclaro nomine tantum
Inſignis? nanum cuiuſdam Atlanta vocamus:
Aethiopem cygnum: paruam extortamque puellam,
Europen: canibus pigris, ſcabieque vetuſta
Laeuibus, & ſiccae lambentibus ora lucernae,
Nomen erit pardus, tigris, leo; ſi quid adhuc eſt,
Quod fremat in terris violentius. ergo cauebis,
Et metues, ne tu ſis Creticus, aut Camerinus.
His ego quem monui? tecum eſt mihi ſermo, Rubelli

Plaute: tumes altro Druſorum ſtemmate tanquam
Feceris ipſe aliquid, propter quod nobilis eſſes;
Vt te conciperet, quae ſanguine fulget Iuli,
Non quae ventoſo conducta ſub aggere texit.
Vos humiles, inquis, vulgi pars vltima noſtri,
Quorum nemo queat patriam monſtrare parentis:
Aſt ego Crecropides. viuas, & originis huius
Gaudia longa feras: tamen ima plebe Quiritem
Facundum inuenies: ſolet hic defendere cauſas
Nobilis indocti: veniet de plebe togata,
Qui iuris nodos, & legum aenigmata, ſoluat.
Hic petit Euphraten iuuenis, domitique Bataui
Cuſtodes aquilas, armis induſtrius: at tu
Nil niſi Cecropides, truncoque ſimillimus Hermae:
Nullo quippe alio vincis diſcrimine, quam quod
Illi marmoreum caput eſt, tua viuit imago.
Dic mihi, Teucrorum proles, animalia muta
Quis generoſa putat, niſi fortia? nempe volucrum
Sic laudamus equum, facili cui plurima palma
Feruet, & exultat rauco victoria circo.
Nobilis hic, quocunque venit de gramine, cuius
Clara fuga ante alios, & primus in aequore puluis.
Sed venale pecus Corythae, poſteritas &
Hirpini, ſi rara iugo victoria ſedit;
Nil ibi maiorum reſpectus, gratia nulla
Vmbrarum; Dominos pretiis mutare iubentur
Exiguis, tritoducunt epirhedia collo
Segnipedes, dignique molam verſare Nepotis.
Ergo ut miremur te, non tua, primum aliquid da,
Quod poſſim titulis incidere praeter honores,
Quos illis damus, & dedimus, quibus omnia debes.

Haec ſatis ad iuuenem, quem nobis fama ſuperbum
Tradit, & inflatum, plenumque Nerone propinquo.
Rarus enim ferme ſenſus communis in illa
Fortuna. ſed te cenſeri laude tuorum,
Pontice, noluerim, ſic vt nihil ipſe futurae
Laudis agas: *miſerum eſt alienae incumbere famae,*
Ne collapſa ruant ſubductis tecta columnis.
Stratus humi palmes viduas deſiderat vlmos.
Eſto bonus miles, tutor bonus, arbiter idem
Integer: ambiguae ſi quando citabere teſtis
Incertaeque rei, Phalaris licet imperet, vt ſis
Falſus, & admoto dictet periuria tauro,
Summum crede nefas animam praeferre pudori,
Et propter vitam viuendi perdere cauſas.
Dignus morte perit, coenet licet oſtrea centum
Gaurana, & Coſmi toto mergatur aheno.
Expectata diu tandem prouincia cum te
Rectorem accipiet, pone irae fraena modumque,
Pone & auaritiae: miſerere inopum ſociorum.
Oſſa vides regum vacuis exſucta medullis.
Reſpice, quid moneant leges, quid curia mandet:
Praemia quanta bonos maneant; quam fulmine iuſto
Et Capito & Numitor ruerint, damnante ſenatu,
Piratae Cilicum. ſed quid damnatio confert,
Cum Panſa eripiat quicquid tibi Natta reliquit?
Praeconem, Chaerippe, tuis circumſpice pannis,
Iamque tace. furor eſt poſt omnia perdere naulum.
Non idem gemitus olim, neque vulnus erat par
Damnorum, ſociis florentibus, & modo victis.
Plena domus tunc omnis, & ingens ſtabat aceruus
Nummorum, Spartana chlamys, conchylia Coa,

Et cum Parrhaſii tabulis, ſigniſque Myronis,
Phidiacum viuebat ebur, nec non Polycleti
Multus vbique labor; rarae ſine Mentore menſae.
Inde Dolabella eſt, atque hinc Antonius, inde
Sacrilegus Verres. referebant nauibus altis
Occulta ſpolia, & plures de pace triumphos.
Nunc ſociis iuga pauca boum, grex paruus equarum,
Et pater armenti capto eripietur agello:
Ipſi deinde Lares, ſi quod ſpectabile ſignum,
Si quis in aedicula Deus vnicus: haec etenim ſunt
Pro ſummis; nam ſunt haec maxima. deſpicias tu
Forſitan imbelles Rhodios, vnctamque Corinthum:
Deſpicias merito: quid reſinata iuuentus,
Cruraque totius facient tibi laeuia gentis?
Horrida vitanda eſt Hiſpania, Gallicus axis
Illyricumque latus. parce & meſſoribus illis,
Qui ſaturant vrbem, circo, ſcenaeque vacantem.
Quanta autem inde feres tam dirae praemia culpae,
Cum tenues nuper Marius diſcinxerit Afros?
Curandum in primis, ne magna iniuria fiat
Fortibus & miſeris. tollas licet omne quod vſquam eſt
Auri atque argenti; ſcutum gladiumque relinquens,
Et iaculum, & galeam: ſpoliatis arma ſuperſunt.
Quod modo propoſui, non eſt ſententia; verum eſt.
Credite me vobis folium recitare Sibyllae.
Si tibi ſancta cohors comitum; ſi nemo tribunal
Vendit Acerſecomes; ſi nullum in coniuge crimen;

Nec per conuentus, & cuncta per oppida curuis
Vnguibus ire paret nummos raptura Celaeno:
Tunc licet a Pico numeres genus; altaque ſi te
Nomina delectant, omnem Titanida pugnam
Inter maiores, ipſumque Promethea ponas:
De quocunque voles proauum tibi ſumito libro.
Quod ſi praecipitem rapit ambitio atque libido,
Si frangis virgas ſociorum in ſanguine, ſi te
Delectant hebetes laſſo lictore ſecures:
Incipit ipſorum contra te ſtare parentum
Nobilitas, claramque facem praeferre pudendis.
Omne animi vitium tanto conſpectius in ſe
Crimen habet, quanto maior, qui peccat, habetur.
Quo mihi te ſolitum falſas ſignare tabellas
In templis, quae fecit auus; ſtatuamque parentis
Ante triumphalem? quo, ſi nocturnus adulter
Tempora Santonico velas adoperta cucullo?
Praeter maiorum cineres, atque oſſa volucri
Carpento rapitur pinguis Lateranus; & ipſe,
Ipſe rotam adſtringit multo ſufflamine Conſul:
Nocte quidem; ſed luna videt, ſed ſidera teſtes
Intendunt oculos. finitum tempus honoris
Cum fuerit, clara Lateranus luce flagellum
Sumet & occurſum nunquam trepidabit amici
Iam ſenis, ac virga prior annuet, atque manipulos
Soluet, & infundet iumentis hordea laſſis.
Interea dum lanatas, toruumque iuuencum
More Numae caedit Iouis ante altaria, iurat
Solam Eponam, & facies olida ad praeſepia pictas.
Sed cum peruigiles placet inſtaurare popinas,
Obuius aſſiduo Syrophoenix vdus amomo
Currit, Idumaeae Syrophoenix incola portae,
Hoſpitis affectu Dominum, Regemque ſalutat,

Et cum venali Cyane ſuccincta lagena.
Defenſor culpae dicet mihi : fecimus & nos
Haec iuuenes. eſto ; deſiſti nempe, nec vltra
Fouiſti errorem. *breue ſit, quod turpiter audes*.
Quaedam cum prima reſecentur crimina barba,
Indulge veniam pueris : Lateranus ad illos
Thermarum calices, inſcriptaque lintea vadit,
Maturus bello, Armeniae, Syriaeque tuendis
Amnibus, & Rheno, atque Iſtro. praeſtare Neronem
Securum valet haec aetas. mitte oſtia, Caeſar ;
Mitte ; ſed in magna legatum quaere popina.
Inuenies aliquo cum percuſſore iacentem,
Permiſtum nautis, & furibus ac fugitiuis ;
Inter carnifices, & fabros ſandapilarum,
Et reſupinati ceſſantia tympana Galli :
Aequa ibi libertas, communia pocula, lectus
Non alius cuiquam, nec menſa remotior vlli.
Quid facias talem ſortitus, Pontice, ſeruum ?
Nempe in Lucanos, aut Tuſca ergaſtula mittas.
At vos, Troiugenae, vobis ignoſcitis, & quae
Turpia cerdoni, Voleſos Brutumque decebunt,
Quid, ſi nunquam adeo foedis, adeoque pudendis
Vtimur exemplis, vt non peiora ſuperſint ?
Conſumptis opibus vocem, Damaſippe, locaſti
Sipario, clamoſum ageres vt Phaſma Catulli.
Laureolum velox etiam bene Lentulus egit,
Iudice me, dignus vera cruce. nec tamen ipſi
Ignoſcas populo : populi frons durior huius,
Qui ſedet, & ſpectat triſcurria patriciorum :
Planipedes audit Fabios, ridere poteſt qui
Mamercorum alapas. quanti ſua funera vendant,
Quid refert ? vendunt nullo cogente Nerone,
Nec dubitant Celſi Praetoris vendere ludis.
Finge tamen gladios inde, atque hinc pulpita pone :
Quid ſatius ? mortem ſic quiſquam exhorruit, vt ſit
Zelotypus Thymeles, ſtupidi collega Corinthi ?

Res

Res haud mira tamen, citharoedo principe, mimus
Nobilis: haec vltra, quid erit niſi ludus? & illic
Dedecus vrbis habes: nec mirmillonis in armis,
Nec clypeo Gracchum pugnantem, aut falce ſupina,
(Damnat enim tales habitus, ſed damnat & odit,)
Nec galea frontem abſcondit; mouet ecce tridentem,
Poſtquam librata pendentia retia dextra
Nequicquam effudit, nudum ad ſpectacula vultum
Erigit, & tota fugit agnoſcendus arena.
Credamus tunicae, de faucibus aurea cum ſe
Porrigat, & longo iactetur ſpira galero.
Ergo ignominiam grauiorem pertulit omni
Vulnere, cum Graccho iuſſus pugnare ſecutor.
Libera ſi dentur populo ſuffragia, quis tam
Perditus, vt dubitet Senecam praeferre Neroni?
Cuius ſupplicio non debuit vna parari
Simia, nec ſerpens vnus, nec culeus vnus.
Par Agamemnonidae crimen; ſed cauſa facit rem
Diſſimilem: quippe ille Deis auctoribus vltor
Patris erat caeſi media inter pocula: ſed nec
Electrae iugulo ſe polluit, aut Spartani
Sanguine coniugii: nullis aconita propinquis
Miſcuit: in ſcena nunquam cantauit Oreſtes:
Troica non ſcripſit. quid enim Virginius armis
Debuit vlciſci magis, aut cum Vindice Galba?
Quid Nero tam ſaeua, crudaque tyrannide fecit?
Haec opera, atque hae ſunt generoſi principis artes,
Gaudentis foedo peregrina ad pulpita cantu
Proſtitui, Graiaeque apium meruiſſe coronae.
Maiorum effigies habeant inſignia vocis,
Ante pedes Domiti longum tu pone Thyeſtae
Syrma, vel Antigonae, ſeu perſonam Menalippes,
Et de marmoreo citharam ſuſpende coloſſo.

Quid, Catilina, tuis natalibus, atque Cethegi
Inueniet quiſquam ſublimius? arma tamen vos
Nocturna, & flammas domibus templiſque paraſtis,
Vt Braccatorum pueri, Senonumque minores,
Auſi, quod liceat tunica punire moleſta.
Sed vigilat Conſul, vexillaque veſtra coercet.
Hic nouus Arpinas, ignobilis, & modo Romae
Municipalis eques galeatum ponit vbique
Praeſidium attonitis, & in omni gente laborat.
Tantum igitur muros intra toga contulit illi
Nominis, & tituli; quantum non Leucade, quantum
Theſſaliae campis Octauius abſtulit vdo
Caedibus aſſiduis gladio. ſed Roma parentem,
Roma patrem patriae Ciceronem libera dixit.
Arpinas alius Volſcorum in monte ſolebat
Poſcere mercedes alieno laſſus aratro;
Nodoſam poſt haec frangebat vertice vitem,
Si lentus pigra muniret caſtra dolabra:
Hic tamen & Cimbros, & ſumma pericula rerum
Excipit, & ſolus trepidantem protegit vrbem.
Atque ideo poſtquam ad Cimbros, ſtragemque volabant,
Qui nunquam attigerant maiora cadauera, corui,
Nobilis ornatur lauro collega ſecunda.
Plebeiae Deciorum animae, plebeia fuerunt
Nomina: pro totis legionibus hi tamen, & pro
Omnibus auxiliis, atque omni pube Latina
Sufficiunt Dis infernis, Terraeque parenti.
Pluris enim Decii, quam quae ſeruantur ab illis.
Ancilla natus trabeam & diadema Quirini,
Et faſces meruit, Regum vltimus ille bonorum.
Prodita laxabant portarum clauſtra tyrannis
Exſulibus iuuenes ipſius conſulis, & quos
Magnum aliquid dubia pro libertate deceret,
Quod miraretur cum Coclite Mucius, & quae
Imperii fines Tiberinum virgo natauit.
Occulta ad Patres produxit crimina ſeruus
Matronis lugendus: at illos verbera iuſtis

Affici-

Afficiunt poenis, & legum prima ſecuris.
Malo pater tibi ſit Therſites, dummodo tu ſis
Aeacidae ſimilis, Vulcaniaque arma capeſſas,
Quam te Therſitae ſimilem producat Achilles.
Et tamen, vt longe repetas, longeque reuoluas
Nomen ab infami gentem deducis aſylo.
Maiorum primus quiſquis fuit ille tuorum,
Aut paſtor fuit, aut illud, quod dicere nolo.

SATYRA NONA.

ARGVMENTVM.

Naeuolum, hominem turpiſſimum, interrogat Poeta, cur vultu ſolito triſtiori ſibi obuiam venit; cui ille reſpondens, de auaritia Romanorum Pathicorum miſere conqueritur. Hinc anſam arripit Iuuenalis deteſtandos ſui temporis mores, & nefandam turpitudinem acriter perſtringendi. Sed cum Poeta liberiore aliquantulum ſtylo talem turpitudinem flagellauerit, illud ſedulo lectorem monitum velim, vt cum turpia offenderit, ſummam adhibeat animi modeſtiam, neque hinc aliena diſcat vitia, ſed ſua emendet: ſemper in animo ſuo gerens proprium eſſe Satyrae, vitium damnare; virtutem vero vbique pulchram, vbique praebere laudabilem: litera P. poetam, N. Naeuolum deſignat.

SCIRE velim, quare toties mihi, Naeuole, triſtis,
Occurras fronte obducta, ceu Marſya victus.
Quid tibi cum vultu, qualem deprenſus habebat
Rauola, dum Rhodopes vda terit inguina barba?
Nos colaphum incutimus lambenti cruſtula ſeruo.
Non erat hac facie miſerabilior Crepereius
Pollio, qui triplicem vſuram praeſtare paratus
Circuit, & fatuos non inuenit. vnde repente

Tot

Et cum venali Cyane ſuccincta lagena.
Defenſor culpae dicet mihi : fecimus & nos
Haec iuuenes. eſto ; deſiſti nempe, nec vltra
Fouiſti errorem. *breue ſit, quod turpiter audes.*
Quaedam cum prima reſecentur crimina barba,
Indulge veniam pueris : Lateranus ad illos
Thermarum calices, inſcriptaque lintea vadit,
Maturus bello, Armeniae, Syriaeque tuendis
Amnibus, & Rheno, atque Iſtro. praeſtare Neronem
Securum valet haec aetas. mitte oſtia, Caeſar ;
Mitte ; ſed in magna legatum quaere popina.
Inuenies aliquo cum percuſſore iacentem,
Permiſtum nautis, & furibus ac fugitiuis ;
Inter carnifices, & fabros ſandapilarum,
Et reſupinati ceſſantia tympana Galli :
Aequa ibi libertas, communia pocula, lectus
Non alius cuiquam, nec menſa remotior vlli.
Quid facias talem ſortitus, Pontice, ſeruum ?
Nempe in Lucanos, aut Tuſca ergaſtula mittas.
At vos, Troiugenae, vobis ignoſcitis, & quae
Turpia cerdoni, Voleſos Brutumque decebunt,
Quid, ſi nunquam adeo foedis, adeoque pudendis
Vtimur exemplis, vt non peiora ſuperſint ?
Conſumptis opibus vocem, Damaſippe, Iocaſti
Sipario, clamoſum ageres vt Phaſma Catulli.
Laureolum velox etiam bene Lentulus egit,
Iudice me, dignus vera cruce. nec tamen ipſi
Ignoſcas populo : populi frons durior huius,
Qui ſedet, & ſpectat triſcurria patriciorum :
Planipedes audit Fabios, ridere poteſt qui
Mamercorum alapas. quanti ſua funera vendant,
Quid refert ? vendunt nullo cogente Nerone,
Nec dubitant Celſi Praetoris vendere ludis.
Finge tamen gladios inde, atque hinc pulpita pone :
Quid ſatius ? mortem ſic quiſquam exhorruit, vt ſit
Zelotypus Thymeles, ſtupidi collega Corinthi ?

Res

Res haud mira tamen, citharoedo principe, mimus
Nobilis: haec vltra, quid erit niſi ludus? & illic
Dedecus vrbis habes: nec mirmillonis in armis,
Nec clypeo Gracchum pugnantem, aut falce ſupina,
(Damnat enim tales habitus, ſed damnat & odit,)
Nec galea frontem abſcondit; mouet ecce tridentem,
Poſtquam librata pendentia retia dextra
Nequicquam effudit, nudum ad ſpectacula vultum
Erigit, & tota fugit agnoſcendus arena.
Credamus tunicae, de faucibus aurea cum ſe
Porrigat, & longo iactetur ſpira galero.
Ergo ignominiam grauiorem pertulit omni
Vulnere, cum Graccho iuſſus pugnare ſecutor.
Libera ſi dentur populo ſuffragia, quis tam
Perditus, vt dubitet Senecam praeferre Neroni?
Cuius ſupplicio non debuit vna parari
Simia, nec ſerpens vnus, nec culeus vnus.
Par Agamemnonidae crimen; ſed cauſa facit rem
Diſſimilem: quippe ille Deis auctoribus vltor
Patris erat caeſi media inter pocula: ſed nec
Electrae iugulo ſe polluit, aut Spartani
Sanguine coniugii: nullis aconita propinquis
Miſcuit: in ſcena nunquam cantauit Oreſtes:
Troica non ſcripſit. quid enim Virginius armis
Debuit vlciſci magis, aut cum Vindice Galba?
Quid Nero tam ſaeua, crudaque tyrannide fecit?
Haec opera, atque hae ſunt generoſi principis artes,
Gaudentis foedo peregrina ad pulpita cantu
Proſtitui, Graiaeque apium meruiſſe coronae.
Maiorum effigies habeant inſignia vocis,
Ante pedes Domiti longum tu pone Thyeſtae
Syrma, vel Antigonae, ſeu perſonam Menalippes,
Et de marmoreo citharam ſuſpende coloſſo.

Quid, Catilina, tuis natalibus, atque Cethegi
Inueniet quiſquam ſublimius? arma tamen vos
Nocturna, & flammas domibus templiſque paraſtis,
Vt Braccatorum pueri, Senonumque minores,
Auſi, quod liceat tunica punire moleſta.
Sed vigilat Conſul, vexillaque veſtra coërcet.
Hic nouus Arpinas, ignobilis, & modo Romae
Municipalis eques galeatum ponit vbique
Praeſidium attonitis, & in omni gente laborat.
Tantum igitur muros intra toga contulit illi
Nominis, & tituli; quantum non Leucade, quantum
Theſſaliae campis Octauius abſtulit vdo
Caedibus aſſiduis gladio. ſed Roma parentem,
Roma patrem patriae Ciceronem libera dixit.
Arpinas alius Volſcorum in monte ſolebat
Poſcere mercedes alieno laſſus aratro;
Nodoſam poſt haec frangebat vertice vitem,
Si lentus pigra muniret caſtra dolabra:
Hic tamen & Cimbros, & ſumma pericula rerum
Excipit, & ſolus trepidantem protegit vrbem.
Atque ideo poſtquam ad Cimbros, ſtragemque volabant,
Qui nunquam attigerant maiora cadauera, corui,
Nobilis ornatur lauro collega ſecunda.
Plebeiae Deciorum animae, plebeia fuerunt
Nomina: pro totis legionibus hi tamen, & pro
Omnibus auxiliis, atque omni pube Latina
Sufficiunt Dis infernis, Terraeque parenti.
Pluris enim Decii, quam quae ſeruantur ab illis.
Ancilla natus trabeam & diadema Quirini,
Et faſces meruit, Regum vltimus ille bonorum.
Prodita laxabant portarum clauſtra tyrannis
Exſulibus iuuenes ipſius conſulis, & quos
Magnum aliquid dubia pro libertate deceret,
Quod miraretur cum Coclite Mucius, & quae
Imperii fines Tiberinum virgo natauit.
Occulta ad Patres produxit crimina ſeruus
Matronis lugendus: at illos verbera iuſtis

Afficit

Afficiunt poenis, & legum prima ſecuris.
Malo pater tibi ſit Therſites, dummodo tu ſis
Aeacidae ſimilis, Vulcaniaque arma capeſſas,
Quam te Therſitae ſimilem producat Achilles.
Et tamen, vt longe repetas, longeque reuoluas
Nomen ab infami gentem deducis aſylo.
Maiorum primus quiſquis fuit ille tuorum,
Aut paſtor fuit, aut illud, quod dicere nolo.

SATYRA NONA.

ARGVMENTVM.

Naeuolum, hominem turpiſſimum, interrogat Poeta, cur vultu ſolito triſtiori ſibi obuiam venit; cui ille reſpondens, de auaritia Romanorum Pathicorum miſere conqueritur. Hinc anſam arripit Iuuenalis deteſtandos ſui temporis mores, & nefandam turpitudinem acriter perſtringendi. Sed cum Poeta liberiore aliquantulum ſtylo talem turpitudinem flagellauerit, illud ſedulo lectorem monitum velim, vt cum turpia offenderit, ſummam adhibeat animi modeſtiam, neque hinc aliena diſcat vitia, ſed ſua emendet: ſemper in animo ſuo gerens proprium eſſe Satyrae, vitium damnare; virtutem vero vbique pulchram, vbique praebere laudabilem: litera P. poetam, N. Naeuolum deſignat.

SCIRE velim, quare toties mihi, Naeuole, triſtis,
Occurras fronte obducta, ceu Marſya victus.
Quid tibi cum vultu, qualem depreſſus habebat
Rauola, dum Rhodopes vda terit inguina barba?
Nos colaphum incutimus lambenti cruſtula ſeruo.
Non erat hac facie miſerabilior Crepereius
Pollio, qui triplicem vſuram praeſtare paratus
Circuit, & fatuos non inuenit. vnde repente

Tot rugae? certe modico contentus agebas
Vernam equitem, conuiua ioco mordente facetus,
Et ſalibus vehemens intra pomoeria natis.
Omnia nunc contra: vultus grauis, horrida ſiccae
Silua comae; nullus tota nitor in cute, qualem
Bruttia praeſtabat calidi tibi faſcia viſci;
Sed fruticante pilo neglecta & ſqualida crura.
Quid macies aegri veteris, quem tempore longo
Torret quarta dies, olimque domeſtica febris?
Deprendas animi tormenta latentis in aegro
Corpore, deprendas & gaudia: ſumit vtrumque
Inde habitum facies: igitur flexiſſe videris
Propoſitum, & vitae contrarius ire priori.
Nuper enim (vt repeto) fanum Iſidis, & Ganymedem
Pacis, & aduectae ſecreta palatia Matris,
Et Cererem (nam quo non proſtat foemina templo?)
Notior Aufidio moechus celebrare ſolebas,
Quodque taces, ipſos etiam inclinare maritos.
N. Vtile & hoc multis vitae genus: at mihi nullum
Inde operae pretium: pingues aliquando lacernas,
Munimenta togae, duri craſſique coloris,
Et male percuſſas textoris pectine Galli
Accipimus; tenue argentum, venaeque ſecundae.
Fata regunt homines. fatum eſt in partibus illis,
Quas ſinus abſcondit: nam ſi tibi ſidera ceſſant,
Nil faciet longi menſura incognita nerui;
Quamuis te nudum ſpumanti Virro labello
Viderit, & blandae aſſidue denſaeque tabellae
Sollicitent: Αὐτὸς γὰρ ἐφέλκεται ἄνδρα κίναιδος.
Quod tamen vlterius monſtrum, quam mollis auarus?
Haec tribui, deinde illa dedi, mox plura tuliſti.
Computat, ac ceuet. ponatur calculus, adſint
Cum tabula pueri: numera ſeſtertia quinque

Omni-

Omnibus in rebus; numerentur deinde labores.
An facile & pronum eſt agere intra viſcera penem
Legitimum, atque illic heſternae occurrere coenae?
Seruus erit minus ille miſer, qui foderit agrum,
Quam dominum ſed tu ſane tenerum, & puerum te,
Et pulchrum, & dignum cyatho coeloque putabas.
Vos humili adeculae, vos indulgebitis vnquam
Cultori, iam nec morbo donare parati?
En cui tu viridem vmbellam, cui ſuccina mittas
Grandia, natalis quoties redit, aut madidum ver
Incipit; & ſtrata poſitus longaque cathedra
Munera foemineis tractas ſecreta calendis.
Dic, paſſer, cui tot montes, tot praedia ſeruas
Appula, tot miluos intra tua paſcua laſſos?
Te Trifolinus ager foecundis vitibus implet,
Suſpectumque iugum Cumis, & Gaurus inanis:
Nam quis plura linit victuro dolia muſto?
Quantum erat exhauſti lumbos donare clientis
Iugeribus paucis? meliuſne hic ruſticus infans
Cum matre, & caſulis, & conluſore catello
Cymbala pulſantis legatus fiet amici?
Improbus es, cum poſcis, ait; ſed penſio clamat,
Poſce: ſed appellat puer vnicus, vt Polyphemi
Lata acies, per quam ſolers euaſit Vlyſſes.
Alter emendus erit; namque hic non ſufficit; ambo
Paſcendi. quid agam bruma ſpirante? quid, oro,
Quid dicam ſcapulis puerorum Aquilone Decembri,
Et pedibus? durate, atque expectate cicadas?
Verum vt diſſimules, vt mittas caetera, quanto
Metiris pretio, quod, ni tibi deditus eſſem,
Deuotuſque cliens, vxor tua virgo maneret?
Scis certe quibus iſta modis, quam ſaepe rogaris,
Et quae pollicitus. fugientem ſaepe puellam
Amplexu rapui; tabulas quoque ruperat, & iam
Signa-

Signabat: tota vix hoc ego nocte redemi,
Te plorante foris. teſtis mihi lectulus, & tu,
Ad quem peruenit lecti ſonus, & dominae vox.
Inſtabile, ac dirimi coeptum, & iam pene ſolutum
Coniugium in multis domibus ſeruauit adulter.
Quo te circumagas? quae prima, aut vltima ponas?
Nullum ergo meritum eſt, ingrate ac perfide, nullum,
Quod tibi filiolus, vel filia naſcitur ex me?
Tollis enim, & libris actorum ſpargere gaudes
Argumenta viri. foribus ſuſpende coronas;
Iam pater es: dedimus quod famae opponere poſſis.
Iura parentis habes; propter me ſcriberis haeres;
Legatum omne capis, nec non & dulce caducum.
Commoda praeterea iunguntur multa caducis,
Si numerum, ſi tres impleuero. P. Iuſta doloris,
Naeuole, cauſa tui: contra tamen ille quid affert?
N. Negligit, atque alium bipedem ſibi quaerit aſellum.
Haec ſoli commiſſa tibi celare memento,
Et tacitus noſtras intra te fige querelas.
Nam res mortifera eſt inimicus pumice laeuis.
Qui modo ſecretum commiſerat, ardet, & odit;
Tanquam prodiderim quicquid ſcio: ſumere ferrum
Fuſte aperire caput, candelam apponere valuis
Non dubitat. nec contemnas, aut deſpicias, quod
His opibus nunquam cara eſt annona veneni.
Ergo occulta teges, vt curia Martis Athenis.
P. O Corydon, Corydon, ſecretum diuitis vllum
Eſſe putas? ſerui vt taceant, iumenta loquentur,
Et canis, & poſtes, & marmora: claude feneſtras,
Vela tegant rimas, iunge oſtia, tollite lumen
E medio, taceant omnes, prope nemo recumbat:
Quod tamen ad cantum galli facit ille ſecundi,
Proximus ante diem caupo ſciet, audiet & quae
Finxerunt pariter librarius, archimagiri,
Carptores: quod enim dubitant componere crimen

In dominos, quoties rumoribus vlciſcuntur
Baltea? nec deerit, qui te per compita quaerat
Nolentem, & miſeram vinoſus inebriet aurem.
Illos ergo roges, quidquid paulo ante petebas
A nobis. taceant illi, ſed prodere malunt
Arcanum, quam ſubrepti potare Falerni,
Pro populo faciens quantum Saufeia bibebat.
Viuendum recte eſt, cum propter plurima, tunc his
Praecipue cauſis, vt linguas mancipiorum
Contemnas: nam *lingua mali pars peſſima ſerui.*
Deterior tamen hic, qui liber non erit, illis
Quorum animas & farre ſuo cuſtodit, & aere.
N. Idcirco, vt poſſim linguam contemnere ſerui,
Vtile conſilium modo, ſed commune, dediſti:
Nunc mihi quid ſuades poſt damnum temporis, & ſpes
Deceptas? *feſtinat enim decurrere velox*
Floſculus anguſtae, miſeraeque breuiſſima vitae
Portio; dum bibimus, dum ſerta, vnguenta, puellas
Poſcimus, obrepit non intellecta ſenectus.
P. Ne trepida: nunquam pathicus tibi deerit amicus,
Stantibus & ſaluis his collibus: vndique ad illos
Conuenient & carpentis, & nauibus omnes,
Qui digito ſcalpunt vno caput. altera maior
Spes ſupereſt: tu tantum erucis imprime dentem.
N. Haec exempla para felicibus: at mea Clotho,
Et Lacheſis gaudent, ſi paſcitur inguine venter.
O parui, noſtrique Lares, quos thure minuto,
Aut farre, & tenui ſoleo exorare corona;
Quando ego figam aliquid, quo ſit mihi tuta ſenectus
A tegete & baculo? viginti millia foenus,
Pignoribus poſitis. argenti vaſcula puri,
Sed quae Fabricius cenſor notet, & duo fortes
De grege Moeſorum, qui me ceruice locata

Securum iubeant clamoſo inſiſtere circo.
Sit mihi praeterea curuus caelator, & alter,
Qui multas facies fingit cito. ſufficiunt haec,
Quando ego pauper ero. votum miſerabile, nec ſpes
His ſaltem; nam cum pro me Fortuna rogatur,
Affixit ceras illa de naue petitas,
Quae Siculos cantus effugit remige ſurdo.

SATYRA DECIMA.

ARGVMENTVM.

Haec Satyra ignorantiam & ſtultitiam iſtorum hominum perſtringit, qui vanae mentis ſuae affectibus adducti, diuitias, honores, potentiam, eloquentiam, gloriam bellicam, ſenectutem & formam a Diis petunt, cum omnia illa aut prorſus ſuperuacua aut plane pernicioſa tandem euadant. quorſum enim ſunt opes, niſi vt curas, ſolicitudines animi, noctesque inſomnes creent? quorſum honores & potentia, niſi vt inuidiam aliorum in nos exacuant; aut vt in altum ſublati, grauiore caſu decidamus? quod olim malo ſuo fato experti ſunt Seianus, duo Craſſi, Pompeius, & Iulius Caeſar. quorſum petitur ſumma Ciceronis aut Demoſthenis eloquentia, quorum vtrique ſua exitio fuit facundia? quid prodeſt gloria bellica, cum ſummi illi duces Hannibal, Alexander & Xerxes adeo miſerabiles ſortiti ſint exitus? cur ſenectutem tantopere exoptamus, cum longum vitae ſpatium tot tantiſque infirmitatibus, morbis & infortuniis ſit refertum? quorſum denique formam egregiam petimus, cum tot periculis & illecebris obnoxia ſit pulchritudo, plurimiſque exitii ſui cauſa extiterit? Monet tandem Poeta, vt omnia Dei curae committamus, qui nouit quid cui-

cuique conueniat, & qui nos diligit longe melius quam noſmet ipſi; aut ſi quidquam a Deo petere velimus, hoc ſolummodo petendum eſſe adhortatur, corporis nempe ſanitatem cum animi integritate coniunctam.

Omnibus in terris, quae ſunt a Gadibus vſque
Auroram & Gangem, *Pauci dignoſcere poſſunt*
Vera bona, atque illis multum diuerſa, remota
Erroris nebula: quid enim ratione timemus,
Aut cupimus? quid tam dextro pede concipis, vt te
Conatus non poeniteat, votique peracti?
Euertere domos totas optantibus ipſis
Di faciles: nocitura toga, nocitura petuntur
Militia. torrens dicendi copia multis,
Et ſua mortifera eſt facundia. viribus ille
Confiſus periit, admirandiſque lacertis.
Sed plures nimia congeſta pecunia cura
Strangulat, & cuncta exſuperans patrimonia cenſus,
Quanto delphinis balaena Britannica maior.
Temporibus diris igitur, iuſſuque Neronis
Longinum, & magnos Senecae praediuitis hortos
Clauſit, & egregias Lateranorum obſidet aedes
Tota cohors: rarus venit in coenacula miles.
Pauca licet portes argenti vaſcula puri,
Nocte iter ingreſſus, gladium contumque timebis,
Et motae ad lunam trepidabis arundinis vmbram.
Cantabit vacuus coram latrone viator.
Prima fere vota, & cunctis notiſſima templis,
Diuitiae vt, creſcant vt opes; vt maxima toto
Noſtra ſit arca foro: ſed *nulla aconita bibuntur*
Fictilibus: tunc illa time, cum pocula ſumes
Gemmata, & lato Setinum ardebit in auro.
Iamne igitur laudas, quod de ſapientibus alter
Ridebat, quoties de limine mouerat vnum
Protuleratque pedem: flebat contrarius auctor?
Sed facilis cuiuis rigidi cenſura cachinni:
Mirandum eſt, vnde ille oculis ſuffecerit humor.

Perpetuo riſu pulmonem agitare ſolebat
Democritus, quamquam non eſſent vrbibus illis
Praetexta, & trabeae, faſces, lectica, tribunal.
Quid, ſi vidiſſet Praetorem in curribus altis
Extantem, & medio ſublimem in puluere circi,
In tunica Iouis, & pictae Sarrana ferentem
Ex humeris aulaea togae, magnaeque coronae
Tantum orbem, quanto ceruix non ſufficit vlla?
Quippe tenet ſudans hanc publicus, & ſibi Conſul
Ne placeat, curru ſeruus portatur eodem.
Da nunc & volucrem, ſceptro quae ſurgit eburno,
Illinc Cornicines, hinc praecedentia longi
Agminis officia, & niueos ad fraena Quirites,
Defoſſa in loculis quos ſportula fecit amicos.
Tunc quoque materiam riſus inuenit ad omnes
Occurſus hominum; cuius prudentia monſtrat,
Summos poſſe viros, & magna exempla daturos
Veruecum in patria, craſſoque ſub aëre naſci.
Ridebat curas, nec non & gaudia vulgi,
Interdum & lachrymas; cum fortunae ipſe minaci
Mandaret laqueum, mediumque oſtenderet vnguem.
Ergo ſuperuacua haec aut pernicioſa petuntur,
Propter quae fas eſt genua incerare Deorum.
Quoſdam praecipitat ſubiecta potentia magnae
Inuidiae; mergit longa atque inſignis honorum
Pagina; deſcendunt ſtatuae, reſtemque ſequuntur;
Ipſas deinde rotas bigarum impacta ſecuris
Caedit, & immeritis franguntur crura caballis.
Iam ſtrident ignes, iam follibus atque caminis
Ardet adoratum populo caput, & crepat ingens
Seianus: deinde ex facie toto orbe ſecunda
Fiunt vrceoli, pelues, ſartago, patellae.
Pone domi lauros, duc in Capitolia magnum,
Cretatumque bouem: Seianus ducitur vnco
Spectandus: gaudent omnes: quae labra? quis illi
Vultus erat? nunquam (ſi quid mihi credis) amaui
Hunc hominem: ſed quo cecidit ſub crimine quiſnam

Delator? quibus indicibus? quo teſte probauit?
Nil horum: verboſa & grandis epiſtola venit
A Capreis: bene, habet; nil plus interrogo: ſed quid
Turba Remi? *Sequitur fortunam, vt ſemper, & odit*
Damnatos. Idem populus, ſi Nurtia Tuſco
Fauiſſet, ſi oppreſſa foret ſecura ſenectus
Principis, hac ipſa Seianum diceret hora
Auguſtum. Iampridem, ex quo ſuffragia nulli
Vendimus, effudit curas. nam qui dabat olim
Imperium, faſces, legiones, omnia, nunc ſe
Continet, atque duas tantum res anxius optat,
Panem & Circenſes. perituros audio multos:
Nil dubium: magna eſt fornacula: pallidulus mi
Brutidius meus ad Martis fuit obuius aram.
Quam timeo, victus ne poenas exigat Aiax,
Vt male defenſus! curramus praecipites, &,
Dum iacet in ripa, calcemus Caeſaris hoſtem.
Sed videant ſerui, ne quis neget, & pauidum in ius
Ceruice obſtricta dominum trahat: hi ſermones
Tunc de Seiano: ſecreta haec murmura vulgi.
Viſne ſalutari ſicut Seianus? habere
Tantundem, atque illi ſummas donare curules?
Illum exercitibus praeponere? tutor haberi
Principis Auguſta Caprearum in rupe ſedentis
Cum grege Chaldaeo? vis certe pila, cohortes,
Egregios equites, & caſtra domeſtica? quidni
Haec cupias? & qui nolunt occidere quenquam,
Poſſe volunt. *ſed quae praeclara, & proſpera tanti,*
Vt rebus laetis par ſit menſura malorum?
Huius, qui trahitur, praetextam ſumere mauis,
An Fidenarum, Gabiorumque eſſe poteſtas?
Et de menſura ius dicere, vaſa minora
Frangere pannoſus vacuis Aedilis Vlubris?
Ergo quid optandum foret, ignoraſſe fateris
Seianum: nam qui nimios optabat honores,
Et nimias poſcebat opes, numeroſa parabat

Excel-

Excelſae turris tabulata, vnde altior eſſet
Caſus, & impulſae praeceps immane ruinae.
Quid Craſſos, quid Pompeios euertit? & illum,
Ad ſua qui domitos deduxit flagra Quirites?
Summus nempe locus, nulla non arte petitus,
Magnaque numinibus vota exaudita malignis.
Ad generum Cereris ſine caede & vulnere pauci
Deſcendunt reges, & ſicca morte tyranni.
Eloquium aut famam Demoſthenis, aut Ciceronis
Incipit optare, & totis Quinquatribus optat,
Quisquis adhuc vno partam colit aſſe Mineruam,
Quem ſequitur cuſtos anguſtae vernula capſae.
Eloquio ſed vterque perit orator: vtrumque
Largus & exundans letho dedit ingenii fons:
Ingenio manus eſt & ceruix caeſa; nec vnquam
Sanguine cauſidici maduerunt roſtra puſilli.
O fortunatam natam, me Conſule, Romam!
Antoni gladios potuit contemnere, ſi ſic
Omnia dixiſſet: ridenda poëmata malo,
Quam te conſpicuae, diuina Philippica, famae,
Volueris a prima quae proxima. ſaeuus & illum
Exitus eripuit, quem mirabantur Athenae
Torrentem, & pleni moderantem fraena theatri.
Dis ille aduerſis genitus, fatoque ſiniſtro,
Quem pater ardentis maſſae fuligine lippus,
A carbone & forcipibus, gladioſque parante
Incude, & luteo Vulcano ad rhetora miſit.
Bellorum exuuiae, truncis affixa trophaeis
Lorica, & fracta de caſſide buccula pendens,
Et curtum temone iugum, victaeque triremis
Apluſtre, & ſummo triſtis captiuus in arcu,
Humanis maiora bonis creduntur: ad hoc ſe
Romanus, Graiuſque ac Barbarus induperator
Erexit: cauſas diſcriminis atque laboris
Inde habuit. *Tanto maior famae ſitis eſt, quam*
Virtutis. quis enim virtutem amplectitur ipſam,

Prae-

Praemia ſi tollas? patriam tamen obruit olim
Gloria paucorum, & laudis, titulique cupido
Haeſuri ſaxis cinerum cuſtodibus: ad quae
Diſcutienda valent ſterilis mala robora ficus:
Quandoquidem data ſunt ipſis quoque fata ſepulchris.
Expende Hannibalem: quot libras in duce ſummo
Inuenies? hic eſt, quem non capit Africa Mauro
Pèrcuſſa oceano, Niloque admota tepenti.
Rurſus ad Aethiopum populos, altoſque elephantos
Additur imperiis Hiſpania: Pyrenaeum
Tranſilit: oppoſuit natura Alpemque niuemque:
Diducit ſcopulos, & montem rumpit aceto.
Iam tenet Italiam, tamen vltra pergere tendit.
Actum, inquit, nihil eſt, niſi Poeno milite portas
Frangimus, & media vexillum pono Suburra.
O qualis facies, & quali digna tabella,
Cum Gaetula ducem portaret bellua luſcum!
Exitus ergo quis eſt? o gloria! vincitur idem
Nempe, & in exilium praeceps fugit, atque ibi magnus
Miranduſque cliens ſedet ad praetoria Regis,
Donec Bithyno libeat vigilare tyranno.
Finem animae, quae res humanas miſcuit olim,
Non gladii, non ſaxa dabunt, nec tela; ſed ille
Cannarum vindex, & tanti ſanguinis vltor,
Annulus. I, demens, & ſaeuas curre per Alpes,
Vt pueris placeas, & declamatio fias.
Vnus Pellaeo iuueni non ſufficit orbis:
Aeſtuat infelix anguſto limite mundi,
Vt Gyarae clauſus ſcopulis, paruaque Seripho.
Cum tamen a figulis munitam intrauerit vrbem,
Sarcophago contentus erit. *Mors ſola fatetur,*
Quantula ſint hominum corpuſcula. Creditur olim
Velificatus Athos, & quicquid Graecia mendax
Audet in hiſtoria: conſtratum claſſibus iſdem,

Suppoſitumque rotis ſolidum mare: credimus altos
Defeciſſe amnes, epotaque flumina Medo
Prandente, & madidis cantat quae Soſtratus alis.
Ille tamen qualis rediit Salamine relicta,
In Corum atque Eurum ſolitus ſaeuire flagellis
Barbarus, Aeolio nunquam hoc in carcere paſſos,
Ipſum compedibus qui vinxerat Ennoſigaeum?
Mitius id ſane, quod non & ſtigmate dignum
Credidit: huic quiſquam vellet ſeruire deorum?
Sed qualis rediit? nempe vna naue cruentis
Fluctibus, ac tarda per denſa cadauera prora.
Has toties optata exegit gloria poenas.
Da ſpatium vitae, multos da, Iupiter, annos:
Hoc recto vultu, ſolum hoc & pallidus optas.
Sed quam continuis & quantis longa ſenectus
Plena malis! deformem, & tetrum ante omnia vultum,
Diſſimilemque ſui, deformem pro cute pellem,
Pendenteſque genas, & tales adſpice rugas,
Quales, vmbriferos vbi pandit Tabraca ſaltus,
In vetula ſcalpit iam mater ſimia bucca.
Plurima ſunt iuuenum diſcrimina, pulchrior ille
Hoc, atque ille alio: multum hic robuſtior illo:
Vna ſenum facies, cum voce trementia membra,
Et iam laeue caput, madidique infantia naſi.
Frangendus miſero gingiua panis inermi:
Vſque adeo grauis vxori, gnatiſque, ſibique,
Vt captatori moueat faſtidia Coſſo.
Non eadem vini atque cibi, torpente palato,
Gaudia: nam coitus iam longa obliuio: vel ſi
Coneris, iacet exiguus cum ramice neruus;
Et, quamuis tota palpetur nocte, iacebit.

Anne

Anne aliquid ſperare poteſt haec inguinis aegri
Canities? quid, quod merito ſuſpecta libido eſt,
Quae Venerem affectat ſine viribus? adſpice partis
Nunc damnum alterius: nam quae cantante voluptas,
Sit licet eximius, citharoedo, ſiue Seleuco,
Et quibus aurata mos eſt fulgere lacerna?
Quid refert, magni ſedeat qua parte theatri,
Qui vix cornicines exaudiet, atque tubarum
Concentus? clamore opus eſt, vt ſentiat auris,
Quem dicat veniſſe puer, quot nunciet horas.
Praeterea minimus gelido iam in corpore ſanguis
Febre calet ſola: circumſilit agmine facto
Morborum omne genus, quorum ſi nomina quaeras,
Promtius expediam, quot amauerit Hippia moechos;
Quot Themiſon aegros autumno occiderit vno;
Quot Baſilus ſocios, quot circumſcripſerit Hirrus
Pupillos: quot longa viros exſorbeat vno
Maura die, quot diſcipulos inclinet Hamillus:
Percurram citius, quot villas poſſideat nunc,
Quo tondente grauis iuueni mihi barba ſonabat.
Ille humero, hic lumbis, hic coxa debilis, ambos
Perdidit ille oculos, & luſcis inuidet: huius
Pallida labra cibum accipiunt digitis alienis.
Ipſe ad conſpectum coenae diducere rictum
Suetus, hiat tantum, ceu pullus hirundinis, ad quem
Ore volat pleno mater ieiuna. ſed omni
Membrorum damno maior dementia, quae nec
Nomina ſeruorum, nec vultum agnoſcit amici,
Cum quo praeterita coenauit nocte, nec illos,
Quos genuit, quos eduxit: nam codice ſaeuo
Haeredes vetat eſſe ſuos; bona tota feruntur

Ad

Ad Phialen: tantum artificis valet halitus oris,
Quod ſteterat multis in carcere fornicis annis.
Vt vigeant ſenſus animi, ducenda tamen ſunt
Funera gnatorum, rogus adſpiciendus amatae
Coniugis, & fratris, plenaeque ſororibus vrnae.
Haec data poena diu viuentibus; vt renouata
Semper clade domus, multis in luctibus, inque
Perpetuo moerore, & nigra veſte ſeneſcant.
Rex Pylius (magno ſi quicquam credis Homero)
Exemplum vitae fuit a cornice ſecundae:
Felix nimirum, qui tot per ſecula mortem
Diſtulit, atque ſuos iam dextra computat annos,
Quique nouum toties muſtum bibit: oro parumper
Attendas, quantum de legibus ipſe queratur
Fatorum, & nimio de ſtamine, cum videt acris
Antilochi barbam ardentem; cum quaerit ab omni,
Quiſquis adeſt ſocius, cur haec in tempora duret;
Quod facinus dignum tam longo admiſerit aeuo?
Haec eadem Peleus, raptum cum luget Achillem,
Atque alius, cui fas Ithacum lugere natantem.
Incolumi Troia Priamus veniſſet ad vmbras
Aſſaraci magnis ſolennibus, Hectore funus
Portante, ac reliquis fratrum ceruicibus, inter
Iliadum lachrymas, vt primos edere planctus
Caſſandra inciperet, ſciſſaque Polyxena palla;
Si foret extinctus diuerſo tempore, quo non
Coeperat audaces Paris aedificare carinas.
Longa dies igitur quid contulit? omnia vidit
Euerſa, & flammis Aſiam ferroque cadentem.
Tunc miles tremulus poſita tulit arma tiara,
Et ruit ante aram ſummi Iouis, vt vetulus bos,
Qui domini cultris tenue & miſerabile collum

Praebet,

Praebet, ab ingrato iam faſtiditus aratro.
Exitus ille vtcunque hominis: ſed torua canino
Latrauit rictu, quae poſt hunc vixerat, vxor.
Feſtino ad noſtros, & regem tranſeo Ponti,
Et Croeſum, quem vox iuſti facunda Solonis
Reſpicere ad longae iuſſit ſpatia vltima vitae
Exilium & carcer, Minturnarumque paludes,
Et mendicatus victa Carthagine panis,
Hinc cauſas habuere. quid illo ciue tuliſſet
Natura in terris, quid Roma beatius vnquam?
Si circumducto captiuorum agmine, & omni
Bellorum pompa, animam exhalaſſet opimam,
Cum de Teutonico vellet deſcendere curru?
Prouida Pompeio dederat Campania febres
Optandas; ſed multae vrbes, & publica vota
Vicerunt: igitur fortuna ipſius, & vrbis
Seruatum victo caput abſtulit. hoc cruciatu
Lentulus, hac poena caruit, ceciditque Cethegus
Integer, & iacuit Catilina cadauere toto.
Formam optat modico pueris, maiore puellis
Murmure, cum Veneris fanum videt anxia mater
Vſque ad delicias votorum. cur tamen, inquit,
Corripias? pulchra gaudet Latona Diana.
Sed vetat optari faciem Lucretia, qualem
Ipſa habuit. cuperet Virginia gibbum
Accipere, atque ſuam Rutilae dare. filius autem
Corporis egregii, miſeros, trepidoſque parentes
Semper habet. *Rara eſt adeo concordia formae,*
Atque pudicitiae! ſanctos licet horrida mores
Tradiderit domus, ac veteres imitata Sabinas:
Praeterea caſtum ingenium vultumque modeſto
Sanguine feruentem tribuat natura benigna
Larga manu: (quid enim puero conferre poteſt plus
Cuſtode, & cura Natura potentior omni?)
Non licet eſſe viros: nam prodiga corruptoris
Improbitas ipſos audet tentare parentes.

Tantu

Tanta in muneribus fiducia. Nullus ephebum
Deformem ſaeua caſtrauit in arce tyrannus:
Nec praetextatum rapuit Nero loripedem, nec
Strumoſum, atque vtero pariter, gibboque tumentem.
I nunc, & iuuenis ſpecie laetare tui! quem
Maiora expectant diſcrimina? fiet adulter
Publicus, & poenas metuet, quaſcunque maritis
Iratis debet: nec erit felicior aſtro
Martis, vt in laqueos nunquam incidat: exigit autem
Interdum ille dolor plus, quam lex vlla dolori
Conceſſit. necat hic ferro, ſecat ille cruentis
Verberibus, quoſdam moechos & mugilis intrat.
Sed tuus Endymion dilectae fiet adulter
Matronae. mox cum dederit Servilia nummos,
Fiet & illius, quam non amat: exuet omnem
Corporis ornatum. quid enim vlla negauerit vdis
Inguinibus, ſiue eſt haec Oppia, ſiue Catulla?
Deterior totos habet illic foemina mores.
Sed caſto quid forma nocet? quid profuit immo
Hippolyto graue propoſitum? quid Bellerophonti?
Erubuit nempe haec, ceu faſtidita, repulſo
Nec Sthenobaea minus quam Creſſa excanduit, & ſe
Concuſſere ambae. *Mulier ſaeuiſſima tunc eſt,*
Cum ſtimulos odio pudor admouet. elige quidnam
Suadendum eſſe putes, cui nubere Caeſaris vxor
Deſtinat. optimus hic, & formoſiſſimus idem
Gentis patriciae rapitur miſer extinguendus
Meſſalinae oculis: dudum ſedet illa parato
Flammeolo; Tyriuſque palam genialis in hortis
Sternitur, & ritu decies centena dabuntur
Antiquo: veniet cum ſignatoribus auſpex.
Haec tu ſecreta, & paucis commiſſa putabas?
Non niſi legitime vult nubere. quid placeat, dic:

Ni parere velis, pereundum erit ante lucernas:
Si ſcelus admittas, dabitur mora paruula, dum res
Nota vrbi & populo, contingat principis aures:
Dedecus ille domus ſciet vltimus. interea tu
Obſequere imperio, ſi tanti vita dierum
Paucorum. quicquid melius, leuiuſque putaris,
Praebenda eſt gladio pulchra haec & candida ceruix.
Nil ergo optabunt homines? ſi conſilium vis,
Permittes ipſis expendere numinibus, quid
Conueniat nobis, rebuſque ſit vtile noſtris.
Nam pro iucundis aptiſſima quaeque dabunt Di.
Carior eſt illis homo, quam ſibi: nos animorum
Impulſu, & caeca magnaque cupidine ducti,
Coniugium petimus, partumque vxoris: at illis
Notum, qui pueri, qualiſque futura ſit vxor.
Vt tamen & poſcas aliquid, voueaſque ſacellis
Exta, & candiduli diuina tomacula porci;
Orandum eſt, vt ſit mens ſana in corpore ſano.
Fortem poſce animum, mortis terrore carentem;
Qui ſpatium vitae extremum inter munera ponat
Naturae, qui ferre queat quoſcunque labores;
Neſciat iraſci; cupiat nihil; & potiores
Herculis aerumnas credat, ſaeuoſque labores,
Et Venere, & coenis, & pluma Sardanapali.
Monſtro, quod ipſe tibi poſſis dare: *Semita certe*
Tranquillae per virtutem patet vnica vitae.
Nullum numen habes, ſi ſit prudentia: nos te
Nos facimus, Fortuna, Deam, coeloque locamus.

SATYRA VNDECIMA.

ARGVMENTVM.

Perſicum amicum ſuum ad coenam inuitat Iuuenalis; hincque nactus occaſionem, illorum va-

nitatem & luxuriam perſtringit, qui coenas lautiores parant, quam modus facultatum ferat: oſtendens, quam infelix ſit talium decoctorum exitus; nempe, quod plerumque tanto aere alieno obruti ſunt, vt creditoribus multoties eluſis vertere ſolum cogantur, tandemque ad mendacitatem redacti vitam agunt ipſa morte graviorem: Coenam deinde, ad quam amicum ſuum inuitat, qualis futura ſit, particulariter deſcribit; narratque non expectanda eſſe bellaria vlla aut exquiſitas lautitias, ſed conuiuium frugale, ſimpliceſque munditias: parſimoniam denique & frugalitatem veterum vbique commendat, monetque vt vnuſquiſque pro ratione opum & facultatum ſuarum ſumptus faciat. Tum demum ab eo petit, vt hilaris & fronte exporrecto ad coenam ſuam veniat, omnique cura & animi ſolicitudine depoſita, Genio ſuo libere indulgeat.

ATTICVS eximie ſi coenat, lautus habetur:
Si Rutilus, demens: quid enim maiore cachinno
Excipitur vulgi, quam pauper Apicius? omnis
Conuictus, thermae, ſtationes, omne theatrum
De Rutilo. nam dum valida ac iuuenilia membra
Sufficiunt galeae, dumque ardens ſanguine, fertur
(Non cogente quidem, ſed nec prohibente Tribuno)
Scripturus leges, & regia verba laniſtae.
Multos porro vides, quos ſaepe eluſus ad ipſum
Creditor introitum ſolet expectare macelli,
Et quibus in ſolo viuendi cauſa palato eſt.
Egregius coenat, meliuſque miſerrimus horum,
Et cito caſurus iam perlucente ruina.
Interea guſtus elementa per omnia quaerunt,
Nunquam animo pretiis obſtantibus; interius ſi
Atten-

Attendas; *magis illa iuuant, quae pluris emuntur.*
Ergo haud difficile eſt perituram arceſſere ſummam
Lancibus oppoſitis, vel matris imagine fracta;
Et quadringentis nummis condire guloſum
Fictile: ſic veniunt ad miſcellanea ludi.
Refert ergo quis haec eadem paret: in Rutilo nam
Luxuria eſt; in Ventidio laudabile nomen
Sumit, & a cenſu famam trahit. illum ego iure
Deſpiciam, qui ſcit quanto ſublimior Atlas
Omnibus in Libya ſit montibus; hic tamen idem
Ignoret, quantum ferrata diſtet ab arca
Sacculus: e coelo deſcendit, γνῶθι σεαυτὸν,
Figendum, & memori tractandum pectore, ſiue
Coniugium quaeras, vel ſacri in parte ſenatus
Eſſe velis. nec enim loricam poſcit Achillis
Therſites, in qua ſe traducebat Vlyſſes
Ancipitem: ſeu tu magno diſcrimine cauſam
Protegere affectas; te conſule, dic tibi quis ſis;
Orator vehemens, an Curtius, & Matho. buccae.
Noſcenda eſt menſura ſui, ſpectandaque rebus
In ſummis, minimiſque; etiam cum piſcis emetur:
Nec mullum cupias, cum ſit tibi gobio tantum
In loculis; quis enim te, deficiente crumena,
Et creſcente gula, manet exitus: aere paterno,
Ac rebus merſis in ventrem, foenoris atque
Argenti grauis, & pecorum agrorumque capacem?
Talibus a dominis poſt cuncta nouiſſimus exit
Annulus, & digito mendicat Pollio nudo.
Non praematuri cineres, nec funus acerbum
Luxuriae, ſed morte magis metuenda ſenectus.
Hi plerumque gradus: conducta pecunia Romae,
Et coram dominis conſumitur: inde vbi paulum
Neſcio quid ſupereſt, & pallet foenoris auctor,

Qui vertere ſolum, Baias, & ad Oſtrea currunt.
Cedere namque foro iam non eſt deterius, quam
Eſquilias a feruenti migrare Suburra.
Ille dolor ſolus patriam fugientibus, illa
Moeſtitia eſt, caruiſſe anno Circenſibus vno.
Sanguinis in facie non haeret gutta, morantur
Pauci ridiculum, effugientem ex vrbe pudorem.
Experiere hodie numquid pulcherrima dictu,
Perſice, non praeſtem vita, vel moribus, & re;
Sed laudem ſiliquas occultus ganeo, pultes
Coram aliis dictem puero; ſed in aure placentas.
Nam, cum ſis conuiua mihi promiſſus, habebis
Euandrum, venies Tirynthius, aut minor illo
Hoſpes, & ipſe tamen contingens ſanguine coelum:
Alter aquis, alter flammis ad ſidera miſſus.
Fercula nunc audi nullis ornata macellis;
De Tiburtino veniet pinguiſſimus agro
Hoedulus, & toto grege mollior, inſcius herbae,
Necdum auſus virgas humilis mordere ſalicti;
Qui plus lactis habet quam ſanguinis; & montani
Aſparagi, poſito quos legit villica fuſo.
Grandia praeterea, tortoque calentia foeno
Oua adſunt ipſis cum matribus, & ſeruatae
Parte anni, quales fuerant in vitibus, vuae;
Signinum, Syriumque pirum; de corbibus iſdem
Aemula Picenis, & odoris mala recentis,
Nec metuenda tibi, ſiccatum frigore poſtquam
Autumnum, & crudi poſuere pericula ſucci.
Haec olim noſtri iam luxurioſa ſenatus
Coena fuit; Curius, paruo quae legerat horto,
Ipſe focis breuibus ponebat oluſcula: quae nunc
Squallidus in magna faſtidit compede foſſor,
Qui meminit, calidae ſapiat quid vulua popinae.
Sicci terga ſuis, rara pendentia crate,

Mo-

Moris erat quondam feſtis ſeruare diebus,
Et natalitium cognatis ponere lardum,
Accedente noua, ſi quam dabat hoſtia, carne.
Cognatorum aliquis titulo ter Conſulis, atque
Caſtrorum imperiis, & Dictatoris honore
Functus, ad has epulas ſolito maturius ibat,
Erectum domito referens a monte ligonem.
Cum tremerent autem Fabios, durumque Catonem,
Et Scauros, & Fabricios, poſtremo ſeueros
Cenſoris mores etiam collega timeret:
Nemo inter curas, & ſeria duxit habendum,
Qualis in oceani fluctu teſtudo nataret,
Clarum Troiugenis factura ac nobile fulcrum:
Sed nudo latere, & paruis frons aerea lectis
Vile coronati caput oſtendebat aſelli,
Ad quod laſciui ludebant ruris alumni.
Tales ergo cibi, qualis domus atque ſupellex:
Tunc rudis, & Graias mirari neſcius artes,
Vrbibus euerſis, praedarum in parte reperta,
Magnorum artificum frangebat pocula miles,
Vt phaleris gauderet equus, caelataque caſſis
Romuleae ſimulacra ferae manſueſcere iuſſae
Imperii fato, geminos ſub rupe Quirinos,
Ac nudam effigiem clypeo venientis & haſta,
Pendentiſque Dei, perituro oſtenderet hoſti.
Argenti quod erat, ſolis fulgebat in armis.
Ponebant igitur Tuſco farrata catino
Omnia tunc; quibus inuideas, ſi liuidulus ſis.
Templorum quoque maieſtas praeſentior, & vox
Nocte fere media, mediamque audita per vrbem,
Littore ab oceani Gallis venientibus, & Dis
Officium vatis peragentibus, his monuit nos.
Hanc rebus Latiis curam praeſtare ſolebat
Fictilis, & nullo violatus Iupiter auro.
Illa domi natas, noſtraque ex arbore menſas
Tempora viderunt; hoc lignum ſtabat ad vſus,
Annoſam ſi forte nucem deiecerat Eurus.

At nunc diuitibus coenandi nulla voluptas,
Nil rhombus, nil dama ſapit: putere videntur
Vnguenta, atque roſae; latos niſi ſuſtinet orbes
Grande ebur, & magno ſublimis pardus hiatu,
Dentibus ex illis, quos mittit porta Syenes,
Et Mauri celeres, & Mauro obſcurior Indus,
Et quos depoſuit Nabathaeo bellua ſaltu,
Iam nimios, capitique graues: hinc ſurgit orexis,
Hinc ſtomacho vires: nam pes argenteus illis,
Annulus in digito quod ferreus. Ergo ſuperbum
Conuiuam caueo, qui me ſibi comparat, & res
Deſpicit exiguas; adeo nulla vncia nobis
Eſt eboris, nec teſſellae, nec calculus ex hac
Materia; quin ipſa manubria cultellorum
Oſſea: non tamen his vlla vnquam opſonia fiunt
Rancidula; aut ideo peior gallina ſecatur.
Sed nec ſtructor erit, cui cedere debeat omnis
Pergula, diſcipulus Trypheri doctoris, apud quem
Sumine cum magno lepus, atque aper, atque pygargus,
Et Scythicae volucres, & Phoenicopterus ingens,
Et Gaetulus oryx, hebeti lautiſſima ferro
Caeditur, & tota ſonat vlmea coena Suburra.
Nec fruſtum capreae ſubducere, nec latus Afrae
Nouit auis noſter tirunculus, ac rudis omni
Tempore, & exiguae furtis imbutus ofellae.
Plebeios calices, & paucis aſſibus emptos
Porriget incultus puer, atque a frigore tutus;
Non Phryx, aut Lycius, non a mangone petitus
Quiſquam erit in magno: cum poſces, poſce Latine.
Idem habitus cunctis, tonſi, rectique capilli,
Atque hodie tantum propter conuiuia pexi.
Paſtoris duri eſt hic filius, ille bubulci;
Suſpirat longo non viſam tempore matrem,
Et caſulam, & notos triſtis deſiderat hoedos:
Ingenui vultus puer, ingenuique pudoris,
Quales eſſe decet, quos ardens purpura veſtit.

Nec pugillares defert in balnea raucus
Teſticulos, nec vellendas iam praebuit alas;
Craſſa nec oppoſito pauidus tegit inguina gutto.
Hic tibi vina dabit diffuſa in montibus illis,
A quibus ipſe venit, quorum ſub vertice luſit:
Namque vna atque eadem eſt vini patria, atque miniſtri.
Forſitan expectes, vt Gaditana canoro
Incipiat prurire choro, plauſuque probatae
Ad terram tremulo deſcendant clune puellae,
Irritamentum Veneris languentis, & acres
Diuitis vrticae. maior tamen iſta voluptas
Alterius ſexus: magis ille extenditur, & mox
Auribus atque oculis concepta vrina mouetur.
Non capit has nugas humilis domus: audiat ille
Teſtarum crepitus cum verbis, nudum olido ſtans
Fornice mancipium quibus abſtinet: ille fruatur
Vocibus obſcoenis, omníque libidinis arte,
Qui Lacedaemonium pytiſmate lubricat orbem.
Namque ibi fortunae veniam damus. alea turpis,
Turpe & adulterium mediocribus: haec tamen illi
Omnia cum faciant, hilares nitidique vocantur.
Noſtra dabunt alios hodie conuiuia ludos:
Conditor Iliados cantabitur, atque Maronis
Altiſoni dubiam facientia carmina palmam.
Quid refert, tales verſus qua voce legantur?
Sed nunc dilatis auerte negotia curis,
Et gratam requiem dona tibi; quando licebit
Per totam ceſſare diem: non foenoris vlla
Mentio, nec, prima ſi luce egreſſa reuerti
Nocte ſolet, tacito bilem tibi contrahat vxor,
Humida ſuſpectis referens multitia rugis,
Vexataſque comas, & vultum, auremque calentem.
Protinus ante meum, quicquid dolet, exue limen:
Pone domum & ſeruos, & quicquid frangitur illis,

perit: *ingratos ante omnia pone ſodales.*
Interea Megaleſiacae ſpectacula mappae
Idaeum ſolenne colunt, ſimiliſque triumpho
Praedo caballorum Praetor ſedet: ac, mihi pace
Immenſae nimiaeque licet ſi dicere plebis,
Totam hodie Romam Circus capit; & fragor aurem
Percutit, euentum viridis quo colligo panni.
Nam ſi deficeret, moeſtam attonitamque videres
Hanc vrbem, veluti Cannarum in puluere victis
Conſulibus. ſpectent iuuenes, quos clamor, & audax
Sponſio, quos cultae decet aſſediſſe puellae:
Spectent hoc nuptae iuxta recubante marito,
Quod pudeat narraſſe aliquem praeſentibus ipſis.
Noſtra bibat vernum contracta cuticula ſolem,
Effugiatque togam. iam nunc in balnea, ſalua
Fronte, licet vadas, quanquam ſolida hora ſuperſit
Ad ſextam. facere hoc non poſſis quinque diebus
Continuis: quia ſunt talis quoque taedia vitae
Magna. *Voluptates commendat rarior vſus.*

SATYRA DVODECIMA.

ARGVMENTVM.

Hanc Satyram ad Coruinum quendam ſcribit Iuuenalis, in qua vota ſe ait Diis perſoluturum, ob incolumem amici ſui Catulli reditum, qui, facto naufragio, e ſaeuiſſima maris tempeſtate enatauerat: ſeque id facere affirmat ſincero animo, & in amicum beneuolo, non inſidioſa mente, vt ab eo inſcribatur haeres, cum iam tres filios habeat Catullus; hincque nactus occaſionem, in haeredipetas & teſtamentorum captatores acerrime inuehitur, qui diuites orbos omnis generis blanditiis & muneribus palpant,

vt

vt eorum haereditates captent, veroſque haeredes malis ſuis artibus excludant; nominatim vero flagellat Nouium & Pacuuium, duos ſui temporis haeredipetas famoſiſſimos, qui ſe teſtamentorum captatione locupletaſſent. Satyram denique concludit voto quodam ſatis faceto: nempe, vt omnes iſtiuſmodi captatores vitam viuant Neſtoream, monteſque auri poſſideant, ſibi interea moleſti, & ab omnibus odio habiti.

Natali, Coruine, die mihi dulcior haec lux,
Qua feſtus promiſſa Deis animalia ceſpes
Expectat: niueam Reginae caedimus agnam:
Par vellus dabitur pugnanti Gorgone Maura.
Sed procul extenſum petulans quatit hoſtia funem,
Tarpeio ſeruata Ioui, frontemque coruſcat:
Quippe ferox vitulus, templis maturus & arae,
Spargenduſque mero, quem iam pudet vbera matris
Ducere, qui vexat naſcenti robora cornu.
Si res ampla domi, ſimiliſque affectibus eſſet,
Pinguior Hiſpulla traheretur taurus, & ipſa
Mole piger, nec finitima nutritus in herba,
Laeta ſed oſtendens Clitumni paſcua ſanguis
Iret, & a grandi ceruix ferienda miniſtro,
Ob reditum trepidantis adhuc, horrendaque paſſi
Nuper, & incolumem ſeſe mirantis amici.
Nam praeter pelagi caſus, & fulguris ictum
Euaſi, denſae coelum abſcondere tenebrae
Nube vna, ſubituſque antennas impulit ignis;
Cum ſe quiſque illo percuſſum crederet, & mox
Attonitus nullum conferri poſſe putaret
Naufragium velis ardentibus. Omnia fiunt
Talia, tam grauiter, ſi quando poetica ſurgit
Tempeſtas. Genus ecce aliud diſcriminis: audi,
Et miſerere iterum, quamquam ſint caetera ſortis
Eiuſdem: pars dira quidem, ſed cognita multis,
Et quam votiua teſtantur fana tabella

Plu-

Plurima. Pictores quis neſcit ab Iſide paſci?
Accidit & noſtro ſimilis fortuna Catullo,
Cum plenus fluctu medius foret alueus, & iam
Alternum puppis latus euertentibus vndis
Arboris incertae, nullam prudentia cani
Rectoris conferret opem; decidere iactu
Coepit cum ventis, imitatus Caſtora, qui ſe
Eunuchum ipſe facit, cupiens euadere damno
Teſticulorum: adeo medicatum intelligit inguen.
Fundite quae mea ſunt, dicebat, cuncta, Catullus;
Praecipitare volens etiam pulcherrima, veſtem
Purpuream, teneris quoque Maecenatibus aptam,
Atque alias, quarum generoſi graminis ipſum
Infecit natura pecus, ſed & egregius fons
Viribus occultis, & Baeticus adiuuat aër.
Ille nec argentum dubitabat mittere, lances
Parthenio factas, vrnae cratera capacem,
Et dignum ſitiente Pholo, vel coniuge Fuſci.
Adde & baſcaudas, & mille eſcaria, multum
Caelati, biberat quo callidus emptor Olynthi.
Sed quis nunc alius, qua mundi parte, quis audet
Argento praeferre caput, rebuſque ſalutem?
Non propter vitam faciunt patrimonia quidam,
Sed vitio caeci propter patrimonia viuunt.
Iactatur rerum vtilium pars maxima; ſed nec
Damna leuant. Tunc, aduerſis vrgentibus, illuc
Recidit, vt malum ferro ſummitteret, ac ſe
Explicat anguſtum: diſcriminis vltima quando
Praeſidia afferimus, nauem factura minorem.
I nunc, & ventis animam committe, dolato
Confiſus ligno, digitis a morte remotus
Quatuor, aut ſeptem, ſi ſit latiſſima taeda!
Mox cum reticulis, & pane, & ventre lagenae,
Aſpice ſumendas in tempeſtate ſecures.
Sed poſtquam iacuit planum mare, tempora poſt-
quam
Proſpera vectoris, fatumque valentius Euro,
Et pelago; poſtquam Parcae meliora benigna
Penſa manu ducunt hilares, & ſtaminis albi-
Lani-

Lanificae; modica nec multum fortior aura
Ventus adeſt; inopi miſerabilis arte cucurrit
Veſtibus extentis, &, quod ſuperauerat vnum,
Velo, prora, ſuo: iam deficientibus Auſtris,
Spes vitae cum ſole redit: tum gratus Iülo,
Atque nouercali ſedes praelata Lauino,
Conſpicitur ſublimis apex, cui candida nomen
Scrofa dedit, (laetis Phrygibus mirabile ſumen)
Et nunquam viſis triginta clara mamillis.
Tandem intrat poſitas incluſa per aequora moles,
Tyrrhenamque Pharon, porrectaque brachia rurſum,
Quae pelago currunt medio, longeque relinquunt
Italiam, non ſic igitur mirabere portus,
Quos natura dedit; ſed trunca puppe magiſter
Interiora petit Baianae peruia cymbae
Tuti ſtagna ſinus. gaudent ibi vertice raſo
Garrula ſecuri narrare pericula nautae.
Ite igitur, pueri, linguis animiſque fauentes,
Sertaque delubris, & farra imponite cultris,
Ac molles ornate focos, glebamque virentem.
Iam ſequar, & ſacro quod praeſtat, rite peracto,
Inde domum repetam, graciles vbi parua coronas
Accipient fragili ſimulacra nitentia cera.
Hic noſtrum placabo Iouem, Laribuſque paternis
Tura dabo, atque omnes violae iactabo colores.
Cuncta nitent; longos erexit ianua ramos,
Et matutinis operatur feſta lucernis.
Nec ſuſpecta tibi ſint haec, Coruine: Catullus,
Pro cuius reditu tot pono altaria, paruos
Tres habet haeredes. libet expectare, quis aegram
Et claudentem oculos gallinam impendat amico
Tam ſterili. verum haec nimia eſt impenſa; coturnix
Nulla vnquam pro patre cadet. ſentire calorem
Si coepit locuples Gallita & Paccius, orbi,
Legitime fixis veſtitur tota tabellis
Porticus. Exiſtunt, qui promittant hecatomben.
Quatenus hic non ſunt nec venales elephanti,

Nec

At nunc diuitibus coenandi nulla voluptas,
Nil rhombus, nil dama ſapit: putere videntur
Vnguenta, atque roſae; latos niſi ſuſtinet orbes
Grande ebur, & magno ſublimis pardus hiatu,
Dentibus ex illis, quos mittit porta Syenes,
Et Mauri celeres, & Mauro obſcurior Indus,
Et quos depoſuit Nabathaeo bellua ſaltu,
Iam nimios, capitique graues: hinc ſurgit orexis,
Hinc ſtomacho vires: nam pes argenteus illis,
Annulus in digito quod ferreus. Ergo ſuperbum
Conuiuam caueo, qui me ſibi comparat, & res
Deſpicit exiguas; adeo nulla vncia nobis
Eſt eboris, nec teſſellae, nec calculus ex hac
Materia; quin ipſa manubria cultellorum
Oſſea: non tamen his vlla vnquam opſonia fiunt
Rancidula; aut ideo peior gallina ſecatur.
Sed nec ſtructor erit, cui cedere debeat omnis
Pergula, diſcipulus Trypheri doctoris, apud quem
Sumine cum magno lepus, atque aper, atque pygargus,
Et Scythicae volucres, & Phoenicopterus ingens,
Et Gaetulus oryx, hebeti lautiſſima ferro
Caeditur, & tota ſonat vlmea coena Suburra.
Nec fruſtum capreae ſubducere, nec latus Afrae
Nouit auis noſter tirunculus, ac rudis omni
Tempore, & exiguae furtis imbutus ofellae.
Plebeios calices, & paucis aſſibus emptos
Porriget incultus puer, atque a frigore tutus;
Non Phryx, aut Lycius, non a mangone petitus
Quiſquam erit in magno: cum poſces, poſce Latine.
Idem habitus cunctis, tonſi, rectique capilli,
Atque hodie tantum propter conuiuia pexi.
Paſtoris duri eſt hic filius, ille bubulci;
Suſpirat longo non viſam tempore matrem,
Et caſulam, & notos triſtis deſiderat hoedos:
Ingenui vultus puer, ingenuique pudoris,
Quales eſſe decet, quos ardens purpura veſtit.

Nec

Nec pugillares defert in balnea raucus
Teſticulos, nec vellendas iam praebuit alas;
Craſſa nec oppoſito pauidus tegit inguina gutto.
Hic tibi vina dabit diffuſa in montibus illis,
A quibus ipſe venit, quorum ſub vertice luſit:
Namque vna atque eadem eſt vini patria, atque miniſtri.
Forſitan expectes, vt Gaditana canoro
Incipiat prurire choro, plauſuque probatae
Ad terram tremulo deſcendant clune puellae,
Irritamentum Veneris languentis, & acres
Diuitis vrticae. maior tamen iſta voluptas
Alterius ſexus: magis ille extenditur, & mox
Auribus atque oculis concepta vrina mouetur.
Non capit has nugas humilis domus: audiat ille
Teſtarum crepitus cum verbis, nudum olido ſtans
Fornice mancipium quibus abſtinet: ille fruatur
Vocibus obſcoenis, omníque libidinis arte,
Qui Lacedaemonium pytiſmate lubricat orbem.
Namque ibi fortunae veniam damus. alea turpis,
Turpe & adulterium mediocribus: haec tamen illi
Omnia cum faciant, hilares nitidique vocantur.
Noſtra dabunt alios hodie conuiuia ludos:
Conditor Iliados cantabitur, atque Maronis
Altiſoni dubiam facientia carmina palmam.
Quid refert, tales verſus qua voce legantur?
Sed nunc dilatis auerte negotia curis,
Et gratam requiem dona tibi; quando licebit
Per totam ceſſare diem: non foenoris vlla
Mentio, nec, prima ſi luce egreſſa reuerti
Nocte ſolet, tacito bilem tibi contrahat vxor,
Humida ſuſpectis referens multitia rugis,
Vexataſque comas, & vultum, auremque calentem.
Protinus ante meum, quicquid dolet, exue limen:
Pone domum & ſeruos, & quicquid frangitur illis,

Aut perit: *ingratos ante omnia pone ſodales.*
Interea Megaleſiacae ſpectacula mappae
Idaeum ſolenne colunt, ſimiliſque triumpho
Praedo caballorum Praetor ſedet: ac, mihi pace
Immenſae nimiaeque licet ſi dicere plebis,
Totam hodie Romam Circus capit; & fragor aurem
Percutit, euentum viridis quo colligo panni.
Nam ſi deficeret, moeſtam attonitamque videres
Hanc vrbem, veluti Cannarum in puluere victis
Conſulibus. ſpectent iuuenes, quos clamor, & audax
Sponſio, quos cultae decet aſſediſſe puellae:
Spectent hoc nuptae iuxta recubante marito,
Quod pudeat narraſſe aliquem praeſentibus ipſis.
Noſtra bibat vernum contracta cuticula ſolem,
Effugiatque togam. iam nunc in balnea, ſalua
Fronte, licet vadas, quanquam ſolida hora ſuperſit
Ad ſextam. facere hoc non poſſis quinque diebus
Continuis: quia ſunt talis quoque taedia vitae
Magna. *Voluptates commendat rarior vſus.*

SATYRA DVODECIMA.

ARGVMENTVM.

Hanc Satyram ad Coruinum quendam ſcribit Iuuenalis, in qua vota ſe ait Diis perſoluturum, ob incolumem amici ſui Catulli reditum, qui, facto naufragio, e ſaeuiſſima maris tempeſtate enatauerat: ſeque id facere affirmat ſincero animo, & in amicum beneuolo, non inſidioſa mente, vt ab eo inſcribatur haeres, cum iam tres filios habeat Catullus; hincque nactus occaſionem, in haeredipetas & teſtamentorum captatores acerrime inuehitur, qui diuites orbos omnis generis blanditiis & muneribus palpant,

vt eorum haereditates captent, ueroſque haeredes malis ſuis artibus excludant; nominatim vero flagellat Nouium & Pacuuium, duos ſui temporis haeredipetas famoſiſſimos, qui ſe teſtamentorum captatione locupletaſſent. Satyram denique concludit voto quodam ſatis faceto: nempe, vt omnes iſtiuſmodi captatores vitam viuant Neſtoream, monteſque auri poſſideant, ſibi interea moleſti, & ab omnibus odio habiti.

Natali, Coruine, die mihi dulcior haec lux,
Qua feſtus promiſſa Deis animalia ceſpes
Expectat: niueam Reginae caedimus agnam:
Par vellus dabitur pugnanti Gorgone Maura.
Sed procul extenſum petulans quatit hoſtia funem,
Tarpeio ſeruata Ioui, frontemque coruſcat:
Quippe ferox vitulus, templis maturus & arae,
Spargenduſque mero, quem iam pudet vbera matris
Ducere, qui vexat naſcenti robora cornu.
Si res ampla domi, ſimiliſque affectibus eſſet,
Pinguior Hiſpulla traheretur taurus, & ipſa
Mole piger, nec finitima nutritus in herba,
Laeta ſed oſtendens Clitumni paſcua ſanguis
Iret, & a grandi ceruix ferienda miniſtro,
Ob reditum trepidantis adhuc, horrendaque paſſi
Nuper, & incolumem ſeſe mirantis amici.
Nam praeter pelagi caſus, & fulguris ictum
Euaſi, denſae coelum abſcondere tenebrae
Nube vna, ſubituſque antennas impulit ignis;
Cum ſe quiſque illo percuſſum crederet, & mox
Attonitus nullum conferri poſſe putaret
Naufragium velis ardentibus. Omnia fiunt
Talia, tam grauiter, ſi quando poetica ſurgit
Tempeſtas. Genus ecce aliud diſcriminis: audi,
Et miſerere iterum, quamquam ſint caetera ſortis
Eiuſdem: pars dira quidem, ſed cognita multis,
Et quam votiua teſtantur fana tabella

Plu-

Plurima. Pictores quis neſcit ab Iſide paſci?
Accidit & noſtro ſimilis fortuna Catullo,
Cum plenus fluctu medius foret alueus, & iam
Alternum puppis latus euertentibus vndis
Arboris incertae, nullam prudentia cani
Rectoris conferret opem; decidere iactu
Coepit cum ventis, imitatus Caſtora, qui ſe
Eunuchum ipſe facit, cupiens euadere damno
Teſticulorum: adeo medicatum intelligit inguen.
Fundite quae mea ſunt, dicebat, cuncta, Catullus;
Praecipitare volens etiam pulchérrima, veſtem
Purpuream, teneris quoque Maecenatibus aptam,
Atque alias, quarum generoſi graminis ipſum
Infecit natura pecus; ſed & egregius fons
Viribus occultis, & Baeticus adiuuat aër.
Ille nec argentum dubitabat mittere, lances
Parthenio factas, vrnae cratera capacem,
Et dignum ſitiente Pholo, vel coniuge Fuſci.
Adde & baſcaudas, & mille eſcaria, multum
Caelati, biberat quo callidus emptor Olynthi.
Sed quis nunc alius, qua mundi parte, quis audet
Argento praeferre caput, rebuſque ſalutem?
Non propter vitam faciunt patrimonia quidam,
Sed vitio caeci propter patrimonia viuunt.
Iactatur rerum vtilium pars maxima; ſed nec
Damna leuant. Tunc, aduerſis vrgentibus, illuc
Recidit, vt malum ferro ſummitteret, ac ſe
Explicat anguſtum: diſcriminis vltima quando
Praeſidia afferimus, nauem factura minorem.
I nunc, & ventis animam committe, dolato
Confiſus ligno, digitis a morte remotus
Quatuor, aut ſeptem, ſi ſit latiſſima taeda!
Mox cum reticulis, & pane, & ventre lagenae,
Aſpice ſumendas in tempeſtate ſecures.
Sed poſtquam iacuit planum mare, tempora poſt-
quam
Proſpera vectoris, fatumque valentius Euro,
Et pelago; poſtquam Parcae meliora benigna
Penſa manu ducunt hilares, & ſtaminis albi
Lani-

Lanificae; modica nec multum fortior aura
Ventus adeſt; inopi miſerabilis arte cucurrit
Veſtibus extentis, &, quod ſuperauerat vnum,
Velo, prora, ſuo: iam deficientibus Auſtris,
Spes vitae cum ſole redit: tum gratus Iülo,
Atque nouercali ſedes praelata Lauino,
Conſpicitur ſublimis apex, cui candida nomen
Scrofa dedit, (laetis Phrygibus mirabile ſumen)
Et nunquam viſis triginta clara mamillis.
Tandem intrat poſitas incluſa per aequora moles,
Tyrrhenamque Pharon, porrectaque brachia rurſum,
Quae pelago currunt medio, longeque relinquunt
Italiam. non ſic igitur mirabere portus,
Quos natura dedit; ſed trunca puppe magiſter
Interiora petit Baianae peruia cymbae
Tuti ſtagna ſinus. gaudent ibi vertice raſo
Garrula ſecuri narrare pericula nautae.
Ite igitur, pueri, linguis animiſque fauentes,
Sertaque delubris, & farra imponite cultris,
Ac molles ornate focos, glebamque virentem.
Iam ſequar, & ſacro quod praeſtat, rite peracto,
Inde domum repetam, graciles vbi parua coronas
Accipient fragili ſimulacra nitentia cera.
Hic noſtrum placabo Iouem, Laribuſque paternis
Tura dabo, atque omnes violae iactabo colores.
Cuncta nitent; longos erexit ianua ramos,
Et matutinis operatur feſta lucernis.
Nec ſuſpecta tibi ſint haec, Coruine: Catullus,
Pro cuius reditu tot pono altaria, paruos
Tres habet haeredes. libet expectare, quis aegram
Et claudentem oculos gallinam impendat amico
Tam ſterili. verum haec nimia eſt impenſa: coturnix
Nulla vnquam pro patre cadet. ſentire calorem
Si coepit locuples Gallita & Paccius, orbi,
Legitime fixis veſtitur tota tabellis
Porticus. Exiſtunt, qui promittant hecatomben.
Quatenus hic non ſunt nec venales elephanti,

Nec Latio, aut vſquam ſub noſtro ſidere talis
Bellua concipitur: ſed furua gente petita
Arboribus Rutulis, & Turni paſcitur agro
Caeſaris armentum, nulli ſeruire paratum
Priuato: ſiquidem Tyrio parere ſolebant
Hannibali, & noſtris Ducibus, Regique Moloſſo,
Horum maiores, ac dorſo ferre cohortes,
Partem aliquam belli, & euntem in praelia turrim.
Nulla igitur mora per Nouium, mora nulla per Iſtram
Pacuuium, quin illud ebur ducatur ad aras,
Et cadat ante Lares Gallitae victima ſola,
Tantis digna Deis, & captatoribus horum.
Alter enim, ſi concedas mactare, vouebit
De grege ſeruorum magna, aut pulcherrima quaeque
Corpora; vel pueris, & frontibus ancillarum
Imponet vittas: &, ſi qua eſt nubilis illi
Iphigenia domi, dabit hanc altaribus, etſi
Non ſperet tragicae furtiua piacula ceruae.
Laudo meum ciuem, nec comparo teſtamento
Mille rates: nam ſi Libitinam euaſerit aeger,
Delebit tabulas, incluſus carcere naſſae,
Poſt meritum ſane mirandum; atque omnia ſoli
Forſan Pacuuio breuiter dabit. ille ſuperbus
Incedet victis riualibus. ergo vides, quam
Grande operae pretium faciat iugulata Mycenis.
Viuat Pacuuius, quaeſo, vel Neſtora totum:
Poſſideat, quantum rapuit Nero: montibus aurum
Exaequet; nec amet quenquam, nec ametur ab vllo.

SATYRA DECIMA TERTIA.

ARGVMENTVM.

Caluinum amicum ſuum conſolatur Iuuenalis, qui ſeipſum miſere excruciabat ob denegatam ſibi pecu-

pecuniam, quam apud quendam e familiaribus ſuis depoſuerat; aſſeritque primo in loco, Dei prouidentiam nihil impunitum mortalibus permittere; omnes vero improbos vltrice conſcientia plecti quouis carnifice grauiori. deinde oſtendit non adeo tenuem ſibi eſſe fortunam, vt tantillae pecuniae iactura ipſum afficiat; quod quamplurimi maiores longe ſummas eadem fraude perdiderunt: hincque nactus occaſionem, ſui temporis nequitiam & improbitatem notat, quod rari vbique ſunt boni, maxima vero hominum perditorum copia. qui aut Deum eſſe nullum exiſtimant, aut ſaltem non reformidant. amicum denique ſuum plus aequo dolere vetat, potius autem ſecum perpendere, quod nemo improbus poenas ſceleri ſuo debitas effugiet, quamuis vero tarda ſit deorum vindicta, tarditatem tamen ſupplicii grauitate compenſabunt. vnde concludit perfidum hunc fraudis ſuae & perfidiae poenas tandem ſubiturum. Haec Satyra argumenti dignitate omnes reliquas facile ſuperat.

Exemplo quodcunque malo committitur, ipſi
Diſplicet auctori. prima eſt haec vltio, quod ſe
Iudice nemo nocens abſoluitur; improba quamuis
Gratia fallacis praetoris vicerit vrna.
Quid ſentire putas omnes, Caluine, recenti
De ſcelere, & fidei violatae crimine? Sed nec
Tam tenuis cenſus tibi contigit, vt mediocris
Iacturae te mergat onus? nec rara videmus
Quae pateris. caſus multis hic cognitus, ac iam
Tritus, & e medio Fortunae ductus aceruo.
Ponamus nimios gemitus. *flagrantior aequo*
Non debet dolor eſſe viri, nec vulnere maior.
Tu quamuis leuium minimam, exiguamque malorum
Particulam vix ferre potes, ſpumantibus ardens
Viſceribus, ſacrum tibi quod non reddat amicus

Depoſitum. ſtupet haec, qui iam poſt terga reliquit
Sexaginta annos, Fonteio Conſule natus?
An nihil in melius tot rerum proficit vſu?
Magna quidem, ſacris quae dat praecepta libellis,
Victrix Fortunae Sapientia. *Ducimus autem*
Hos quoque felices, qui ferre incommoda vitae,
Nec iactare iugum, vita didicere magiſtra.
Quae tam feſta dies, vt ceſſet prodere furem,
Perfidiam, fraudes, atque omni ex crimine lucrum
Quaeſitum, & partos gladio vel pyxide nummos?
Rari quippe boni: numerus vix eſt totidem, quot
Thebarum portae, vel diuitis oſtia Nili.
Nona aetas agitur, peioraque ſaecula ferri
Temporibus: quorum ſceleri non inuenit ipſa
Nomen, & a nullo poſuit natura metallo.
Nos hominum Diuumque fidem clamore ciemus,
Quanto Faeſidium laudat vocalis agentem
Sportula. Dic ſenior bulla digniſſime, neſcis,
Quas habeat Veneres aliena pecunia? neſcis,
Quem tua ſimplicitas riſum vulgo moueat, cum
Exigis a quoquam ne peieret, & putet vllis
Eſſe aliquod numen templis, araeque rubenti?
Quondam hoc indigenae viuebant more, prius quam
Sumeret agreſtem poſito diademate falcem
Saturnus fugiens: tunc, cum virguncula Iuno,
Et priuatus adhuc Idaeis Iupiter antris.
Nulla ſuper nubes conuiuia Coelicolarum,
Nec puer Iliacus, formoſa nec Herculis vxor
Ad cyathos; & iam ſiccato nectare tergens
Brachia Vulcanus Liparaea nigra taberna.
Prandebat ſibi quiſque Deus, nec turba Deorum
Talis (vt eſt hodie) contentaque ſidera paucis
Numinibus miſerum vrgebant Atlanta minori
Pondere. nondum aliquis ſortitus triſte profundi
Imperium, aut Sicula toruus cum coniuge Pluton.

Nec

Nec rota, nec furiae, nec ſaxum, aut vulturis atri
Poena; Sed infernis hilares ſine regibus vmbrae.
Improbitas illo fuit admirabilis aeuo.
Credebant hoc grande nefas, & morte piandum,
Si iuuenis vetulo non aſſurrexerat; & ſi
Barbato cuicunque puer licet ipſe videret
Plura domi fraga, & maiores glandis aceruos.
Tam venerabile erat praecedere quatuor annis,
Primaque par adeo ſacrae lanugo ſenectae!
Nunc, ſi depoſitum non inficietur amicus,
Si reddat veterem cum tota aerugine follem,
Prodigioſa fides, & Tuſcis digna libellis,
Quaeque coronata luſtrari debeat agna.
Egregium ſanctumque virum ſi cerno, bimembri
Hoc monſtrum puero, vel mirandis ſub aratro
Piſcibus inuentis, & foetae comparo mulae.
Sollicitus, tanquam lapides effuderit imber,
Examenque apium longa conſederit vua
Culmine delubri, tanquam in mare fluxerit amnis
Gurgitibus miris, & lactis vortice torrens.
Intercepta decem quereris ſeſtertia fraude
Sacrilega? quid ſi bis centum perdidit alter
Hoc arcana modo? maiorem tertius illa
Summam, quam patulae vix ceperat angulus arcae?
Tam facile & pronum eſt Superos contemnere teſtes,
Si mortalis idem nemo ſciat! aſpice quanta
Voce neget; quae ſit ficti conſtantia vultus.
Per ſolis radios, Tarpeiaque fulmina iurat,
Et Martis frameam, & Cirrhaei ſpicula vatis;
Per calamos venatricis, pharetramque puellae,
Perque tuum, pater Aegaei Neptune, tridentem;
Addit & Herculeos arcus, haſtamque Mineruae,
Quicquid habent telorum armamentaria coeli.
Si vero & pater eſt, comedam, inquit, flebile gnati
Sinciput elixi, Pharioque madentis aceto.

Sunt, in Fortunae qui caſibus omnia ponant,
Et nullo credant mundum rectore moueri,
Natura voluente vices & lucis, & anni,
Atque ideo intrepidi quaecunque altaria tangunt.
Eſt alius, metuens ne crimen poena ſequatur,
Hic putat eſſe Deos, & peierat, atque ita ſecum;
Decernat quodcunque volet de corpore noſtro
Iſis, & irato feriat mea lumina ſiſtro,
Dummodo vel caecus teneam, quos abnego, nummos.
Et phtiſis, & vomicae putres, & dimidium crus
Sunt tanti? pauper locupletem optare podagram
Nec dubitet Ladas, ſi non eget Anticyra, nec
Archigene: quid enim velocis gloria plantae
Praeſtat, & eſuriens Piſaeae ramus oliuae?
Vt ſit magna, tamen certe lenta ira Deorum eſt.
Si curant igitur cunctos punire nocentes,
Quando ad me venient? ſed & exorabile numen
Fortaſſe experiar: ſolet his ignoſcere. multi
Committunt eadem diuerſo crimina fato.
Ille crucem ſceleris pretium tulit, hic diadema.
Sic animum dirae trepidum formidine culpae
Confirmant. tunc te ſacra ad delubra vocantem
Praecedit, trahere imo vltro, ac vexare paratus.
Nam cum magna malae ſupereſt audacia cauſae,
Creditur a multis fiducia: mimum agit ille,
Vrbani qualem fugitiuus ſcurra Catulli.
Tu miſer exclamas, vt Stentora vincere poſſis,
Vel potius quantum Gradiuus Homericus: audis,
Iupiter, haec? nec labra moues, cum mittere vocem
Debueras, vel marmoreus, vel aheneus? aut cur
In carbone tuo charta pia thura ſoluta
Ponimus, & ſectum vituli iecur, albaque porci
Omenta? vt video, nullum diſcrimen habendum eſt
Effigi-

Effigies inter veſtras, ſtatuamque Vagelli.
Accipe, quae contra valeat ſolatia ferre,
Et qui nec Cynicos, nec Stoica dogmata legit
A Cynicis tunica diſtantia; non Epicurum
Suſpicit exigui laetum plantaribus horti.
Curentur dubii medicis maioribus aegri,
Tu venam vel diſcipulo committe Philippi.
Si nullum in terris tam deteſtabile factum
Oſtendis, taceo; nec pugnis caedere pectus
Te veto, nec plana faciem contundere palma:
Quandoquidem accepto claudenda eſt ianua damno,
Et maiore domus gemitu, maiore tumultu
Planguntur nummi, quam funera. nemo dolorem
Fingit in hoc caſu, veſtem diducere ſummam
Contentus, vexare oculos humore coacto.
Ploratur lachrymis amiſſa pecunia veris.
Sed ſi cuncta vides ſimili fora plena querela;
Si, decies lectis diuerſa parte tabellis,
Vana ſuperuacui dicunt chirographa ligni,
Arguit ipſorum quos litera, gemmaque princeps
Sardonychum, loculis quae cuſtoditur eburnis:
Ten', o delicias, extra communia cenſes
Ponendum? Qui tu gallinae filius albae,
Nos viles pulli nati infelicibus ouis?
Rem pateris modicam, & mediocri bile ferendam,
Si flectas oculos maiora ad crimina: Confer
Conductum latronem, incendia ſulphure coepta,
Atque dolo, primos cum ianua colligit ignes:
Confer & hos, veteris qui tollunt grandia templi
Pocula adorandae rubiginis & populorum
Dona, vel antiquo poſitas a rege coronas.
Haec ibi ſi non ſunt, minor extat ſacrilegus, qui
Radat inaurati femur Herculis, & faciem ipſam
Neptuni, qui bracteolam de Caſtore ducat.
An dubitet, ſolitus totum conflare Tonantem?
Confer & artifices, mercatoremque veneni,
Et deducendum corio bouis in mare, cum quo

Clauditur aduerſis innoxia ſimia fatis.
Haec quota pars ſcelerum, quae cuſtos Gallicus vrbis
Vſque a Lucifero, donec lux occidat, audit?
Humani generis mores tibi noſſe volenti
Sufficit vna domus; paucos conſume dies, &
Dicere te miſerum, poſtquam illinc veneris, aude.
Quis tumidum guttur miratur in Alpibus? aut quis
In Meroë craſſo maiorem infante mamillam?
Caerula quis ſtupuit Germani lumina, flauam
Caeſariem, & madido torquentem cornua cirro?
Nempe quod haec illis natura eſt omnibus vna.
Ad ſubitas Thracum volucres, nubemque ſonoram
Pygmaeus paruis currit bellator in armis:
Mox impar hoſti, raptuſque per aëra curuis
Vnguibus a ſaeua fertur grue: Si videas hoc
Gentibus in noſtris, riſu quatiare: Sed illic,
Quanquam eadem aſſidue ſpectentur praelia, ridet
Nemo, vbi tota cohors pede non eſt altior vno.
Nullane periuri capitis, fraudiſque nefandae
Poena erit? abreptum crede hunc grauiore catena
Protinus, & noſtro (quid plus velit ira?) necari
Arbitrio. manet illa tamen iactura, nec vnquam
Depoſitum tibi ſoſpes erit: ſed corpore trunco
Inuidioſa dabit minimus ſolatia ſanguis:
At vindicta bonum vita iucundius ipſa.
Nempe hoc indocti, quorum praecordia nullis
Interdum, aut leuibus videas flagrantia cauſis.
Quantulacunque adeo eſt occaſio, ſufficit irae.
Chryſippus non dicet idem, nec mite Thaletis
Ingenium, dulcique ſenex vicinus Hymetto,
Qui partem acceptae ſaeua inter vincla cicutae
Accuſatori nollet dare. Plurima felix
Paulatim vitia, atque errores exuit omnes,
Prima docet rectum Sapientia: *quippe minuti*
Semper & infirmi eſt animiexiguique voluptas

Vltio. continuo ſic collige, quod vindicta
Nemo magis gaudet, quam foemina. cur tamen hos tu
Euaſiſſe putes, quos diri conſcia facti
Mens habet attonitos, & ſurdo verbere caedit,
Occultum quatiente animo tortore flagellum?
Poena autem vehemens, ac multo ſaeuior illis,
Quas & Caeditius grauis inuenit aut Rhadamanthus,
Nocte dieque ſuum geſtare in pectore teſtem.
Spartano cuidam reſpondit Pythia vates,
Haud impunitum quondam fore, quod dubitaret
Depoſitum retinere, & fraudem iure tueri
Iurando: Quaerebat enim quae numinis eſſet
Mens; & an hoc illi facinus ſuaderet Apollo?
Reddidit ergo metu, non moribus; & tamen omnem
Vocem adyti dignam templo, veramque probauit,
Extinctus tota pariter cum prole domoque,
Et quamuis longa deductis gente propinquis.
Has patitur poenas peccandi ſola voluntas.
Nam ſcelus intra ſe tacitum qui cogitat vllum,
Facti crimen habet: cedo ſi conata peregit?
Perpetua anxietas, nec menſae tempore ceſſat:
Faucibus vt morbo ſiccis, interque molares
Difficili creſcente cibo. ſed vina miſellus
Exſpuit: Albani veteris pretioſa ſenectus
Diſplicet. oſtendas melius, denſiſſima ruga
Cogitur in frontem, velut acri ducta Falerno.
Nocte breuem ſi forte indulſit cura ſoporem,
Et toto verſata toro iam membra quieſcunt,
Continuo templum, & violati numinis aras,
Et (quod praecipuis mentem ſudoribus vrget)
Te videt in ſomnis. tua ſacra & maior imago
Humana turbat pauidum, cogitque fateri.
Hi ſunt qui trepidant, & ad omnia fulgura pallent,

Cum tonat; exanimes primo quoque murmure coeli:
Non quaſi fortuitus, nec ventorum rabie, ſed
Iratus cadat in terras, & iudicet ignis.
Illa nihil nocuit, cura grauiore timetur
Proxima tempeſtas: velut hoc dilata ſereno.
Praeterea lateris vigili cum febre dolorem
Si coepere pati, miſſum ad ſua corpora morbum
Infeſto credunt a numine: ſaxa Deorum
Haec, & tela putant. pecudem ſpondere ſacello
Balantem, & Laribus criſtam promittere galli
Non audent. quid enim ſperare nocentibus aegris
Conceſſum? vel quae non dignior hoſtia vita?
Mobilis & varia eſt ferme natura malorum.
Cum ſcelus admittunt, ſupereſt conſtantia: quod fas,
Atque nefas, tandem incipiunt ſentire, peractis
Criminibus. tamen ad mores natura recurrit
Damnatos, fixa & mutari neſcia. nam quis
Peccandi finem poſuit ſibi? quando recepit
Eiectum ſemel attrita de fronte ruborem?
Quiſnam hominum eſt, quem tu contentum videris vno
Flagitio? dabit in laqueum veſtigia noſter
Perfidus, & nigri patietur carceris vncum,
Aut maris Aegaei rupem, ſcopuloſque frequentes
Exſulibus magnis. poena gaudebis amara
Nominis inuiſi: tandemque fatebere laetus
Nec ſurdum, nec Tireſiam quenquam eſſe Deorum.

SATYRA DECIMA.
QVARTA.

ARGVMENTVM.

Grauiſſimum eſt huius Satyrae argumentum, in qua parentes reprehendit Iuuenalis, quod malis ipſorum exemplis teneros liberorum ſuorum animos ad luxuriam, profuſionem, crudelitatem, ſuperſtitionem, libidinem, omniaque vitiorum genera efforment. Quare imprimis admonet, vt a puerorum conſortio omnis improbitas omniſque procul abſit obſcoenitas, ob hanc praecipue rationem, quod omnes nimium dociles ſimus ad turpia & praua imitanda, & quae a teneris ediſcuntur, plerumque diu inhaerent. Deinde quid parentes liberis ſuis debeant, quo pacto optimis moribus, ſummaque cum ſinceritate inſtituendi ſint, mira plane iudicii dexteritate & eloquentia exponit; ante omnia neceſſe eſt, vt patres non ſolum nihil peccando, verum etiam ſingula honeſte peragendo, manifeſtum ſe ſuis filiis exemplar exhibeant; vt ita eorum vitam quaſi ſpeculum quoddam intuentes, clarius videant ſuas ipſorum vitas formare & emendare.

Plurima ſunt, Fuſcine, & fama digna ſiniſtra,
Et nitidis maculam haeſuram figentia rebus
Quae monſtrant ipſi pueris traduntque parentes.
Si damnoſa ſenem iuuat alea, ludit & haeres
Bullatus, paruoque eadem mouet arma fritillo.
Nec de ſe melius cuiquam ſperare propinquo
Concedet iuuenis, qui radere tubera terrae,
Boletum condire, & eodem iure natantes
Mergere ficedulas didicit, nebulone parente,
Et cana monſtrante gula. cum ſeptimus annus
Tranſierit puero, nondum omni dente renato,

Barba-

Barbatos licet admoueas mille inde magiſtros,
Hinc totidem, cupiet lauto coenare paratu
Semper, & a magna non degenerare culina.
Mitem animum, & mores modicis erroribus aequos
Praecipit, atque animas ſeruorum, & corpora noſtra
Materia conſtare putat, paribuſque elementis;
An ſaeuire docet Rutilus? qui gaudet acerbo
Plagarum ſtrepitu, & nullam Sirena flagellis
Comparat, Antiphates trepidi laris, ac Polyphemus?
Tum felix, quoties aliquis tortore vocato
Vritur ardenti duo propter lintea ferro.
Quid ſuadet iuueni laetus ſtridore catenae,
Quem mire afficiunt inſcripta ergaſtula, carcer
Ruſticus? Expectas, vt non ſit adultera Largae
Filia, quae nunquam maternos dicere moechos
Tam cito, nec tanto poterit contexere curſu,
Vt non ter decies reſpiret? conſcia matri
Virgo fuit: ceras nunc hac dictante puſillas
Implet & ad moechum dat eiſdem ferre cinaedis.
Sic natura iubet: *Velocius & citius nos*
Corrumpunt vitiorum exempla domeſtica, magnis
Cum ſubeunt animos auctoribus. Vnus & alter
Forſitan haec ſpernant iuuenes, quibus arte benigna,
Et meliore luto finxit praecordia Titan.
Sed reliquos fugienda patrum veſtigia ducunt;
Et monſtrata diu veteris trahit orbita culpae.
Abſtineas igitur damnandis; huius enim vel
Vna potens ratio eſt, ne crimina noſtra ſequantur
Ex nobis geniti; quoniam *dociles imitandis*
Turpibus & prauis omnes ſumus; & Catilinam
Quocunque in populo videas, quocunque ſub axe;
Sed nec Brutus erit, Bruti nec auunculus vſquam.
Nil dictu foedum, viſuque haec limina tangat,

Intra

Intra quae puer eſt. procul hinc, procul inde puellae
Lenonum, & cantus pernoctantis paraſiti.
Maxima debetur puero reuerentia. Si quid
Turpe paras, ne tu pueri contempſeris annos:
Sed peccaturo obſtet tibi filius infans.
Nam ſi quid dignum Cenſoris fecerit ira
Quandoque, & ſimilem tibi ſe non corpore tantum,
Nec vultu dederit, morum quoque filius, & qui
Omnia deterius tua per veſtigia peccet,
Corripies nimirum, & caſtigabis acerbo
Clamore, ac poſt haec tabulas mutare parabis.
Vnde tibi frontem, libertatemque parentis,
Cum facias peiora ſenex? vacuumque cerebro
Jampridem caput hoc ventoſa cucurbita quaerat?
Hoſpite venturo, ceſſabit nemo tuorum:
Verre pauimentum, nitidas oſtende columnas,
Arida cum tota deſcendat aranea tela:
Hic laeue argentum, vaſa aſpera tergeat alter:
Vox domini furit inſtantis, virgamque tenentis.
Ergo miſer trepidas, ne ſtercore foeda canino
Atria diſpliceant oculis venientis amici?
Ne perfuſa luto ſit porticus; & tamen vno
Semodio ſcobis haec emendat ſeruulus vnus:
Illud non agitas, vt ſanctam filius omni
Aſpiciat ſine labe domum, vitioque carentem?
Gratum eſt, quod patriae ciuem populoque dediſti,
Si facis, vt patriae ſit idoneus, vtilis agris,
Vtilis & bellorum, & pacis rebus agendis.
Plurimum enim intererit, quibus artibus, & quibus hunc tu
Moribus inſtituas. Serpente ciconia pullos
Nutrit, & inuenta per deuia rura lacerta:
Illi eadem ſumptis quaerunt animalia pinnis.
Vultur iumento & canibus, crucibuſque relictis,
Ad foetus properat, partemque cadaueris affert.
Hinc eſt ergo cibus magni quoque vulturis, & ſe
Paſcen-

centis, propria cum iam facit arbore nidos.
Sed leporem, aut capream, famulae Iouis, & generoſae
In ſaltu venantur aues: hinc praeda cubili
Ponitur: inde autem, cum ſe matura leuarit
Progenies ſtimulante fame, feſtinat ad illam,
Quam primum praedam rupto guſtauerat ouo.
Aedificator erat Centronius, & modo curuo
Littore Caietae, ſumma nunc Tiburis arce,
Nunc Praeneſtinis in montibus, alta parabat
Culmina villarum, Graecis, longeque petitis
Marmoribus, vincens Fortunae atque Herculis aedem;
Vt ſpado vincebat Capitolia noſtra Poſides.
Dum ſic ergo habitat Centronius, imminuit rem,
Fregit opes, nec parua tamen menſura relictae
Partis erat: totam hanc turbauit filius amens,
Dum meliore nouas attolit marmore villas.
Quidam ſortiti metuentem Sabbata patrem,
Nil praeter nubes, & coeli numen adorant;
Nec diſtare putant humana carne ſuillam,
Qua pater abſtinuit; mox & praeputia ponunt:
Romanas autem ſoliti contemnere leges,
Iudaicum ediſcunt, & ſeruant, ac metuunt ius,
Tradidit arcano quodcunque volumine Moſes.
Non monſtrare vias, eadem niſi ſacra colenti;
Quaeſitum ad fontem ſolos deducere verpos.
Sed pater in cauſa, cui ſeptima quaeque fuit lux
Ignaua, & partem vitae non attigit vllam.
Sponte tamen iuuenes imitantur caetera; ſolam
Inuiti quoque auaritiam exercere iubentur.
Fallit enim vitium ſpecie virtutis, & vmbra,
Cum ſit triſte habitu, vultuque & veſte ſeuerum.
Nec dubie tanquam frugi laudatur auarus,
Tanquam parcus homo, & rerum tutela ſuarum
Certa magis, quam ſi fortunas ſeruet eaſdem
Heſpe-

Heſperidum ſerpens, aut Ponticus. adde quod hunc, de
Quo loquor, egregium populus putat, acquirendi
Artificem: quippe his creſcunt patrimonia fabris.
Sed creſcunt quocunque modo, maioraque fiunt
Incude aſſidua, ſemperque ardente camino.
Et pater ergo animi felices credit auaros,
Qui miratur opes, qui nulla exempla beati
Pauperis eſſe putat: iuuenes hortatur, vt illam
Ire viam pergant, & eidem incumbere ſectae.
Sunt quaedam vitiorum elementa: his protinus illos
Imbuit, & cogit minimas ediſcere ſordes.
Mox acquirendi docet inſatiabile votum.
Seruorum ventres modio caſtigat iniquo,
Ipſe quoque eſuriens: neque enim omnia ſuſtinet vnquam
Mucida coerulei panis conſumere fruſta,
Heſternum ſolitus medio ſeruare minutal
Septembri; nec non differre in tempora coenae
Alterius, conchem aeſtiuam cum parte lacerti
Signatam, vel dimidio putrique ſiluro,
Filaque ſectiui numerata includere porri.
Inuitatus ad haec aliquis de ponte negauit.
Sed quo diuitias haec per tormenta coactas?
Cum furor haud dubius, cum ſit manifeſta phreneſis,
Vt locuples moriaris, egenti viuere fato?
Interea pleno cum turget ſacculus ore,
Creſcit amor nummi, quantum ipſa pecunia creuit;
Et minus hanc optat, qui non habet. ergo paratur
Altera villa tibi, cum rus non ſufficit vnum,
Et proferre libet fines; maiorque videtur,
Et melior vicina ſeges: mercaris & hanc, &
Arbuſta, & denſa montem qui canet oliua:
Quorum ſi pretio dominus non vincitur vllo,

Nocte boues macri, laſſoque famelica collo
Iumenta ad virides huius mittentur ariſtas;
Nec prius inde domum, quam tota noualia ſaeuos
In ventres abeant, vt credas falcibus actum.
Dicere vix poſſis, quam multi talia plorent,
Et quot venales iniuria fecerit agros.
Sed qui ſermones? quam foedae buccina famae?
Quid nocet haec? inquit. tunicam mihi malo lupini,
Quam ſi me toto laudet vicinia pago,
Exigui ruris pauciſſima farra ſecantem.
Scilicet & morbis & debilitate carebis,
Et luctum & curam effugies, & tempora vitae
Longa tibi poſt haec fato meliore dabuntur;
Si tantum culti ſolus poſſederis agri,
Quantum ſub Tatio populus Romanus arabat.
Mox etiam fractis aetate, ac Punica paſſis
Proelia, vel Pyrrhum immanem, gladioſque Moloſſos,
Tandem pro multis vix iugera bina dabantur
Vulneribus. merces haec ſanguinis atque laboris
Nullis viſa vnquam meritis minor, aut ingratae
Curta fides patriae. ſaturabat glebula talis
Patrem ipſum, turbamque caſae, qua foeta iacebat
Vxor, & infantes ludebant quatuor, vnus
Vernula, tres domini: ſed magnis fratribus horum
A ſcrobe vel ſulco redeuntibus, altera coena
Amplior, & grandes fumabant pultibus ollae.
Nunc modus hic agri noſtro non ſufficit horto.
Inde fere ſcelerum cauſae, nec plura venena
Miſcuit, aut ferro graſſatur ſaepius vllum
Humanae mentis vitium, quam ſaeua cupido
Indomiti cenſus. nam diues qui fieri vult,
Et cito vult fieri. ſed quae reuerentia legum?
Quis metus, aut pudor eſt vnquam properantis auari?
Viuite contenti caſulis & collibus iſtis,

O pue-

O pueri, Marſus dicebat & Hernicus olim,
Veſtinuſque ſenex; panem quaeramus aratro,
Quis ſatis eſt menſis: laudant hoc numina ruris,
Quorum ope & auxilio, gratae poſt munus ariſtae,
Contingunt homini veteris faſtidia quercus.
Nil vetitum feciſſe volet, quem non pudet alto
Per glaciem perone tegi; qui ſummouet Euros
Pellibus inuerſis. peregrina, ignotaque nobis
Ad ſcelus atque nefas, quaecunque eſt, purpura ducit.
Haec illi veteres praecepta minoribus: at nunc
Poſt finem autumni media de nocte ſupinum
Clamoſus iuuenem pater excitat: accipe ceras,
Scribe, puer, vigila, cauſas age, perlege rubras
Maiorum leges, aut vitem poſce libello.
Sed caput intactum buxo, nareſque piloſas
Annotet, & grandes miretur Laelius alas.
Dirue Maurorum attegias, caſtella Brigantum,
Vt locupletem aquilam tibi ſexageſimus annus
Afferat: aut longos caſtrorum ferre labores
Si piget, & trepidum ſoluunt tibi cornua ventrem
Cum lituis audita, pares, quod vendere poſſis
Pluris dimidio, nec te faſtidia mercis
Vllius ſubeant ablegandae Tiberim vltra:
Neu credas ponendum aliquid diſcriminis inter
Vnguenta, & corium. *lucri bonus eſt odor ex re*
Qualibet. illa tuo ſententia ſemper in ore
Verſetur, Dis atque ipſo Ioue digna, poëtae:
Vnde habeas quaerit nemo; ſed oportet habere.
Hoc monſtrant vetulae pueris repentibus aſſae:
Hoc diſcunt omnes ante Alpha & Beta puellae.
Talibus inſtantem monitis quemcunque parentem
Sic poſſem affari: dic, o vaniſſime, quis te
Feſtinare iubet? meliorem praeſto magiſtro
Diſcipulum. Securus abi: Vinceris, vt Aiax
Praeteriit Telamonem, vt Pelea vicit Achilles.

Barbatos licet admoueas mille inde magiſtros,
Hinc totidem, cupiet lauto coenare paratu
Semper, & a magna non degenerare culina.
Mitem animum, & mores modicis erroribus aequos
Praecipit, atque animas ſeruorum, & corpora noſtra
Materia conſtare putat, paribuſque elementis;
An ſaeuire docet Rutilus? qui gaudet acerbo
Plagarum ſtrepitu, & nullam Sirena flagellis
Comparat, Antiphates trepidi laris, ac Polyphemus?
Tum felix, quoties aliquis tortore vocato
Vritur ardenti duo propter lintea ferro.
Quid ſuadet iuueni laetus ſtridore catenae,
Quem mire afficiunt inſcripta ergaſtula, carcer
Ruſticus? Expectas, vt non ſit adultera Largae
Filia, quae nunquam maternos dicere moechos
Tam cito, nec tanto poterit contexere curſu,
Vt non ter decies reſpiret? conſcia matri
Virgo fuit: ceras nunc hac dictante puſillas
Implet & ad moechum dat eiſdem ferre cinaedis.
Sic natura iubet: *Velocius & citius nos*
Corrumpunt vitiorum exempla domeſtica, magnis
Cum ſubeunt animos auctoribus. Vnus & alter
Forſitan haec ſpernant iuuenes, quibus arte benigna,
Et meliore luto finxit praecordia Titan.
Sed reliquos fugienda patrum veſtigia ducunt;
Et monſtrata diu veteris trahit orbita culpae.
Abſtineas igitur damnandis; huius enim vel
Vna potens ratio eſt, ne crimina noſtra ſequantur
Ex nobis geniti: quoniam *dociles imitandis*
Turpibus & prauis omnes ſumus; & Catilinam
Quocunque in populo videas, quocunque ſub axe:
Sed nec Brutus erit, Bruti nec auunculus vſquam.
Nil dictu foedum, viſuque haec limina tangat,

Intra

Intra quae puer eſt. procul hinc, procul inde puellae
Lenonum, & cantus pernoctantis paraſiti.
Maxima debetur puero reuerentia. Si quid
Turpe paras, ne tu pueri contempſeris annos:
Sed peccaturo obſtet tibi filius infans.
Nam ſi quid dignum Cenſoris fecerit ira
Quandoque, & ſimilem tibi ſe non corpore tantum,
Nec vultu dederit, morum quoque filius, & qui
Omnia deterius tua per veſtigia peccet,
Corripies nimirum, & caſtigabis acerbo
Clamore, ac poſt haec tabulas mutare parabis.
Vnde tibi frontem, libertatemque parentis,
Cum facias peiora ſenex? vacuumque cerebro
Iampridem caput hoc ventoſa cucurbita quaerat?
Hoſpite venturo, ceſſabit nemo tuorum:
Verre pauimentum, nitidas oſtende columnas,
Arida cum tota deſcendat aranea tela:
Hic laeue argentum, vaſa aſpera tergeat alter:
Vox domini furit inſtantis, virgamque tenentis.
Ergo miſer trepidas, ne ſtercore foeda canino
Atria diſpliceant oculis venientis amici?
Ne perfuſa luto ſit porticus; & tamen vno
Semodio ſcobis haec emendat ſeruulus vnus:
Illud non agitas, vt ſanctam filius omni
Aſpiciat ſine labe domum, vitioque carentem?
Gratum eſt, quod patriae ciuem populoque dediſti,
Si facis, vt patriae ſit idoneus, vtilis agris,
Vtilis & bellorum, & pacis rebus agendis.
Plurimum enim intererit, quibus artibus, & quibus hunc tu
Moribus inſtituas. Serpente ciconia pullos
Nutrit, & inuenta per deuia rura lacerta:
Illi eadem ſumptis quaerunt animalia pinnis.
Vultur iumento & canibus, crucibusque relictis,
Ad foetus properat, partemque cadaueris affert.
Hinc eſt ergo cibus magni quoque vulturis, & ſe
Paſcen-

Paſcentis, propria cum iam facit arbore nidos.
Sed leporem, aut capream, famulae Iouis, & generoſae
In ſaltu venantur aues: hinc praeda cubili
Ponitur: inde autem, cum ſe matura leuarit
Progenies ſtimulante fame, feſtinat ad illam,
Quam primum praedam rupto guſtauerat ouo.
Aedificator erat Centronius, & modo curuo
Littore Caietae, ſumma nunc Tiburis arce,
Nunc Praeneſtinis in montibus, alta parabat
Culmina villarum, Graecis, longeque petitis
Marmoribus, vincens Fortunae atque Herculis aedem;
Vt ſpado vincebat Capitolia noſtra Poſides.
Dum ſic ergo habitat Centronius, imminuit rem,
Fregit opes, nec parua tamen menſura relictae
Partis erat: totam hanc turbauit filius amens,
Dum meliore nouas attolit marmore villas.
Quidam ſortiti metuentem Sabbata patrem,
Nil praeter nubes, & coeli numen adorant;
Nec diſtare putant humana carne ſuillam,
Qua pater abſtinuit; mox & praeputia ponunt:
Romanas autem ſoliti contemnere leges,
Iudaicum ediſcunt, & ſeruant, ac metuunt ius,
Tradidit arcano quodcunque volumine Moſes.
Non monſtrare vias, eadem niſi ſacra colenti;
Quaeſitum ad fontem ſolos deducere verpos.
Sed pater in cauſa, cui ſeptima quaeque fuit lux
Ignaua, & partem vitae non attigit vllam.
Sponte tamen iuuenes imitantur caetera; ſolam
Inuiti quoque auaritiam exercere iubentur.
Fallit enim vitium ſpecie virtutis, & vmbra,
Cum ſit triſte habitu, vultuque & veſte ſeuerum.
Nec dubie tanquam frugi laudatur auarus,
Tanquam parcus homo, & rerum tutela ſuarum
Certa magis, quam ſi fortunas ſeruet eaſdem

Heſpe-

Heſperidum ſerpens, aut Ponticus. adde quod hunc, de
Quo loquor, egregium populus putat, acquirendi
Artificem: quippe his creſcunt patrimonia fabris.
Sed creſcunt quocunque modo, maioraque fiunt
Incude aſſidua, ſemperque ardente camino.
Et pater ergo animi felices credit auaros,
Qui miratur opes, qui nulla exempla beati
Pauperis eſſe putat: iuuenes hortatur, vt illam
Ire viam pergant, & eidem incumbere ſectae.
Sunt quaedam vitiorum elementa: his protinus illos
Imbuit, & cogit minimas ediſcere ſordes.
Mox acquirendi docet inſatiabile votum.
Seruorum ventres modio caſtigat iniquo,
Ipſe quoque eſuriens: neque enim omnia ſuſtinet vnquam
Mucida coerulei panis conſumere fruſta,
Heſternum ſolitus medio ſeruare minutal
Septembri; nec non differre in tempora coenae
Alterius, conchem aeſtiuam cum parte lacerti
Signatam, vel dimidio putrique ſiluro,
Filaque ſectiui numerata includere porri.
Inuitatus ad haec aliquis de ponte negauit.
Sed quo diuitias haec per tormenta coactas?
Cum furor haud dubius, cum ſit manifeſta phreneſis,
Vt locuples moriaris, egenti viuere fato?
Interea pleno cum turget ſacculus ore,
Creſcit amor nummi, quantum ipſa pecunia creuit;
Et minus hanc optat, qui non habet. ergo paratur
Altera villa tibi, cum rus non ſufficit vnum,
Et proferre libet fines; maiorque videtur,
Et melior vicina ſeges: mercaris & hanc, &
Arbuſta, & denſa montem qui canet oliua:
Quorum ſi pretio dominus non vincitur vllo,

Nocte boues macri, laſſoque famelica collo
Iumenta ad virides huius mittentur ariſtas;
Nec prius inde domum, quam tota noualia ſaeuos
In ventres abeant, vt credas falcibus actum.
Dicere vix poſſis, quam multi talia plorent,
Et quot venales iniuria fecerit agros.
Sed qui ſermones? quam foedae buccina famae?
Quid nocet haec? inquit. tunicam mihi malo lupini,
Quam ſi me toto laudet vicinia pago,
Exigui ruris pauciſſima farra ſecantem.
Scilicet & morbis & debilitate carebis,
Et luctum & curam effugies, & tempora vitae
Longa tibi poſt haec fato meliore dabuntur;
Si tantum culti ſolus poſſederis agri,
Quantum ſub Tatio populus Romanus arabat.
Mox etiam fractis aetate, ac Punica paſſis
Proelia, vel Pyrrhum immanem, gladioſque Moloſſos,
Tandem pro multis vix iugera bina dabantur
Vulneribus. merces haec ſanguinis atque laboris
Nullis viſa vnquam meritis minor, aut ingratae
Curta fides patriae. ſaturabat glebula talis
Patrem ipſum, turbamque caſae, qua foeta iacebat
Vxor, & infantes ludebant quatuor, vnus
Vernula, tres domini: ſed magnis fratribus horum
A ſcrobe vel ſulco redeuntibus, altera coena
Amplior, & grandes fumabant pultibus ollae.
Nunc modus hic agri noſtro non ſufficit horto.
Inde fere ſcelerum cauſae, nec plura venena
Miſcuit, aut ferro graſſatur ſaepius vllum
Humanae mentis vitium, quam ſaeua cupido
Indomiti cenſus. nam diues qui fieri vult,
Et cito vult fieri. ſed quae reuerentia legum?
Quis metus, aut pudor eſt vnquam properantis auari?
Viuite contenti caſulis & collibus iſtis,

O pue-

O pueri, Marſus dicebat & Hernicus olim,
Veſtinuſque ſenex; panem quaeramus aratro,
Quis ſatis eſt menſis: laudant hoc numina ruris,
Quorum ope & auxilio, gratae poſt munus ariſtae,
Contingunt homini veteris faſtidia quercus.
Nil vetitum feciſſe volet, quem non pudet alto
Per glaciem perone tegi; qui ſummouet Euros
Pellibus inuerſis. peregrina, ignotaque nobis
Ad ſcelus atque nefas, quaecunque eſt, purpura ducit.
Haec illi veteres praecepta minoribus: at nunc
Poſt finem autumni media de nocte ſupinum
Clamoſus iuuenem pater excitat: accipe ceras,
Scribe, puer, vigila, cauſas age, perlege rubras
Maiorum leges, aut vitem poſce libello.
Sed caput intactum buxo, nareſque piloſas
Annotet, & grandes miretur Laelius alas.
Dirue Maurorum attegias, caſtella Brigantum,
Vt locupletem aquilam tibi ſexageſimus annus
Afferat: aut longos caſtrorum ferre labores
Si piget, & trepidum ſoluunt tibi cornua ventrem
Cum lituis audita, pares, quod vendere poſſis
Pluris dimidio, nec te faſtidia mercis
Vllius ſubeant ablegandae Tiberim vltra:
Neu credas ponendum aliquid diſcriminis inter
Vnguenta, & corium. *lucri bonus eſt odor ex re*
Qualibet. illa tuo ſententia ſemper in ore
Verſetur, Dis atque ipſo Ioue digna, poëtae:
Vnde habeas quaerit nemo; ſed oportet habere.
Hoc monſtrant vetulae pueris repentibus aſſae:
Hoc diſcunt omnes ante Alpha & Beta puellae.
Talibus inſtantem monitis quemcunque parentem
Sic poſſem affari: dic, o vaniſſime, quis te
Feſtinare iubet? meliorem praeſto magiſtro
Diſcipulum. Securus abi: Vinceris, vt Aiax
Praeteriit Telamonem, vt Pelea vicit Achilles.

Parcendum eſt teneris; nondum impleuere medullas
Maturae mala nequitiae: aſt cum pectere barbam
Coeperit, & longi mucronem admittere cultri,
Falſus erit teſtis, vendet periuria ſumma
Exigua, & Cereris tangens aramque pedemque.
Elatam iam crede nurum, ſi limina veſtra
Mortifera cum dote ſubit. quibus illa premetur
Per ſomnum digitis! Nam quae terraque marique
Acquirenda putas, breuior via conferet illi.
Nullus enim magni ſceleris labor. haec ego nunquam
Mandaui, dices olim, nec talia ſuaſi?
Mentis cauſa malae tamen eſt, & origo penes te.
Nam quiſquis magni cenſus praecepit amorem,
Et laeuo monitu pueros producit auaros;
Et qui per fraudes patrimonia conduplicare
Dat libertatem, & totas effundit habenas
Curriculo; quem ſi reuoces, ſubſiſtere neſcit,
Et te contempto rapitur, metiſque relictis.
Nemo ſatis credit tantum delinquere, quantum
Permittas: adeo indulgent ſibi latius ipſi.
Cum dicis iuueni, ſtultum, qui donet amico,
Qui paupertatem leuet, attollatque propinqui;
Et ſpoliare doces, & circumſcribere, & omni
Crimine diuitias acquirere, quarum amor in te,
Quantus erat patriae Deciorum in pectore, quantum
Dilexit Thebas, ſi Graecia vera, Menoeceus:
In quorum ſulcis legiones dentibus anguis
Cum clypeis naſcuntur, & horrida bella capeſſunt
Continuo, tanquam & tubicen ſurrexerit vna.
Ergo ignem, cuius ſcintillas ipſe dediſti,
Flagrantem late, & rapientem cuncta videbis.
Nec tibi parcetur miſero, trepidumque magiſtrum
In cauea magno fremitu leo tollet alumnus.
Nota Mathematicis geneſis tua: ſed graue tardas

Expe-

Expectare colus. morieris ſtamine nondum
Abrupto: iam nunc obſtas, & vota moraris;
Iam torquet iuuenem longa & ceruina ſenectus.
Ocyus Archigenem quaere, atque eme quod Mithridates
Compoſuit, ſi vis aliam decerpere ficum,
Atque alias tractare roſas: medicamen habendum eſt,
Sorbere ante cibum quod debeat & pater & Rex.
Monſtro voluptatem egregiam, cui nulla theatra,
Nulla aequare queas Praetoris pulpita lauti,
Si ſpectes, quanto capitis diſcrimine conſtent
Incrementa domus, aerata multus in arca
Fiſcus, & ad vigilem ponendi Caſtora nummi,
Ex quo Mars vltor galeam quoque perdidit, & res
Non potuit ſeruare ſuas. ergo omnia Florae
Et Cereris licet, & Cybeles aulaea relinquas.
Tanto maiores humana negotia ludi.
An magis oblectant animum iactata petauro
Corpora, quique ſolent rectum deſcendere funem?
Quam tu, Corycia ſemper qui puppe moraris,
Atque habitas, Coro ſemper tollendus & Auſtro,
Perditus, ac vilis ſacci mercator olentis?
Qui gaudes pingue antiquae de littore Cretae
Paſſum, & municipes Iouis aduexiſſe lagenas?
Hic tamen ancipiti figens veſtigia planta
Victum illa mercede parat, brumamque famemque
Illa reſte cauet: tu propter mille talenta,
Et centum villas temerarius. aſpice portus,
Et plenum magnis trabibus mare. plus hominum eſt iam
In pelago: veniet claſſis, quocunque vocarit
Spes lucri, nec Carpathium, Gaetulaque tantum
Aequora tranſiliet: ſed longe Calpe relicta,
Audiet Herculeo ſtridentem gurgite ſolem.

Grande operae pretium eſt, vt tenſo folle reuert
Inde domum poſſis, tumidaque ſuperbus aluta,
Oceani monſtra, & iuuenes vidiſſe marinos.
Non vnus mentes agitat furor. ille ſororis
In manibus vultu Eumenidum terretur & igni.
Hic boue percuſſo mugire Agamemnona credit,
Aut Ithacum. parcat tunicis licet atque lacernis,
Curatoris eget, qui nauem mercibus implet
Ad ſummum latus, & tabula diſtinguitur vnda:
Cum ſit cauſa mali tanti, & diſcriminis huius,
Conciſum argentum in titulos facieſque minutas.
Occurrunt nubes & fulgura: ſoluite funem,
Frumenti dominus clamat, piperiſque coëmpti;
Nil color hic coeli, nil faſcia nigra minatur:
Aeſtiuum tonat. Infelix, ac forſitan ipſa
Nocte cadet fractis trabibus, fluctuque premetur
Obrutus, & zonam laeua morſuque tenebit.
Sed, cuius votis modo non ſuffecerat aurum,
Quod Tagus, & rutila voluit Pactolus arena,
Frigida ſufficient velantes inguina panni,
Exiguuſque cibus, merſa rate naufragus aſſem
Dum rogat, & picta ſe tempeſtate tuetur.
Tantis parta malis, cura maiore metuque
Seruantur. *miſera eſt magni cuſtodia cenſus.*
Diſpoſitis praediues hamis vigilare cohortem
Seruorum noctu Licinus iubet, attonitus pro
Electro, ſigniſque ſuis, Phrygiaque columna,
Atque ebore, & lata teſtudine. dolia nudi
Non ardent Cynici: ſi fregeris, altera fiet
Cras domus; aut eadem plumbo commiſſa manebit.
Senſit Alexander, teſta cum vidit in illa
Magnum habitatorem, quanto felicior hic, qui
Nil cuperet, quam qui totum ſibi poſceret orbem,
Paſſurus geſtis aequanda pericula rebus.
Nullum numen habes, ſi ſit prudentia; nos te,

Nos facimus, Fortuna, Deam. menſura tamen quae
Sufficiat cenſus, ſi quis me conſulat, edam.
In quantum ſitis atque fames & frigora poſcunt:
Quantum, Epicure, tibi paruis ſuffecit in hortis;
Quantum Socratici ceperunt ante Penates.
Nunquam aliud natura, aliud ſapientia dicit.
Acribus exemplis videor te claudere; miſce
Ergo aliquid noſtris de moribus: effice ſummam,
Bis ſeptem ordinibus quam lex dignatur Othonis.
Haec quoque ſi rugam trahit, extenditque labellum;
Sume duos Equites, fac tertia quadringenta:
Si nondum impleui gremium, ſi panditur vltra:
Nec Croeſi fortuna vnquam, nec Perſica regna
Sufficient animo, nec diuitiae Narciſſi,
Indulſit Caeſar cui Claudius omnia, cuius
Paruit imperiis, vxorem occidere iuſſus.

SATYRA DECIMA QVINTA.

ARGVMENTVM.

Hanc Satyram in Aegypto ſcripſit Iuuenalis, in qua primum ridiculam Aegyptiorum Superſtitionem reprehendit, qui crocodilos, cercopithecas, canes, imo ipſa porra pro numinibus habent. deinde in immanem illorum crudelitatem inuehitur, qui praepoſtera quadam religione feras & bruta animalia ſuperſtitioſe colentes, homines iugulare & occidere non dubitant; ferinis carnibus abſtinentes, humanis veſci non haeſitant. tum praelium quoddam, quod ipſe viderat inter Ombitas & Tentyritas, duos Aegypti populos, commiſſum, particulariter deſcribit, in quo cum, fugatis Ombitis, vnus eorum nimia

formidine curſum praecipitans laberetur pedibus, captus eſt a Tentyritis, & fruſtillatim diſcerptus, ſummaque cum immanitate deuoratus: qua occaſione humanitatem & clementiam homini ab homine debitam mira verborum ſuauitate commendat, & e contra efferatam hominum in homines immanitatem condemnat, cum omnes natura ad mutuum auxilium, mutuamque beneuolentiam naſcamur.

Quis neſcit, Voluſi Bithynice, qualia demens
Aegyptus portenta colat? Crocodilon adorat
Pars haec; illa pauet ſaturam ſerpentibus Ibin.
Effigies ſacri nitet aurea cercopitheci,
Dimidio magicae reſonant vbi Memnone chordae,
Atque vetus Thebe centum iacet obruta portis.
Illic coeruleos, hic piſcem fluminis, illic
Oppida tota canem venerantur, nemo Dianam.
Porrum & caepe nefas violare, aut frangere morſu.
O ſanctas gentes, quibus haec naſcuntur in hortis
Numina! lanatis animalibus abſtinet omnis
Menſa. nefas illic foetum iugulare capellae;
Carnibus humanis veſci licet. attonito cum
Tale ſuper coenam facinus narraret Vlyſſes
Alcinoo, bilem aut riſum fortaſſe quibuſdam
Mouerat, vt mendax Aretalogus. in mare nemo
Hunc abicit, ſaeua dignum veraque Charybdi,
Fingentem immanes Laeſtrygonas atque Cyclopas?
Nam citius Scyllam, vel concurrentia ſaxa
Cyanes, plenos & tempeſtatibus vtres
Crediderim, aut tenui percuſſum verbere Circes,
Et cum remigibus grunniſſe Elpenora porcis.
Tam vacui capitis populum Phaeaca putauit?
Sic aliquis merito nondum ebrius, & minimum qui

De

De Corcyraea temetum duxerat vrna:
Solus enim hoc Ithacus nullo ſub teſte canebat.
Nos miranda quidem, ſed nuper conſule Iunio
Geſta, ſuper calidae referemus moenia Copti:
Nos vulgi ſcelus, & cunctis grauiora cothurnis.
Nam ſcelus, a Pyrrha quanquam omnia ſyrmata voluas,
Nullus apud Tragicos populus facit. accipe noſtro
Dira quod exemplum feritas produxerit aeuo.
Inter finitimos vetus atque antiqua ſimultas,
Immortale odium, & nunquam ſanabile vulnus
Ardet adhuc Ombos & Tentyra. ſummus vtrinque
Inde furor vulgo, quod numina vicinorum
Odit vterque locus; cum ſolos credat habendos
Eſſe Deos, quos ipſe colit. ſed tempore feſto
Alterius populi rapienda occaſio cunctis
Viſa inimicorum primoribus ac ducibus; ne
Laetum hilaremque diem, ne magnae gaudia coenae
Sentirent, poſitis ad templa & compita menſis,
Peruigilique toro, quem nocte ac luce iacentem
Septimus interdum Sol inuenit. horrida ſane
Aegyptus: ſed luxuria, quantum ipſe notaui,
Barbara famoſo non cedit turba Canopo.
Adde quod & facilis victoria de madidis; &
Blaeſis, atque mero titubantibus. inde virorum
Saltatus nigro tibicine. qualiacunque
Vnguenta, & flores, multaeque in fronte coronae:
Hinc ieiunum odium. ſed iurgia prima ſonare
Incipiunt animis ardentibus: haec tuba rixae,
Dein clamore pari concurritur, & vice teli
Saevit nuda manus: paucae ſine vulnere malae:
Vix cuiquam aut nulli toto certamine naſus
Integer. aſpiceres iam cuncta per agmina vultus
Dimidios, alias facies, & hiantia ruptis
Oſſa genis, plenos oculorum ſanguine pugnos.
Ludere ſe credunt ipſi tamen, & pueriles

Exer-

Exercere acies, quod nulla cadauera calcent:
Et ſane quo tot rixantis millia turbae,
Si viuunt omnes? ergo acrior impetus, & iam
Saxa inclinatis per humum quaeſita lacertis
Incipiunt torquere, domeſtica ſeditioni
Tela; nec hunc lapidem, quales & Turnus, & Aiax,
Vel quo Tydides percuſſit pondere coxam
Aeneae; ſed quem valeant emittere dextrae
Illis diſſimiles, & noſtro tempore natae.
Nam genus hoc viuo iam decreſcebat Homero.
Terra malos homines nunc educat atque puſillos.
Ergo Deus quicunque aſpexit, ridet, & odit.
A diuerticulo repetatur fabula. poſtquam
Subſidiis aucti, pars altera promere ferrum
Audet, & infeſtis pugnam inſtaurare ſagittis:
Terga fugae celeri praeſtantibus omnibus inſtant,
Qui vicina colunt vmbroſae Tentyra palmae.
Labitur hinc quidam, nimia formidine curſum
Praecipitans, capiturque; aſt illum in plurima ſectum
Fruſta & particulas, vt multis mortuus vnus
Sufficeret totum corroſis oſſibus edit
Victrix turba: nec ardenti decoxit aheno,
Aut verubus; longum vſque adeo, tardumque putauit
Expectare focos, contenta cadauere crudo.
Hic gaudere libet, quod non violauerit ignem,
Quem ſumma coeli raptum de parte Prometheus
Donauit terris. elemento gratulor, & te
Exſultare reor. ſed qui mordere cadauer
Suſtinuit, nihil vnquam hac carne libentius edit.
Nam ſcelere in tanto ne quaeras, aut dubites, an
Prima voluptatem gula ſenſerit. vltimus autem

Qui

Qui ſtetit abſumpto iam toto corpore, ductis
Per terram digitis, aliquid de ſanguine guſtat.
Vaſcones (haec fama eſt) alimentis talibus olim
Produxere animas: ſed res diuerſa; ſed illic
Fortunae inuidia eſt, bellorumque vltima, caſus
Extremi, longae dira obſidionis egeſtas.
Huius enim, quod nunc agitur, miſerabile debet
Exemplum eſſe cibi; Sicut modo dicta mihi gens
Poſt omnes herbas, poſt cuncta animalia, quicquid
Cogebat vacui ventris furor, hoſtibus ipſis
Pallorem, ac maciem, & tenues miſerantibus artus,
Membra aliena fame lacerabant, eſſe parati
Et ſua. quiſnam hominum veniam dare, quiſue Deorum
Viribus abnuerit dira atque immania paſſis;
Et quibus illorum poterant ignoſcere manes,
Quorum corporibus veſcebantur? melius nos
Zenonis praecepta monent: *nec enim omnia, quaedam*
Pro vita facienda putat. ſed Cantaber vnde
Stoicus antiqui praeſertim aetate Metelli?
Nunc totus Graias, noſtraſque habet orbis Athenas.
Gallia cauſidicos docuit facunda Britannos:
De conducendo loquitur iam rhetore Thule.
Nobilis ille tamen populus, quem diximus; & par
Virtute atque fide, ſed maior clade Saguntus
Tale quid excuſat. Maeotide ſaeuior ara
Aegyptus: quippe illa nefandi Taurica ſacri
Inuentrix homines (vt iam, quae carmina tradunt,
Digna fide credas) tantum immolat, vlterius nil,
Aut grauius cultro timet hoſtia. quis modo caſus
Impulit hos? quae tanta fames, infeſtaque vallo

Arma

Arma coegerunt tam deteſtabile monſtrum
Audere? anne aliam, terra Memphitide ſicca,
Inuidiam facerent nolenti ſurgere Nilo?
Qua nec terribiles Cimbri, nec Brittones vnquam,
Sauromataeque truces, aut immanes Agathyrſi,
Hac ſaeuit rabie imbelle & inutile vulgus,
Paruula fictilibus ſolitum dare vela phaſelis,
Et breuibus pictae remis incumbere teſtae.
Nec poenam ſceleri inuenies, nec digna parabis
Supplicia his populis, in quorum mente pares ſunt
Et ſimiles ira atque fames. Molliſſima corda
Humano generi dare ſe natura fatetur,
Quae lachrymas dedit: haec noſtri pars optima ſenſus.
Plorare ergo iubet cauſam dicentis amici,
Squalloremque rei, pupillum ad iurà vocantem
Circumſcriptorem, cuius manantia fletu
Ora puellares faciunt incerta capilli.
Naturae imperio gemimus, cum funus adultae
Virginis occurrit, vel terra clauditur infans,
Et minor igne rogi. Quis enim bonus, & face dignus
Arcana, qualem Cereris vult eſſe ſacerdos,
Vlla aliena ſibi credat mala? Separat hoc nos
A grege mutorum, atque ideo venerabile ſoli
Sortiti ingenium, diuinorumque capaces,
Atque exercendis capiendiſque artibus apti,
Senſum a coeleſti demiſſum traximus arce,
Cuius egent prona, & terram ſpectantia. mundi
Principio indulſit communis conditor illis
Tantum animas, nobis animum quoque; mutuus vt nos
Affectus petere auxilium, & praeſtare iuberet,
Diſperſos trahere in populum, migrare vetuſto

De nemore, & proauis habitatas linquere ſiluas:
Aedificare domos, Laribus coniungere noſtris
Tectum aliud, tutos vicino limine ſomnos
Vt collata daret fiducia: protegere armis
Lapſum, aut ingenti nutantem vulnere ciuem;
Communi dare ſigna tuba, defendier iisdem
Turribus, atque vna portarum claue teneri.
Sed iam ſerpentum maior concordia: parcit
Cognatis maculis ſimilis fera. quando leoni
Fortior eripuit vitam leo? quo nemore vnquam
Expirauit aper maioris dentibus apri?
Indica tigris agit rabida cum tigride pacem
Perpetuam: ſaeuis inter ſe conuenit vrſis.
Aſt homini ferrum lethale incude nefanda
Produxiſſe parum eſt; cum raſtra & ſarcula tantum
Aſſueti coquere, & marris ac vomere laſſi
Neſcierint primi gladios extendere fabri.
Aſpicimus populos, quorum non ſufficit irae
Occidiſſe aliquem: ſed pectora, brachia, vultum
Crediderint genus eſſe cibi. quid diceret ergo,
Vel quo non fugeret, ſi nunc haec monſtra videret
Pythagoras? cunctis animalibus abſtinuit qui
Tanquam homine, & ventri indulſit non omne legumen.

SATYRA DECIMA SEXTA.

ARGVMENTVM.

In hac Satyra varia Militiae commoda & priuilegia enumerat poeta, eamque vitae ruſticae multis rationibus anteponendam eſſe probat. Primo, quod homo ruſticus ſummis licet contumeliis a milite laceſſitus & verberatus iterum tamen reuerberare non audeat; quod milites proprios ſibi habeant iudices, & , ſi a quopiam iniu-

iniuria aut contumelia afficiantur, cito delinquentem in ius trahere poſſint, idque ſine vllo taedio aut mora, quae in litibus frequenter occurrunt: quod denique militibus libertas datur teſtamenta condendi etiam viuo patre, quod quidem priuilegium nulli praeter ipſos habebant Romani. Sunt qui Iuuenali attribuendam negant hanc Satyram; at certe de vita militari ſcripſit in Aegypto, quo relegatus fuerat ſub ſpecie honoris ac praefecturae cohortis, id agente per inuidiam Paride quem offenderat; quamuis mihi imperfectum eſſe opus videtur.

Quis numerare queat felicis praemia, Galle,
Militiae? nam ſi ſubeuntur proſpera caſtra,
Me pauidum excipiat tironem porta ſecundo
Sidere. plus etenim fati valet hora benigni,
Quam ſi nos Veneris commendet epiſtola Marti,
Et Samia genitrix quae delectatur arena.
Commoda tractemus primum communia, quorum
Haud minimum illud erit, ne te pulſare togatus
Audeat: imo etſi pulſetur, diſſimulet, nec
Audeat excuſſos Praetori oſtendere dentes,
Et nigram in facie tumidis liuoribus offam,
Atque oculum medico nil promittente relictum.
Bardaicus Iudex datur haec punire volenti,
Calceus & grandes magna ad ſubſellia ſurae,
Legibus antiquis caſtrorum, & more Camilli
Seruato, miles ne vallum litiget extra,
Et procul a ſignis. Iuſtiſſima Centurionum
Cognitio eſt igitur de milite; nec mihi deerit
Vltio; ſi iuſtae defertur cauſa querelae,
Tota cohors tamen eſt inimica, omneſque manipli,
Conſenſu magno efficiunt, curabilis vt ſit
Vindicta & grauior quam iniuria. dignum erit ergo
Declamatoris Mulino corde Vagelli,
Cum duo crura habeas, offendere tot caligas, tot

Millia

Millia clauorum. Quis tam procul abſit ab vrbe ?
Praeterea quis tam Pylades, molem aggeris vltra
Vt veniat ? lachrymae ſiccentur protinus, & ſe
Excuſaturos non ſollicitemus amicos.
Da teſtem, Iudex cum dixerit : audeat ille
Neſcio quis, pugnos qui vidit, dicere, *vidi* ;
Et credam dignum barba, dignumque capillis
Maiorum. citius falſum producere teſtem
Contra paganum poſſis, quam vera loquentem
Contra fortunam armati, contraque pudorem.
Praemia nunc alia, atque alia emolumenta notemus
Sacramentorum. Conuallem ruris auiti
Improbus, aut campum mihi ſi vicinus ademit,
Et ſacrum effodit medio de limite ſaxum,
Quod mea cum patulo coluit puls annua libo,
Debitor aut ſumptos pergit non reddere nummos,
Vana ſuperuacui dicens chirographa ligni ;
Expectandus erit, qui lites inchoat, annus
Totius populi : ſed tunc quoque mille ferenda
Taedia, mille morae ; toties ſubſellia tantum
Sternuntur ; iam facundo ponente lacernas
Caeditio, & Fuſco iam micturiente, parati
Digredimur, lentaque fori pugnamus arena.
Aſt illis, quos arma tegunt, & balteus ambit,
Quod placitum eſt, illis praeſtatur tempus agendi,
Nec res atteritur longo ſufflamine litis.
Solis praeterea teſtandi militibus ius
Viuo patre datur : Nam quae ſunt parta labore
Militiae, placuit non eſſe in corpore cenſus,
Omne tenet cuius regimen pater. ergo Coranum
Signorum comitem, caſtrorumque aera merentem,
Quamuis iam tremulus captat pater. hunc labor aequus
Prouehit, & pulchro reddit ſua dona labori.
Ipſius certe ducis hoc referre videtur,
Vt, qui fortis erit, ſit feliciſſimus idem ;
Vt laeti phaleris omnes, & torquibus omnes.

AVLI PERSII FLACCI

SATYRAE SEX.

PROLOGVS.

Perſius in hoc Prologo inprimis vanitatem iſtorum poetarum irridet, qui ſe ab Apolline & Muſis afflatos iactitant: deinde ſuam in re poetica ſcientiam extenuat, dicens ſe inedia coactum carmina conſcribere: non quod tam tenuis fortunae fuit Perſius, (vtpote Eques Romanus ditiſſimus, & qui multa in alios contulerit) hoc vero facit, vt nomen celaret ſuum, tutiorque a Neronis tyrannide eſſet, & vt alios quoque ſui temporis malos poetaſtros ſub ſua perſona liberius perſtringeret, qui verſus qualeſcunque, quamuis inuita Minerua, ſcribere non erubeſcerent, modo lucri aliquid exinde ipſis proueniret.

Nec fonte labra prolui Caballino:
Nec in bicipiti ſomniaſſe Parnaſſo
Memini, vt repente ſic poëta prodirem.
Heliconiadaſque, pallidamque Pirenen
Illis remitto, quorum imagines lambunt
Hederae ſequaces. Ipſe ſemipaganus
Ad ſacra vatum carmen affero noſtrum.
Quis expediuit pſittaco ſuum ΧΑΙΡΕ,
Picaſque docuit verba noſtra conari?
Magiſter artis, ingenique largitor
Venter, negatas artifex ſequi voces.
Quod ſi doloſi ſpes refulſerit nummi,
Coruos poëtas, & poëtrias picas
Cantare credas Pegaſëium melos.

SATYRA PRIMA.

ARGVMENTVM.

Haec Satyra eſt dialogus quidam inter Poetam Satyras ſcribere auentem, & Monitorem, qui eum a ſcribendo deterrere conatur. Perſius autem, vir ferocientis aliquanto ingenii, nullis monitis cohibitus, audacter inuehit in Nobiles ſui temporis, ipſumque in primis Neronem; acriter perſtringens ambitioſam illorum in verſibus ſcribendis vanitatem, affectatam verborum turgidorum oſtentationem, & inania figurarum pigmenta. ſummam deinde tum auditorum tum recitantium mollitiem notat, &, qualem ſuarum Satyrarum lectorem habere velit, poſtremo narrat. Litera P. Poetam, M. Monitorem deſignat.

O[1] curas hominum! o quantum eſt in rebus inane!
M. Quis leget haec? P. min' tu iſtud ais? M. nemo hercule. P. nemo?
M. Vel duo, vel nemo. turpe & miſerabile. P. quare?
Ne mihi Polydamas, & Troiades Labeonem
Praetulerint? nugae. non, ſi quid turbida Roma
Eleuet, accedas: examenue improbum in illa
Caſtiges trutina: nec te quaeſiueris extra.
Nam Romae eſt quis non? ah ſi fas dicere! ſed fas
Tunc, cum ad canitiem, & noſtrum iſtud viuere triſte
Aſpexi, & nucibus facimus quaecunque relictis:
Cum ſapimus patruos: tunc, tunc, ignoſcite. M. nolo.
P. Quid faciam? nam ſum petulanti ſplene cachinno.
Scribimus incluſi, numeros ille, hic pede liber,
Gran-

Grande aliquid, quod pulmo animae praelargus anhelet.
Scilicet haec populo, pexuſque, togaque recenti,
Et natalitia tandem cum ſardonyche albus,
Sede leges celſa, liquido cum plaſmate guttur
Mobile collueris, patranti fractus ocello ?
Hic neque more probo videas, neque voce ſerena
Ingentes trepidare Titos cum carmina lumbum
Intrant, & tremulo ſcalpuntur vbi intima verſu.
Tun', vetule, auriculis alienis colligis eſcas?
Auriculis, quibus & dicas cute perditus, ohe!
Quo didiciſſe, niſi hoc fermentum, & quae ſemel intus
Innata eſt, rupto iecore exierit caprificus?
En pallor, ſeniumque! o mores! vſque adeone
Scire tuum nihil eſt, niſi te ſcire hoc ſciat alter?
At pulchrum eſt digito monſtrari, & dicier, *Hic eſt.*
Ten' cirratorum centum dictata fuiſſe
Pro nihilo pendas? ecce inter pocula quaerunt
Romulidae ſaturi, quid dia poëmata narrent.
Hic aliquis, cui circum humeros hyacinthina laena eſt,
Rancidulum quiddam balba de nare locutus,
Phyllidas, Hypſipylas, vatum & plorabile ſi quid
Eliquat, & tenero ſupplantat verba palato,
Aſſenſere viri: nunc non cinis ille poëtae
Felix? non leuior cippus nunc imprimit oſſa?
Laudant conuiuae: nunc non e manibus illis,
Nunc non e tumulo, fortunataque fauilla
Naſcentur violae? rides, ait, & nimis vncis
Naribus indulges; an erit, qui velle recuſet
Os populi meruiſſe; & cedro digna locutus,
Linquere nec ſcombros metuentia carmina nec thus?
Quiſquis es, o, modo quem ex aduerſo dicere feci,
Non ego, cum ſcribo, ſi forte quid aptius exit
(Quando haec rara auis eſt) ſi quid tamen aptius exit,

Lau-

Laudari metuam: neque enim mihi cornea fibra eſt.
Sed recti finemque, extremumque eſſe recuſo
EVGE tuum, & BELLE; nam BELLE hoc excute totum,
Quid non intus habet? non hic eſt Ilias Acci
Ebria veratro? non ſi qua elegidia crudi
Dictarunt proceres; non quicquid denique lectis
Scribitur in citreis. calidum ſcis ponere ſumen;
Scis comitem horridulum trita donare lacerna,
Et, Verum, inquis, amo: verum mihi dicite de me.
Qui pote? vis dicam? nugaris, cum tibi, calue,
Pinguis aqualiculus propenſo ſeſquipede extet.
O Iane, a tergo quem nulla ciconia pinſit,
Nec manus auriculas imitata eſt mobilis albas,
Nec linguae, quantum ſitiat canis Appula, tantae.
Vos, o patricius ſanguis, quos vivere fas eſt
Occipiti caeco, poſticae occurrite ſannae.
Quis populi ſermo eſt? quis enim? niſi carmina molli
Nunc demum numero fluere, vt per laeue ſeueros
Effundat iunctura vngues. ſcit tendere verſum
Non ſecus ac ſi oculo rubricam dirigat vno.
Sive opus in mores, in luxum, in prandia regum,
Dicere res grandes noſtro dat muſa poetae.
Ecce modo heroas ſenſus afferre docemus
Nugari ſolitos Graece, nec ponere lucum
Artifices; nec rus ſaturum laudare, vbi corbes,
Et focus, & porci, & fumoſa Palilia foeno:
Vnde Remus, ſulcoque terens dentalia, Quinti,
Quum trepida ante boues Dictatorem induit vxor,
Et tua aratra domum Lictor tulit. Euge, poeta!
Eſt nunc, Briſaei quem venoſus liber Acci:
Sunt, quos Pacuuiuſque, & verrucoſa moretur
Antiopa, aerumnis cor luctificabile fulta.
Hos pueris monitus patres infundere lippos

Cum videas, quaeriſne, vnde haec ſartago loquendi
Venerit in linguas? vnde iſtud dedecus, in quo
Troſſulus exultat tibi per ſubſellia laeuis?
Nilne pudet capiti non poſſe pericula cano
Pellere, quin tepidum hoc optes audire? *decenter!*
Fur es, (ait Pedio.) Pedius quid? crimina raſis
Librat in antithetis. doctas poſuiſſe figuras
Laudatur: bellum hoc! hoc bellum? an, Romule, ceues?
Men' moueat quippe, & cantet ſi naufragus, aſſem
Protulerim? cantas, cum fracta te in trabe pictum
Ex humero portes? verum, nec nocte paratum
Plorabit, qui me volet incuruaſſe querela.
Sed numeris decor eſt, & iunctura addita crudis.
Claudere ſic verſum didicit: *Berecynthius Attin,*
Et qui coeruleum dirimebat Nerea delphin,
Sic coſtam longo ſubduximus Appenino,
Arma virum, nonne hoc ſpumoſum, & cortice pingui?
Vt ramale vetus praegrandi ſubere coctum.
Quidnam igitur tenerum, & laxa ceruice legendum?
Torva Mimalloneis implerunt cornua bombis,
Et raptum vitulo caput ablatura ſuperbo
Baſſaris, & lyncem Maenas flexura corymbis,
Evion ingeminat; reparabilis adſonat Echo.
Haec fierent, ſi teſticuli vena vlla paterni
Viueret in nobis? ſumma delumbe ſaliua
Hoc natat in labris; & in vdo eſt Maenas, & Attin.
Nec pluteum caedit, nec demorſos ſapit vngues.
M. Sed quid opus teneras mordaci radere vero
Auriculas? vide ſis, ne maiorum tibi forte
Limina frigeſcant; ſonat hic de nare canina

Lite-

Litera. P. Per me equidem ſint omnia protinus alba:
Nil moror: euge! omnes, omnes bene mirae eritis res.
Hoc iuuat. hic, inquis, veto quiſquam ſaxit oletum.
Pinge duos angues: pueri, ſacer eſt locus, extra
Meiite. diſcedo. ſecuit Luciſius vrbem;
Te, Lupe; te, Muti; & genuinum fregit in illis.
Omne vafer vitium ridenti Flaccus amico
Tangit, & admiſſus circum praecordia, ludit,
Callidus excuſſo populum ſuſpendere naſo:
Men' mutire neſas? nec clam, nec cum ſcrobe? M. nuſquam.
P. Hic tamen infodiam. vidi, vidi ipſe, libelle:
Auriculas aſini Mida rex habet. hoc ego opertum,
Hoc ridere meum, tam nil, nulla tibi vendo
Iliade. audaci quicunque afflate Cratino,
Iratum Eupolidem praegrandi cum ſene palles;
Aſpice & haec, ſi forte aliquid decoctius audis,
Inde vaporata lector mihi ferueat aure:
Non hic, qui in crepidas Graiorum ludere geſtit
Sordidus, & luſco qui poſſit dicere, luſce,
Seſe aliquem credens; Italo quod honore ſupinus
Fregerit heminas Areti aedilis iniquas:
Nec qui abaco numeros, & ſecto in puluere metas
Scit riſiſſe vafer; multum gaudere paratus,
Si Cynico barbam petulans Nonaria vellat.
His mane edictum, poſt prandia Calliroen do.

SATY-

SATYRA SECVNDA.

ARGVMENTVM.

Grauiſſimum eſt huius Satyrae argumentum; de votis nempe & precibus noſtris rite ordinandis: Scripta eſt ad Plotium Macrinum amicum ſuum die eius natali, in quo mos erat vota, preces, & ſacrificia Diis offerre. Hinc nactus occaſionem poeta noſter, quam ſtulta, impia, imo & noxia ſint multorum vota, exponit. Eos denique ridet, qui Deos immortales prauae ſuae cupidinis modulo metientes, eos auro & muneribus ſibi propitios reddere conantur; cum revera Dii non ſumptuoſa ſacrificia, ſed honeſtam & puram mentem reſpiciant.

Hunc, Macrine, diem numera meliore lapillo,
Qui tibi labentes apponit candidus annos.
Funde merum Genio. non tu prece poſcis emaci,
Quae niſi ſeductis nequeas committere diuis.
At bona pars procerum tacita libabit acerra.
Haud cuiuis promptum eſt, murmurque humileſque ſuſurros
Tollere de templis; & aperto viuere voto.
Mens bona, fama, fides; haec clare, & vt audiat hoſpes.
Illa ſibi introrſum, & ſub lingua immurmurat: o ſi
Ebullit patrui praeclarum funus! & o ſi—
Sub raſtro crepet argenti mihi ſeria dextro
Hercule! pupillumue vtinam, quem proximus haeres
Impello, expungam! namque eſt ſcabioſus & acri
Bile tumet. Nerio iam tertia ducitur vxor.
Haec ſancte vt poſcas, Tiberino in gurgite mergis
Mane caput bis terque, & noctem flumine purgas.
Heus

Heus age, reſponde; (minimum eſt quod ſcire laboro)
De Ioue quid ſentis? eſtne, vt praeponere cures
Hunc cuiquam? cuinam? vis Staio? an ſcilicet haeres?
Quis potior iudex, puerisue quis aptior orbis?
Hoc igitur, quo tu Iouis aurem impellere tentas,
Dic agedum Staio: proh Iupiter! O bone, clamet,
Iupiter! at ſeſe non clamet Iupiter ipſe?
Ignouiſſe putas, quia cum tonat, ocyus ilex
Sulphure diſcutitur ſacro, quam tuque domusque:
An quia non fibris ouium, Ergennaque iubente,
Triſte iaces lucis, euitandumque bidental,
Idcirco ſtolidam praebet tibi vellere barbam
Iupiter? aut quidnam eſt? qua tu mercede Deorum
Emeris auriculas? pulmone, & lactibus vnctis?
Ecce auia, aut metuens Diuum matertera, cunis
Exemit puerum, frontemque atque vda labella
Infami digito, & luſtralibus ante ſaliuis
Expiat, vrentes oculos inhibere perita;
Tunc manibus quatit, & ſpem macram ſupplice voto
Nunc Licini in campos, nunc Craſſi mittit in aedes.
Hunc optent generum rex & regina; puellae
Hunc rapiant: quicquid calcauerit hic, roſa fiat.
Aſt ego nutrici non mando vota; negato,
Iupiter, haec illi, quamuis te albata rogarit.
Poſcis opem neruis, corpuſque fidele ſenectae:
Eſto, age; ſed grandes patinae, tucetaque craſſa
Annuere his ſuperos vetuere, Iouemque morantur.
Rem ſtruere exoptas caeſo boue, Mercuriumque
Arceſſis fibra. da fortunare penates,
Da pecus, & gregibus foetum. quo, peſſime, pacto,

Tot tibi cum in flammis iunicum omenta liqueſcant?
Et tamen hic extis, & opimo vincere farto
Intendit: iam creſcit ager, iam creſcit ouile,
Iam dabitur, iamiam: donec deceptus, & exſpes
Nequicquam fundo ſuſpiret nummus in imo.
Si tibi crateras argenti, incuſaque pingui
Auro dona feram, ſudes, & pectore laeuo
Excutias guttas; laetari praetrepidum cor:
Hinc illud ſubiit, auro ſacras quod ouato
Perducis facies. nam fratres inter ahenos,
Somnia pituita qui purgatiſſima mittunt,
Praecipui ſunto; ſitque illis aurea barba.
Aurum vaſa Numae, Saturniaque impulit aera,
Veſtaleſque vrnas, & Thuſcum fictile mutat.
O curuae in terras animae, & coeleſtium inanes!
Quid iuuat hoc, templis noſtros immittere mores,
Et bona Dis ex hac ſcelerata ducere pulpa?
Haec ſibi corrupto caſiam diſſoluit oliuo,
Et Calabrum coxit vitiato murice vellus.
Haec baccam conchae raſiſſe, & ſtringere venas
Feruentis maſſae crudo de puluere iuſſit.
Peccat & haec, peccat: vitio tamen vtitur; at vos
Dicite, pontifices, in ſancto quid facit aurum?
Nempe hoc, quod Veneri donatae a Virgine pupae.
Quin demus id ſuperis, de magna quod dare lance
Non poſſit magni Meſſalae lippa propago;
Compoſitum ius, faſque animi; ſanctoſque receſſus
Mentis, & incoctum generoſo pectus honeſto:
Haec cedo, vt admoueam templis, & farre litabo.

SATYRA TERTIA.

ARGVMENTVM.

Perſius in hac Satyra, ſub perſona Stoici philoſophi, acriter reprehendit flagitioſam adoleſcentum Romanorum deſidiam, & bonarum literarum ſupinam negligentiam, qui ſomno & crapulae dediti, diuitiis autem & claris ſuis natalibus freti, omnem virtutem & philoſophiae ſtudium prorſus negligebant. varias deinde miſerias ob oculos ponit quae a contemptu philoſophiae procedunt. Satyram denique ſuam concludit facta iſtiuſmodi ſimilitudine: ſicut aegrotus, qui medici praeſcripta non obſeruat, raro reualeſcit; ita iuuenis, qui philoſophiae praecepta aſpernatur, ſaepiſſime in vitia omnimoda relabitur, quae animi ſunt morbi.

Nempe haec aſſidue? iam clarum mane feneſtras,
Intrat, & auguſtas extendit lumine rimas.
Stertimus, indomitum quod deſpumare Falernum
Sufficiat; quinta iam linea tangitur vmbra.
En quid agis? ſiccas inſana canicula meſſes
Iam dudum coquit, & patula pecus omne ſub vlmo eſt.
Vnus ait comitum, verumne? itane? ocyus adſit
Huc aliquis: nemon'? turgeſcit vitrea bilis:
Findor: vt Arcadiae pecuaria rudere credas.
Iam liber, & bicolor poſitis membrana capillis,
Inque manus chartae, nodoſaque venit arundo.
Tunc queritur craſſus calamo quod pendeat humor;
Nigra quod infuſa vaneſcat ſepia lympha:
Dilutas queritur geminet quod fiſtula guttas.
O miſer! inque dies vltra miſer, huccine rerum
Venimus? at cur non potius, teneroque columbo
Et ſimilis regum pueris, pappare minutum
Poſcis, & iratus mammae lallare recuſas?

An tali ſtudeam calamo? cui verba? quid iſtas
Succinis ambages? tibi luditur: effluis amens:
Contemnere. ſonat vitium percuſſa, maligne
Reſpondet viridi non cocta fidelia limo.
Vdum & molle lutum es, nunc, nunc properandus, & acri
Fingendus ſine fine rota. ſed rure paterno
Eſt tibi far modicum, purum & ſine labe ſalinum.
Quid metuas? cultrixque foci ſecura patella eſt.
Hoc ſatis? an deceat pulmonem rumpere ventis,
Stemmate quod Thuſco ramum milleſime ducis,
Cenſoremue tuum: vel quod trabeate ſalutas?
Ad populum phaleras: ego te intus & in cute noui.
Non pudet ad morem diſcincti viuere Nattae?
Sed ſtupet *hic* vitio, & fibris increuit opimum
Pingue; caret culpa: neſcit quid perdat; & alto
Demerſus ſumma rurſus non bullit in vnda.
Magne pater diuum, ſaeuos punire tyrannos
Haud alia ratione velis, cum dira libido
Mouerit ingenium, feruenti tincta veneno:
Virtutem videant, intabeſcantque relicta.
Anne magis Siculi gemuerunt aera iuuenci;
Aut magis auratis pendens laquearibus enſis
Purpureas ſubter ceruices terruit; imus,
Imus praecipites, quam ſi ſibi dicat, & intus
Palleat infelix, quod proxima neſciat vxor?
Saepe oculos, memini, tingebam paruus oliuo,
Grandia ſi nollem morituri verba Catonis
Diſcere, ab inſano multum laudanda magiſtro,
Quae pater adductis ſudans audiret amicis.
Iure etenim id ſummum, quid dexter ſenio ferret,
Scire erat in voto; damnoſa canicula quantum
Raderet; anguſtae collo non fallier orcae:
Neu quis callidior buxum torquere flagello.
Haud tibi inexpertum curuos deprendere mores,
Quaeque docet ſapiens bracatis illita Medis
Porticus; inſomnis quibus & detonſa iuuentus

Inuigilat, ſiliquis & grandi paſta polent
Et tibi quae Samios diduxit litera ramo
Surgentem dextro monſtrauit limite calle
Stertis adhuc? laxumque caput compage ſo
Oſcitat heſternum, diſſutis vndique malis?
Eſt aliquid quo tendis, & in quod dirigis arcu
An paſſim ſequeris coruos teſtaque lutoque,
Securus quo pes ferat, atque ex tempore viuis?
Helleborum fruſtra, cum iam cutis aegra tumebit,
Poſcentes videas. *venienti occurrite morbo.*
Et quid opus Cratero magnos promittere montes?
Diſcite, o miſeri, & cauſas cognoſcite rerum,
Quid ſumus, & quidnam victuri gignimur; ordo
Quis datus, aut metae qua mollis flexus, & vndae:
Quis modus argento; quid fas optare; quid aſper
Vtile nummus habet; patriae, chariſque propinquis
Quantum elargiri deceat: quem te Deus eſſe
Iuſſit, & humana qua parte locatus es in re.
Diſce, nec inuideas, quod multa fidelia putet
In locuplete penu; defenſis pinguibus Vmbris,
Et piper, & pernae Marſi monumenta clientis;
Maenaque quod prima nondum defecerit orca.
Hic aliquis de gente hircoſa centurionum
Dicat: quod ſatis eſt, ſapio mihi; non ego curo
Eſſe quod Arceſilas, aerumnoſique Solones,
Obſtipo capite, & figentes lumine terram,
Murmura cum ſecum, & rabioſa ſilentia rodunt,
Atque exporrecto trutinantur verba labello,
Aegroti veteris meditantes ſomnia: *gigni*
De nihilo nihilum, in nihilum nil poſſe reuerti.
Hoc eſt, quod palles? cur quis non prandeat, hoc eſt?
His populus ridet, multumque toroſa iuuentus
Ingeminat tremulos naſo criſpante cachinnos.
Inſpice: neſcio quid trepidat mihi pectus, & aegris

Faucibus exuberat grauis halitus; inſpice, ſodes,
Qui dicit medico, iuſſus requieſcere, poſtquam
Tertia compoſitas vidit nox currere venas,
De maiore domo, modice ſitiente lagena,
Lenia loturo ſibi Surrentina rogauit.
Heus bone, tu palles. nihil eſt. videas tamen illud,
Quicquid id eſt, ſurgit tacite tibi lutea pellis.
At tu deterius palles, ne ſis mihi tutor,
Iampridem hunc ſepeli; tu reſtas? perge, tacebo.
Turgidus hic epulis, atque albo ventre lauatur,
Gutture ſulphureas lente exhalante mephites:
Sed tremor inter vina ſubit, calidumque triental
Excutit e manibus, dentes crepuere retecti,
Vncta cadunt laxis tunc pulmentaria labris,
Hinc tuba, candelae, tandemque beatulus alto
Compoſitus lecto, craſſiſque lutatus amomis,
In portam rigidos calces extendit, at illum
Heſterni capite induto ſubiere Quirites.
Tange, miſer, venas, & pone in pectore dextram,
Nil calet hic: ſummoſque pedes attinge manuſque,
Non frigent. Viſa eſt ſi forte pecunia, ſiue
Candida vicini ſubriſit molle puella,
Cor tibi rite ſalit? poſitum eſt algente catino
Durum olus, & populi cribro decuſſa farina,
Tentemus fauces, tenero latet vlcus in ore
Putre, quod haud deceat plebeia radere beta.
Alges, cum excuſſit membris timor albus ariſtas,
Nunc face ſuppoſita ferueſcit ſanguis, & ira
Scintillant oculi, dicíſque, faciſque quod ipſe,
Non ſani eſſe hominis, non ſanus iuret Oreſtes.

SATY-

SATYRA QVARTA.

ARGVMENTVM.

Haec Satyra potiſſimum agit de idoneo Reipub. gubernatore, & in Neronem praecipue eſt ſcripta, qui incredibili ambitione flagrans, & nobilitatis ſuae oſtentatione inflatus, nulla virtute praeditus, nec aetate aut prudentia inſtructus, reipub. tamen gubernacula capeſſere & de grauiſſimis imperii rebus decernere non erubuit. Perſius igitur noſter, ſui celandi cauſa, & prae metu Imperatoris, argumentum huius Satyrae ex primo Alcibiade Platonis deſumſit; &, ſub perſona Socratis Alcibiadem obiurgantis, ipſum Neronem acriter flagellat, quod tanto oneri impar imperium Reipub. in ſe ſuſciperet.

REM populi tractas? (barbatum haec crede magiſtrum
Dicere, ſorbitio tollit quem dira cicutae.)
Quo fretus? dic hoc magni pupille Pericli.
Scilicet ingenium, & rerum prudentia velox
Ante pilos venit, dicenda tacendaque calles.
Ergo vbi commota feruet plebecula bile,
Fert animus calidae feciſſe ſilentia turbae
Maieſtate manus, quid deinde loquere? Quirites,
Hoc, puto, non iuſtum eſt; illud male, rectius illud.
Scis etenim iuſtum gemina ſuſpendere lance
Ancipitis librae: rectum diſcernis, vbi inter
Curua ſubit, vel cum fallit pede regula varo:
Et potis es nigrum vitio praefigere Theta.
Quin tu igitur ſumma nequicquam pelle decorus
Ante diem blando caudam iactare popello
Deſinis; Anticyras melior ſorbere meracas?
Quae tibi ſumma boni eſt? vncta vixiſſe patella
Semper, & aſſiduo curata cuticula ſole.

Expecta; haud aliud reſpondeat haec anus. I nunc:
Dinomaches ego ſum: ſuffla. ſum candidus: eſto,
Cum ne deterius ſapiat pannucia Baucis,
Cum bene diſcincto cantauerit ocima vernae.
Vt nemo in ſeſe tentat deſcendere! nemo:
Sed praecedenti ſpectatur mantica tergo.
Quaeſieris: Noſtin' Vectidi praedia? cuius?
Diues arat Curibus, quantum non miluus oberret:
Hunc ais? hunc dis iratis, genioque ſiniſtro,
Qui quandoque iugum pertuſa ad compita figit,
Seriolae veterem metuens deradere limum,
Ingemit; *Hoc bene ſit:* tunicatum cum ſale mordens
Caepe, & farratam, pueris plaudentibus, ollam;
Pannoſam faecem morientis ſorbet aceti.
At ſi vnctus ceſſes, & figas in cute ſolem,
Eſt prope te ignotus, cubito qui tangat, & acre
Deſpuat in mores; penemque, arcanaque lumbi
Runcantem, populo marcentes pandere vuluas.
Tu, cum maxillis balanatum gauſape pectas,
Inguinibus quare detonſus gurgulio extat?
Quinque palaeſtritae licet haec plantaria vellant,
Elixaſque nates labefactent forcipe adunca,
Non tamen iſta filix vllo manſueſcit aratro.
Caedimus, inque vicem praebemus crura ſagittis:
Viuitur hoc pacto: ſic nouimus, ilia ſubter
Caecum vulnus habes; ſed lato balteus auro
Praetegit: vt mauis, da verba, & decipe neruos,
Si potes. egregium cum me vicinia dicat,
Non credam? viſo ſi palles, improbe, nummo,
Si facis in penem quicquid tibi venit amarum,
Si puteal multa cautus vibice flagellas,
Nequicquam populo bibulas donaueris aures.
Reſpue quod non es: tollat ſua munera cerdo,
Tecum habita, & noris quam ſit tibi curta ſupellex.

SATYRA QVINTA.

ARGVMENTVM.

Haec Satyra omnium longe pulcherrima duabus potiſſimum conſiſtit partibus: in priori Perſius noſter Annaei Cornuti praeceptoris ſui laudes proſequitur, cui ob ſummam illius in ſe educando curam, fidem, & beneuolentiam plurimum ſe debere profitetur, omneſque iuuenes enixe hortatur, vt mature tanto viro in diſciplinam ſe dedant; deinde ad alteram ſatyrae partem progreditur, & ſupinam iuuenum deſidiam molliter increpans, eos ad veram animi libertatem proſequendam hortatur. tum demum oſtendit in quo vera libertas conſiſtat, egregie aſſerens dogma illud Stoicorum: ſolum ſapientem eſſe liberum, *omneſque, qui vitiis ſuis inſeruiant, ſeruos eſſe omnium miſerrimos.*

Vatibus hic mos eſt, centum ſibi poſcere voces,
Centum ora, & linguas optare in carmina centum:
Fabula ſeu moeſto ponatur hianda tragoedo;
Vulnera ſeu Parthi ducentis ab inguine ferrum.
Quorſum haec? aut quantas robuſti carminis offas
Ingeris, vt par ſit centeno gutture niti?
Grande locuturi nebulas Helicone legunto;
Si quibus aut Prognes, aut ſi quibus olla Thyeſtae
Feruebit, ſaepe inſulſo coenanda Glyconi.
Tu neque anhelanti, coquitur dum maſſa camino,
Folle premis ventos: nec clauſo murmure raucus
Neſcio quid tecum graue cornicaris inepte,
Nec ſcloppo tumidas intendis rumpere buccas.
Verba togae ſequeris; iunctura callidus acri,

An tali ſtudeam calamo? cui verba? quid iſtas
Succinis ambages? tibi luditur: effluis amens:
Contemnere. ſonat vitium percuſſa, maligne
Reſpondet viridi non cocta fidelia limo.
Vdum & molle lutum es, nunc, nunc properandus, & acri
Fingendus ſine fine rota. ſed rure paterno
Eſt tibi far modicum, purum & ſine labe ſalinum.
Quid metuas? cultrixque foci ſecura patella eſt.
Hoc ſatis? an deceat pulmonem rumpere ventis,
Stemmate quod Thuſco ramum milleſime ducis,
Cenſoremue tuum; vel quod trabeate ſalutas?
Ad populum phaleras: ego te intus & in cute noui.
Non pudet ad morem diſcincti viuere Nattae?
Sed ſtupet hic vitio, & fibris increuit opimum
Pingue; caret culpa: neſcit quid perdat; & alto
Demerſus ſumma rurſus non bullit in vnda.
Magne pater diuum, ſaeuos punire tyrannos
Haud alia ratione velis, cum dira libido
Mouerit ingenium, feruenti tincta veneno:
Virtutem videant, intabeſcantque relicta.
Anne magis Siculi gemuerunt aera iuuenci;
Aut magis auratis pendens laquearibus enſis
Purpureas ſubter ceruices terruit; imus,
Imus praecipites, quam ſi ſibi dicat, & intus
Palleat infelix, quod proxima neſciat vxor?
Saepe oculos, memini, tingebam paruus oliuo,
Grandia ſi nollem morituri verba Catonis
Diſcere, ab inſano multum laudanda magiſtro,
Quae pater adductis ſudans audiret amicis.
Iure etenim id ſummum, quid dexter ſenio ferret,
Scire erat in voto; damnoſa canicula quantum
Raderet; anguſtae collo non fallier orcae:
Neu quis callidior buxum torquere flagello.
Haud tibi inexpertum curuos deprendere mores,
Quaeque docet ſapiens braccatis illita Medis
Porticus; inſomnis quibus & detonſa iuuentus

Inui-

Inuigilat, ſiliquis & grandi paſta polenta.
Et tibi quae Samios diduxit litera ramos,
Surgentem dextro monſtrauit limite callem.
Stertis adhuc? laxumque caput compage ſoluta
Oſcitat heſternum, diſſutis vndique malis?
Eſt aliquid quo tendis, & in quod dirigis arcum?
An paſſim ſequeris coruos teſtaque lutoque,
Securus quo pes ferat, atque ex tempore viuis?
Helleborum fruſtra, cum iam cutis aegra tumebit,
Poſcentes videas. *venienti occurrite morbo.*
Et quid opus Cratero magnos promittere montes?
Diſcite, o miſeri, & cauſas cognoſcite rerum,
Quid ſumus, & quidnam victuri gignimur; ordo
Quis datus, aut metae qua mollis flexus, & vndae:
Quis modus argento; quid fas optare; quid aſper
Vtile nummus habet; patriae, chariſque propinquis
Quantum elargiri deceat: quem te Deus eſſe
Iuſſit, & humana qua parte locatus es in re.
Diſce, nec inuideas, quod multa fidelia putet
In locuplete penu; defenſis pinguibus Vmbris,
Et piper, & pernae Marſi monumenta clientis;
Maenaque quod prima nondum defecerit orca.
Hic aliquis de gente hircoſa centurionum
Dicat: quod ſatis eſt, ſapio mihi; non ego curo
Eſſe quod Arceſilas, aerumnoſique Solones,
Obſtipo capite, & figentes lumine terram,
Murmura cum ſecum, & rabioſa ſilentia rodunt,
Atque exporrecto trutinantur verba labello,
Aegroti veteris meditantes ſomnia: *gigni*
De nihilò nihilum, in nihilum nil poſſe reuerti.
Hoc eſt, quod palles? cur quis non prandeat, hoc eſt?
His populus ridet, multumque toroſa iuuentus
Ingeminat tremulos naſo criſpante cachinnos.
Inſpice: neſcio quid trepidat mihi pectus, & aegris

Faucibus exuberat grauis halitus; inſpice, ſodes,
Qui dicit medico, iuſſus requieſcere, poſtquam
Tertia compoſitas vidit nox currere venas,
De maiore domo, modice ſitiente lagena,
Lenia loturo ſibi Surrentina rogauit.
Heus bone, tu palles. nihil eſt. videas tamen illud,
Quicquid id eſt, ſurgit tacite tibi lutea pellis.
At tu deterius palles, ne ſis mihi tutor,
Iampridem hunc ſepeli; tu reſtas? perge, tacebo.
Turgidus hic epulis, atque albo ventre lauatur,
Gutture ſulphureas lente exhalante mephites:
Sed tremor inter vina ſubit, calidumque triental
Excutit e manibus, dentes crepuere retecti,
Vncta cadunt laxis tunc pulmentaria labris,
Hinc tuba, candelae, tandemque beatulus alto
Compoſitus lecto, craſſiſque lutatus amomis,
In portam rigidos calces extendit, at illum
Heſterni capite induto ſubiere Quirites.
Tange, miſer, venas, & pone in pectore dextram,
Nil calet hic: ſummoſque pedes attinge manuſque,
Non frigent. Viſa eſt ſi forte pecunia, ſiue
Candida vicini ſubriſit molle puella,
Cor tibi rite ſalit? poſitum eſt algente catino
Durum olus, & populi cribro decuſſa farina,
Tentemus fauces, tenero latet vlcus in ore
Putre, quod haud deceat plebeia radere beta.
Alges, cum excuſſit membris timor albus ariſtas,
Nunc face ſuppoſita ferueſcit ſanguis, & ira
Scintillant oculi, diciſque, faciſque quod ipſe,
Non ſani eſſe hominis, non ſanus iuret Oreſtes.

✠)o(✠

SATY-

SATYRA QVARTA.

ARGVMENTVM.

Haec Satyra potiſſimum agit de idoneo Reipub. gubernatore, & in Neronem praecipue eſt ſcripta, qui incredibili ambitione flagrans, & nobilitatis ſuae oſtentatione inflatus, nulla virtute praeditus, nec aetate aut prudentia inſtructus, reipub. tamen gubernacula capeſſere & de grauiſſimis imperii rebus decernere non erubuit. Perſius igitur noſter, ſui celandi cauſa, & prae metu Imperatoris, argumentum huius Satyrae ex primo Alcibiade Platonis deſumſit; & ſub perſona Socratis Alcibiadem obiurgantis, ipſum Neronem acriter flagellat, quod tanto oneri impar imperium Reipub. in ſe ſuſciperet.

REM populi tractas? (barbatum haec crede magiſtrum
Dicere, ſorbitio tollit quem dira cicutae.)
Quo fretus? dic hoc magni pupille Pericli.
Scilicet ingenium, & rerum prudentia velox
Ante pilos venit, dicenda tacendaque calles.
Ergo vbi commota feruet plebecula bile,
Fert animus calidae feciſſe ſilentia turbae
Maieſtate manus, quid deinde loquere? Quirites,
Hoc, puto, non iuſtum eſt; illud male, rectius illud.
Scis etenim iuſtum gemina ſuſpendere lance
Ancipitis librae: rectum diſcernis, vbi inter
Curua ſubit, vel cum fallit pede regula varo:
Et potis es nigrum vitio praefigere Theta.
Quin tu igitur ſumma nequicquam pelle decorus
Ante diem blando caudam iactare popello
Deſinis; Anticyras melior ſorbere meracas?
Quae tibi ſumma boni eſt? vncta vixiſſe patella
Semper, & aſſiduo curata cuticula ſole.

Expecta; haud aliud reſpondeat haec anus. I nunc:
Dinomaches ego ſum! ſuffla. ſum candidus! eſto
Cum ne deterius ſapiat pannucia Baucis,
Cum bene diſcincto cantauerit ocima vernae.
Vt nemo in ſeſe tentat deſcendere! nemo:
Sed praecedenti ſpectatur mantica tergo.
Quaeſieris: Noſtin' Vectidi praedia? cuius?
Diues arat Curibus, quantum non miluus oberret:
Hunc ais? hunc dis iratis, genioque ſiniſtro,
Qui quandoque iugum pertuſa ad compita figit,
Seriolae veterem metuens deradere limum,
Ingemit, *Hoc bene ſit*: tunicatum cum ſale mordens
Caepe, & farratam, pueris plaudentibus, ollam,
Pannoſam faecem morientis ſorbet aceti.
At ſi vnctus ceſſes, & figas in cute ſolem,
Eſt prope te ignotus, cubito qui tangat, & acre
Deſpuat in mores; penemque, arcanaque lumbi
Runcantem, populo marcentes pandere vuluas.
Tu, cum maxillis balanatum gauſape pectas,
Inguinibus quare detonſus gurgulio extat?
Quinque palaeſtritae licet haec plantaria vellant,
Elixaſque nates labefactent forcipe adunca,
Non tamen iſta filix vllo manſueſcit aratro.
Caedimus, inque vicem praebemus crura ſagittis.
Viuitur hoc pacto: ſic nouimus, ilia ſubter
Caecum vulnus habes; ſed lato balteus auro
Praetegit: vt mauis, da verba, & decipe neruos,
Si potes. egregium cum me vicinia dicat,
Non credam? viſo ſi palles, improbe, nummo,
Si facis in penem quicquid tibi venit amarum,
Si puteal multa cautus vibice flagellas,
Nequicquam populo bibulas donaueris aures.
Reſpue quod non es: tollat ſua munera cerdo,
Tecum habita, & noris quam ſit tibi curta ſupellex.

SATY-

SATYRA QVINTA.

ARGVMENTVM.

Haec Satyra omnium longe pulcherrima duabus potiſſimum conſiſtit partibus: in priori Perſius noſter Annaei Cornuti praeceptoris ſui laudes proſequitur, cui ob ſummam illius in ſe educando curam, fidem, & beneuolentiam plurimum ſe debere profitetur, omneſque iuuenes enixe hortatur, vt mature tanto viro in diſciplinam ſe dedant; deinde ad alteram ſatyrae partem progreditur, & ſupinam iuuenum deſidiam molliter increpans, eos ad veram animi libertatem proſequendam hortatur. tum demum oſtendit in quo vera libertas conſiſtat, egregie aſſerens dogma illud Stoicorum: ſolum ſapientem eſſe liberum, *omneſque, qui vitiis ſuis inſeruiant, ſeruos eſſe omnium miſerrimos.*

Vatibus hic mos eſt, centum ſibi poſcere voces,
Centum ora, & linguas optare in carmina centum:
Fabula ſeu moeſto ponatur hianda tragoedo;
Vulnera ſeu Parthi ducentis ab inguine ferrum.
Quorſum haec? aut quantas robuſti carminis offas
Ingeris, vt par ſit centeno gutture niti?
Grande locuturi nebulas Helicone legunto;
Si quibus aut Prognes, aut ſi quibus olla Thyeſtae
Feruebit, ſaepe inſulſo coenanda Glyconi.
Tu neque anhelanti, coquitur dum maſſa camino,
Folle premis ventos: nec clauſo murmure raucus
Neſcio quid tecum graue cornicaris inepte,
Nec ſcloppo tumidas intendis rumpere buccas.
Verba togae ſequeris; iunctura callidus acri,

Ore teres modico, pallentes radere mores
Doctus, & ingenuo culpam defigere ludo.
Hinc trahe quae dicas; menſaſque relinque Mycenis,
Cum capite & pedibus: plebeiaque prandia noris.
Non equidem hoc ſtudeo, bullatis vt mihi nugis
Pagina turgeſcat, dare pondus idonea fumo;
Secreti loquimur: tibi nunc, hortante camoena,
Excutienda damus praecordia: quantaque noſtrae
Pars tua ſit, Cornute, animae, tibi, dulcis amice,
Oſtendiſſe iuuat: pulſa, dignoſcere cautus
Quid ſolidum crepet, & pictae tectoria linguae.
His ego centenas auſim depoſcere voces,
Vt, quantum mihi te ſinuoſo in pectore fixi,
Voce traham pura: totumque hoc verba reſignent,
Quod latet arcana non enarrabile fibra.
Cum primum pauido cuſtos mihi purpura ceſſit,
Bullaque ſuccinctis Laribus donata pependit:
Cum blandi comites, totaque impune Suburra
Permiſit ſparſiſſe oculos iam candidus vmbo:
Cumque iter ambiguum eſt, & vitae neſcius error
Diducit trepidas ramoſa in compita mentes,
Me tibi ſuppoſui: teneros tu ſuſcipis annos
Socratico, Cornute, ſinu. tunc fallere ſolers
Appoſita intortos extendit regula mores;
Et premitur ratione animus, vincique laborat,
Artificemque tuo ducit ſub pollice vultum.
Tecum etenim longos memini conſumere ſoles,
Et tecum primas epulis decerpere noctes.
Vnum opus & requiem pariter diſponimus ambo,
Atque verecunda laxamus ſeria menſa.
Non equidem hoc dubites, amborum foedere certo
Conſentire dies, & ab vno ſidere duci.
Noſtra vel aequali ſuſpendit tempora Libra

Parca tenax veri: ſeu nata fidelibus hora
Diuidit in Geminos concordia fata duorum;
Saturnumque grauem noſtro Ioue frangimus vna.
Neſcio quod certe eſt, quod me tibi temperat aſtrum.
Mille hominum ſpecies, & rerum diſcolor vſus:
Velle ſuum cuique eſt, nec voto viuitur vno.
Mercibus hic Italis mutat ſub ſole recenti
Rugoſum piper, & pallentis grana cumini.
Hic ſatur irriguo mauult turgeſcere ſomno:
Hic campo indulget; hunc alea decoquit: ille
In Venerem eſt putris: ſed cum lapidoſa chiragra
Fregerit articulos, veteris ramalia fagi,
Tunc craſſos tranſiſſe dies, lucemque paluſtrem,
Et ſibi iam ſeri vitam ingemuere relictam.
At te nocturnis iuuat impalleſcere chartis:
Cultor enim es iuuenum, purgatas inſeris aures
Fruge Cleanthea. petite hinc, iuueneſque ſeneſque,
Finem animo certum, miſeriſque viatica canis.
Cras hoc fiet. idem cras fiet. quid? quaſi magnum
Nempe diem donas? ſed cum lux altera venit,
Iam cras heſternum conſumpſimus: ecce aliud cras
Egerit hos annos, & ſemper paulum erit vltra.
Nam quamuis prope te, quamuis temone ſub vno,
Vertentem ſeſe fruſtra ſectabere canthum,
Cum rota poſterior curras, & in axe ſecundo.
Libertate opus eſt, non hac, vt quiſque Velina
Publius emeruit, ſcabioſum teſſerula far
Poſſidet. heu ſteriles veri, quibus vna Quiritem
Vertigo facit; hic Dama eſt; non treſſis agaſo,
Vappa, & lippus, & in tenui farragine mendax:

Verterit

Verterit hunc dominus, momento turbinis exit
Marcus Dama. papae! Marco ſpondente, recuſas
Credere tu nummos? Marco ſub iudice palles?
Marcus dixit: ita eſt: aſſigna, Marce, tabellas.
Haec mera libertas: hanc nobis pilea donant.
An quiſquam eſt alius liber, niſi ducere vitam
Cui licet vt voluit? licet, vt volo, viuere: non ſum
Liberior Bruto? mendoſe colligis, inquit
Stoicus hic, aurem mordaci lotus aceto.
Haec reliqua accipio: *Licet* illud, & *Vt Volo*, tolle.
Vindicta poſtquam meus a Praetore receſſi,
Cur mihi non liceat, iuſſit quodcunque voluntas,
Excepto, ſi quid Maſuri rubrica vetauit?
Diſce: ſed ira cadat naſo, rugoſaque ſanna,
Dum veteres auias tibi de pulmone reuello.
Non Praetoris erat ſtultis dare tenuia rerum
Officia, atque vſum rapidae permittere vitae.
Sambucam citius caloni aptaueris alto.
Stat contra ratio, & ſecretam garrit in aurem,
Ne liceat facere id, quod quis vitiabit agendo.
Publica lex hominum, naturaque continet hoc fas,
Vt teneat vetitos inſcitia debilis actus:
Diluis helleborum, certo compeſcere puncto
Neſcius examen? vetat hoc natura medendi.
Nauem ſi poſcat ſibi peronatus arator
Luciferi rudis, exclamat Melicerta periiſſe
Frontem de rebus. Tibi recto viuere talo
Ars dedit? & veri ſpeciem dignoſcere calles,
Ne qua ſubaerato mendoſum tinniat auro?
Quaeque ſequenda forent, quaeque euitanda viciſſim,
Illa prius creta, mox haec carbone notaſti?
Et modicus voti, preſſo lare, dulcis amicis;
Iam nunc aſtringas, iam nunc granaria laxes:
Inque luto fixum poſſis tranſcendere nummum;

Nec

Nec glutto ſorbere ſaliuam Mercurialem?
Haec mea ſunt, teneo, cum vere dixeris; eſto
Liberque ac ſapiens, Praetoribus ac Ioue dextro.
Sin tu, cum fueris noſtrae paulo ante farinae,
Pelliculam veterem retines, & fronte politus
Aſtutam vapido ſeruas ſub pectore vulpem:
Quae dederam ſupra, repeto, funemque reduco.
Nil tibi conceſſit ratio: digitum exere, peccas:
Et quid tam paruum eſt? ſed nullo thure litabis,
Haereat in ſtultis breuis vt ſemuncia recti.
Haec miſcere nefas: nec cum ſis caetera foſſor,
Tres tantum ad numeros ſatyri moueare Bathylli.
Liber ego: vnde datum hoc ſumis, tot ſubdite rebus?
An dominum ignoras, niſi quem vindicta relaxat?
I, puer, & ſtrigiles Criſpini ad balnea defer,
Si increpuit; ceſſas nugator? ſeruitium acre
Te nihil impellit, nec quicquam extrinſecus intrat,
Quod neruos agitet. Sed ſi intus, & in iecore aegro
Naſcantur domini, qui tu impunitior exis,
Atque hic, quem ad ſtrigiles ſcutica & metus egit herilis?
Mane piger ſtertis; ſurge, inquit auaritia; eia
Surge. negas. inſtat, ſurge, inquit. Non queo: ſurge.
Et quid agam? rogitas? ſaperdas aduehe Ponto,
Caſtoreum, ſtuppas, hebenum, thus, lubrica Coa:
Tolle recens primus piper e ſitiente camelo,
Verte aliquid; iura. Sed Iupiter audiet. Eheu!
Baro, reguſtatum digito terebrare ſalinum
Contentus perages, ſi viuere cum Ioue tendis.

Iam

Iam pueris pellem ſuccinctus, & oenophorum aptas,
Ocyus ad nauem: nihil obſtat, quin trabe vaſta
Aegaeum rapias, niſi ſolers luxuria ante
Seductum moneat: Quo deinde, inſane, ruis? quo?
Quid tibi vis? calido ſub pectore maſcula bilis
Intumuit, quam non extinxerit vrna cicutae.
Tun' mare tranſilias? tibi torta cannabe fulto
Coena ſit in tranſtro? Veientanumque rubellum
Exhalet vapida laeſum pice ſeſſilis obba?
Quid petis, vt nummi, quos hic quincunce modeſto
Nutrieras, pergant auidos ſudare deunces?
Indulge Genio; carpamus dulcia: noſtrum eſt
Quod viuis: cinis & manes & fabula fies.
Viue memor lethi; fugit hora: hoc, quod loquor, inde eſt.
En quid agis? duplici in diuerſum ſcinderis hamo:
Hunccine, an hunc ſequeris? ſubeas alternus oportet
Ancipiti obſequio dominos: alternus oberres.
Nec tu, cum obſtiteris ſemel, inſtantique negaris
Parere imperio, rupi iam vincula, dicas.
Nam & luctata canis nodum arripit: attamen illi,
Cum fugit, a collo trahitur pars longa catenae:
Daue, cito, hoc credas iubeo, finire dolores
Praeteritos meditor: (crudum Chaereſtratus vnguem
Abrodens ait haec) an ſiccis dedecus obſtem
Cognatis? an rem patriam rumore ſiniſtro
Limen ad obſcoenum frangam, dum Chryſidis vdas
Ebrius ante fores extincta cum face canto?
Euge, puer, ſapias: Dis depellentibus agnam
Percu-

Parente? ſed cenſen' plorabit, Dave, relicta?
Nugaris: ſolea, puer, obiurgabere rubra,
Ne trepidare velis, atque arctos rodere caſſes.
Nunc ferus & violens: at ſi vocet, haud mora, dicas;
Quidnam igitur faciam? ne nunc, cum accerſat, & vltro
Supplicet, accedam? ſi totus & integer illinc
Exieris, nec nunc. hic hic, quem quaerimus, hic eſt:
Non in feſtuca, lictor quam iactat ineptus.
Ius habet ille ſui, palpo quem ducit hiantem
Cretata ambitio? vigila, & cicer ingere large
Rixanti populo, noſtra vt Floralia poſſint
Aprici meminiſſe ſenes: quid pulchrius? at cum
Herodis venere dies, vnctaque feneſtra
Diſpoſitae pinguem nebulam vomuere lucernae
Portantes violas, rubrumque amplexa catinum
Cauda natat thynni, tumet alba fidelia vino:
Labra moues tacitus, recutitaque ſabbata palles:
Tunc nigri lemures, ouoque pericula rupto:
Tunc grandes Galli, & cum ſiſtro luſca ſacerdos,
Incuſſere Deos inflantes corpora, ſi non
Praedictum ter mane caput guſtaueris alli.
Dixeris haec inter varicoſos centuriones,
Continuo craſſum ridet Pulſenius ingens,
Et centum Graecos curto centuſſe licetur.

SATYRA SEXTA.

ARGVMENTVM.

Haec Satyra in Auaros ſcripta eſt mira ſtili acrimonia, in qua rectum diuitiarum vſum primo oſtendit poeta, deinde in illos inuebitur, qui parce ac ſordide viuunt, vt ampliſſimas diuitias ingratis ſuis haeredibus accumulent; quas illi male auaritia partas male luxuria dila-

pident. Quod ad ſe ipſum quidem, ingenue profitetur, ſe genium ſuum nunquam defraudaturum vt haeredem diuitem & prodigum poſt ſe relinquat.

Admouit iam bruma foco te, Baſſe, Sabino?
Iamne lyra, & tetrica viuunt tibi pectine chordae?
Mire opifex numeris veterum primordia vocum,
Atque marem ſtrepitum fidis intendiſſe Latinae;
Mox iuuenes agitare iocos, & pollice honeſto
Egregios luſiſſe ſenes? mihi nunc Ligus ora
Intepet, hibernatque meum mare, qua latus ingens
Dant ſcopuli, & multa littus ſe valle receptat.
Lunai portum eſt operae cognoſcere, ciues;
Cor iubet hoc Enni, poſtquam deſtertuit eſſe
Moeonides quintus pauone ex Pythagoraeo.
Hic ego ſecurus vulgi, & quid praeparet Auſter
Infelix pecori; ſecurus & angulus ille
Vicini noſtro quia pinguior: &, ſi adeo omnes
Diteſcant orti peioribus, vſque recuſem
Curuus ob id minui ſenio, aut coenare ſine vncto,
Et ſignum in vapida naſo tetigiſſe lagena.
Diſcrepet his alius: geminos, horoſcope, varo
Producis genio. ſolis natalibus eſt qui
Tingat olus ſiccum muria vafer in calice empta,
Ipſe ſacrum irrorans patinae piper: hic bona dente
Grandia magnanimus peragit puer. vtar ego, vtar,
Nec rhombos ideo libertis ponere lautus,
Nec tenuem ſolers turdarum noſſe ſaliuam.
Meſſe tenus propria viue: & granaria (fas eſt)
Emole. quid metuas? occa: & ſeges altera in herba eſt.
Aſt vocat officium: trabe rupta, Bruttia ſaxa
Prendit amicus inops: remque omnem, ſurdaque vota
Condidit Ionio: iacet ipſe in littore, & vna

Ingen-

Ingentes de puppe Dei: iamque obuia mergis
Coſta ratis lacerae. nunc & de ceſpite viuo
Frange aliquid; largire inopi, ne pictus oberret
Caerulea in tabula. ſed coenam funeris haeres
Negliget iratus, quod rem curtaueris: vrnae
Oſſa inodora dabit; ſeu ſpirent cinnama ſurdum,
Seu ceraſo peccent caſiae, neſcire paratus.
Tune bona incolumis minuas? ſed Beſtius vrget
Doctores Graios: ita fit, poſtquam ſapere vrbi
Cum pipere & palmis venit noſtrum hoc maris expers,
Foeniſecae craſſo vitiarunt vnguine pultes.
Haec cinere vlterior metuas? at tu, meus haeres
Quiſquis eris, paulum a turba ſeductior, audi.
O bone, num ignoras? miſſa eſt a Caeſare laurus
Inſignem ob cladem Germanae pubis, & aris
Frigidus excutitur cinis: ac iam poſtibus arma,
Iam chlamydas regum, iam lutea gauſapa captis,
Eſſedaque, ingenteſque locat Caeſonia Rhenos.
Dis igitur, Genioque ducis centum paria, ob res
Egregie geſtas, induco: quis vetat? aude.
Vae! niſi conniues. oleum, artocreaſque popello
Largior: an prohibes? dic clare. non adeo, inquis,
Exoſſatus ager iuxta eſt. age, ſi mihi nulla
Iam reliqua ex amitis, patruelis nulla, proneptis
Nulla manet: patrui ſterilis matertera vixit,
Deque auia nihilum ſupereſt: accedo Bouillas,
Cliuumque ad Virbi; praeſto eſt mihi Manius haeres.
Progenies terrae? quaere ex me, quis mihi quartus
Sit pater, haud prompte, dicam tamen. adde etiam vnum,
Vnum etiam: terrae eſt iam filius: & mihi ritu
Manius hic generis prope maior auunculus exſtat.
Qui prior es, cur me in decurſu lampada poſcis?
Sum tibi Mercurius: venio Deus huc ego, vt ille
Pingitur; an renuis? vin' tu gaudere relictis?

Deeſt aliquid ſummae. minui mihi: ſed tibi totum eſt,
Quicquid id eſt. vbi ſit fuge quaerere, quod mihi quondam
Legarat Tadius; neu dicta repone paterna:
Foenoris accedat merces; hinc exime ſumptus.
Quid reliquum eſt? reliquum? nunc, nunc impenſius vnge,
Vnge, puer, caules. mihi feſta luce coquatur
Vrtica, & fiſſa fumoſum ſinciput aure,
Vt tuus iſte nepos olim ſatur anſeris extis,
Cum moroſa vago ſingultiet inguine vena,
Patriciae immeiat vuluae? mihi trama figurae
Sit reliqua: aſt illi tremat omento popa venter?
Vende animam lucro, mercare, atque excute ſolers
Omne latus mundi: ne ſit praeſtantior alter
Cappadocas rigida pingues plauſiſſe cataſta.
Rem duplica: feci: iam triplex, iam mihi quarto,
Iam decies redit in rugam. depunge vbi ſiſtam,
Inuentor, Chryſippe, tui & finitor acerui.

[illegible]

[illegible]

Lp 15.7.42

Harvard College Library

PERSIUS COLLECTION

GIFT OF

MORRIS HICKY MORGAN

(Class of 1881)

PROFESSOR OF CLASSICAL PHILOLOGY

JANUARY, 1910